

उद्यम विकास रणनीतिक योजना
मल्लरानी गाँउपालिका, प्युठान
२०७५/०७६ - २०७९/०८०



मल्लरानी गाँउ कार्यपालिकाको कार्यालय

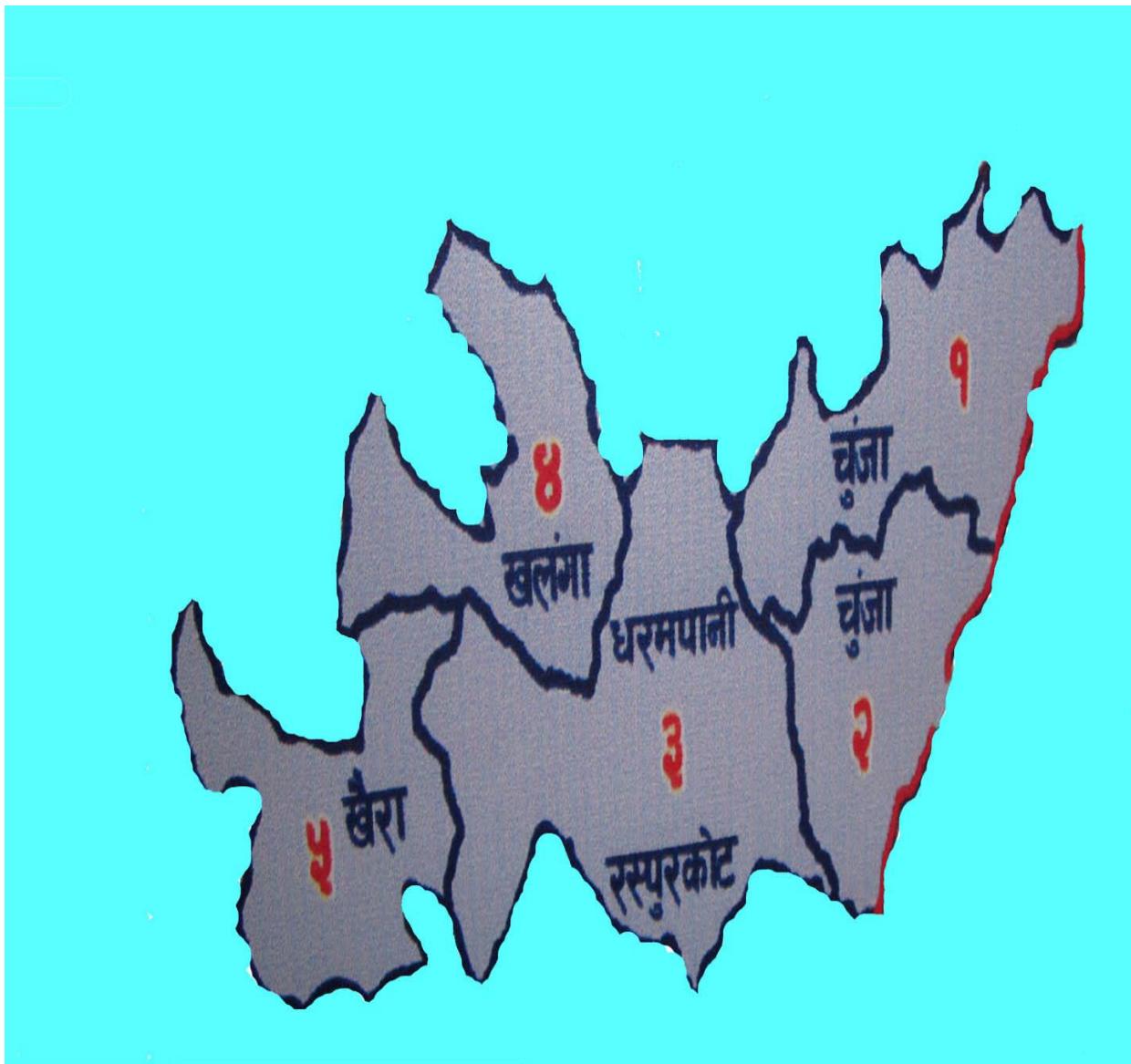
प्युठान

२०७४

नक्साहरु प्युठान जिल्लाको नक्सा



मल्लरानी गाउँपालिकाको नक्सा



लघु उद्यम विकासको ५ वर्षे रणनीतिक योजनाको संक्षिप्त भलक

अञ्चल	राप्ती																
जिल्ला	प्युठान																
कार्यक्रम अवधि	५ वर्ष (२०७५/०७६-२०७९/०८०)																
कार्यान्वयन गर्ने मुख्य निकाय	मल्लरानी गाँउपालिका प्युठान																
उद्यम क्रियाकार्यान्वयनमा संलग्न हुने निकायहरु	<ul style="list-style-type: none"> ✓ मल्लरानी गाँउपालिका प्युठान ✓ उद्योग विकाखा शाखा ✓ जिल्ला कृषि, पशु, वन र महिला तथा बालबालिका कार्यालय ✓ कार्यरत गैरसरकारी संघ संस्थाहरु ✓ सा.व. उ. समूह 																
प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग	गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा)																
कार्यक्रमले समेट्ने क्षेत्रहरु	मल्लरानी गाँउपालिकाका ५ बटा वडाहरुका सबै वस्तीहरु																
जम्मा अनुमानित लागत रु																	
वित्तीयस्रोत	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 60%;">बजेट प्राप्त हुने स्रोत तथा शिर्षकहरु :</th> <th style="width: 40%;">अनुमानित बजेट</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>मल्लरानी गाँउपालिकाबाट</td><td>३,६६,३०,०००</td></tr> <tr> <td>कृषि विकास शिर्षक बाट, खर्च हुने</td><td>३,०५,२५,०००</td></tr> <tr> <td>पशुसेवा शिर्षक बाट खर्च हुने</td><td>१,५२,९८,०००</td></tr> <tr> <td>वन कार्यालयबाट</td><td>९९,५७,०००</td></tr> <tr> <td>उद्योग विकास शाखा बाट खर्च खर्च हुने</td><td>६१,०५,०००</td></tr> <tr> <td>अपुग रकम जुटाउन भविष्यमा विभिन्न निकायहरु संग पहल गर्नुपर्ने</td><td>५७,६४,८००</td></tr> <tr> <td>जम्मा</td><td>१०३,४७९,८००</td></tr> </tbody> </table>	बजेट प्राप्त हुने स्रोत तथा शिर्षकहरु :	अनुमानित बजेट	मल्लरानी गाँउपालिकाबाट	३,६६,३०,०००	कृषि विकास शिर्षक बाट, खर्च हुने	३,०५,२५,०००	पशुसेवा शिर्षक बाट खर्च हुने	१,५२,९८,०००	वन कार्यालयबाट	९९,५७,०००	उद्योग विकास शाखा बाट खर्च खर्च हुने	६१,०५,०००	अपुग रकम जुटाउन भविष्यमा विभिन्न निकायहरु संग पहल गर्नुपर्ने	५७,६४,८००	जम्मा	१०३,४७९,८००
बजेट प्राप्त हुने स्रोत तथा शिर्षकहरु :	अनुमानित बजेट																
मल्लरानी गाँउपालिकाबाट	३,६६,३०,०००																
कृषि विकास शिर्षक बाट, खर्च हुने	३,०५,२५,०००																
पशुसेवा शिर्षक बाट खर्च हुने	१,५२,९८,०००																
वन कार्यालयबाट	९९,५७,०००																
उद्योग विकास शाखा बाट खर्च खर्च हुने	६१,०५,०००																
अपुग रकम जुटाउन भविष्यमा विभिन्न निकायहरु संग पहल गर्नुपर्ने	५७,६४,८००																
जम्मा	१०३,४७९,८००																
५ वर्षमा सृजना हुने उद्यमीको संख्या	३९०८																
५ वर्षमा सृजना हुने रोजगारीको संख्या	५८६२																
परिकल्पना	“स्थानीय श्रोतहरुको उपयोग बाट उद्यम र रोजगारीमा बढ्दि, मल्लरानी गाँउपालिकाका जनताको समृद्धि”																
लक्ष्य	<p>मल्लरानी गाँउपालिकाको लघुउद्यम विकास योजनाको मूल लक्ष्य भनेको गाँउपालिका क्षेत्रमा छरिएर रहेका श्रोत तथा सीपमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यमहरुको स्थापना तथा विकास गरी थप ५८६२ लक्षित समूहका परिवारको आयस्तरमा सुधार ल्याई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने तथा कतिपय लघु उद्यमहरुको साना उद्योगमा स्तरोन्तरी गर्ने हो ।</p> <p>लक्षका सूचकहरु:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● योजनाको अन्त्य सम्ममा नयाँ उद्यम स्थापना गर्ने उद्यमीमध्दे ७० प्रतिसत उद्यमीको आयमा कम्तिमा पनि ६० प्रतिसतले बढ्दि भएको हुनेछ । ● लघु उद्यममा रोजगारी पाउँने मध्ये कम्तिमा पनि ६५ प्रतिसतको आयमा ६० प्रतिसतले बढ्दि भएको हुने छ । ● स्तरोन्तरीको सेवा पाएका मध्ये कम्तिमा पनि २५ प्रतिसत लघु उद्यमहरु साना उद्यममा परिणत भएका हुने छन् । 																
उद्देश्य	लक्षित वर्गको जनताको समृद्धिका लागि मल्लरानी गाँउपालिकामा छरिएर रहेका परम्परागत सीप, शिल्पीहरु तथा स्रोत साधनको पहिचान गरी लघु घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना तथा स्तरोन्तरी गर्दै थप रोजगारीको शृजना गर्ने र विपन्न वर्गका समुदायका मानिसको																

	जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।
मुख्य कार्यक्रमहरू	
१	स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान
२	उद्यमशीलता विकासका लागि सामाजिक परिचालन
३	उद्यमशीलता विकास तालीम
४	प्राविधिक सीप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने ।
५	वित्तीय सेवामा उद्यमीहरू तथा अन्य मूल्य शृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बढ़ि
६	उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार
७	मूल्य शृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,
८	व्यवसायिक परामर्श सेवा
९	मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास
१०	प्रबिधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन
११	लघु उद्यमीहरुको लागि घुम्ति कोषको रूपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था

कृतज्ञता ज्ञापन

यो लघु उद्यम विकासको ५ बर्षे रणनीतिक योजना तर्जुमामा धेरै व्यती तथा संस्थाको सहयोग नभएको भए सफल हुँने थिएन । तसर्थ सर्व प्रथम यो योजना तर्जुमाको सहजिकरण गर्ने अवसर हाम्रो टिमलाई प्रदान गर्नु भएकोमा मल्लरानी गाँउपालिकाका प्रमुख श्री अमरध्वज राना मगरज्यू र लघु उद्यम विकास कार्यक्रम, क्षेत्रीय कार्यक्रम सहयोग कार्यालय दाङ्का प्रमुख श्री भिम बहादुर बिष्टलाई विशेष भन्यवाद दिन चाहन्छौ । त्यसैगरी योजना तर्जुमाको चुस्त व्यवस्थापन गरिदिनु भएकोमा मल्लरानी गाँउपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतज्यूलाई पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छौ ।

यो योजना तर्जुमामा पुरा समय उपसिथत भै आफ्नो अमूल्य योगदान दिनुहुँने सबै जन निर्बाचित प्रतिनिधिज्यूहरु लगायत सम्बन्धित विषयगत निकायका कर्मचारीहरु तथा अन्य बिविध समूहको प्रतिनिधित्व गर्नु हुँने महानुभावहरु र बढो मेहनतका साथ मल्लरानी गाँउपालिकाका तहका बिविध सूचनाहरु उपलब्ध गराई योजना तर्जुमालाई सहज बनाई दिनुहुँने सरोकार वालाहरुलाई समेत धन्यवाद दिन चाहन्छौ ।

ग्रामिण युवा सरोकार केन्द्र

बसुन्धरा, काठमाण्डौ

Email: yrukum@gmail.com

बिषय सूचि

नव्यसाहरु	2
लघु उद्यम विकासको ५ वर्षे रणनीतिक योजनाको संक्षिप्त भलक.....	4
बिषय सूचि	7
१.१ मल्लरानी गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय	10
१.२ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको औचित्य	11
१.३ गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको उद्देश्य :.....	12
१.४ उद्यम विकासको रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रकृया	13
१.५ उद्यम विकास रणनीतिक योजना प्रतिवेदनको संरचना	14
१.६ रणनीतिक योजना तर्जुमाका सीमाहरु:	14
खण्ड - २: वस्तुगत विवरण.....	15
२.१ मल्लरानी गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था	15
२.२ जनसंख्या र सामाजिक परिवेश :.....	15
२.३ भौतिक पूर्वाधार	16
२.४ भू-उपयोग	17
२.५ मल्लरानी गाउँपालिकाको आर्थिक गतिविधि	17
२.६ रोजगारीको अवस्था.....	18
२.७ उद्यम विकास सम्बन्धी सेवा प्रदायकहरु	19
२.८ उद्यम विकासका लागिविगतका प्रयास र उपलब्धीहरु (वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण)	20
खण्ड ३: श्रोत साधन तथा बजार सर्भेक्षण	20
३.१ बजारको अवस्था :	20
३.२ बजारिकरणका चुनौतीहरु:	24
३.३ श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन	24
३.४ उद्यम विकासका चुनौती तथा समश्या विश्लेषण:	38
खण्ड - ४ आगामी ५ वर्षको रणनीतिक योजना	42
४.१ पृष्ठभूमि	42
४.२ उद्यम विकास सम्बन्धी विगतका सिकाईहरु तथा मुख्य सिद्धान्त तथा अवधारणा :	43
४.३ आगामी ५ वर्षको को परिकल्पना (Vision):.....	51
४.४ आगामी ५ वर्षको लक्ष्य (Goal):.....	52
आगामी ५ वर्षको उद्देश्य (Objective):.....	52
४.६ आगामी ५ वर्षमा निकालै पर्ने नतिजाहरुको विस्तृत योजना:.....	53
४.६.१ उद्यम र रोजगारी शृजना तथा लगानि र आय वृद्धि योजना :	53
४.६.२ सीप विकास तालीम योजना:.....	62

४.६.३ लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्तर उन्नति योजना:	63
४.६.४ विरीय सेवामा उच्चमीहरु तथा अन्य मूल्य शृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुँच वृद्धि पहुँच वृद्धि योजना:	64
४.६.५ मूल्य शृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन	65
४.६.६ प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन योजना:	67
४.७ प्रमुख कार्यक्रमहरुको परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट	67
४.८ आय व्यय विवरण (आ.व. २०७५/२०७६ देखि २०७९/२०८० सम्म)	75
४.९ तर्कबद्ध योजना(Logical Framework)	77
४.१० जनशक्ति	84
खण्ड - ५ कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	85
५.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयनका संरचनाहरु:.....	85
५.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	88
५.३ जिम्मेवारी तालिका	89
६.१ लघुउच्चमी सृजना र विकास गर्ने कमिक प्रक्रिया	90
६५.२ लघु उच्चम विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि सरकारका तर्फबाट भएका नीतिगत व्यवस्थाहरु :	91
६.३ सन्दर्भ सामाग्रीहरु :	91
६.३ गोष्ठीका सहभागीहरुको नाम:.....	91
६.४ गोष्ठीका केहि झलकहरु.....	93

शब्द संक्षेप

जि.स.स:	जिल्ला समन्वय समिति
गा.पा/न.पा:	गाँउपालिका/गाँउपालिका
MEDEP: (मेडेप)	Micro Enterprise Development Programme
उ.वि.शा:	उद्योग विकास शाखा
एम.ई डी एफ.	लघु उद्यम विकास कोष
सा.ब.उ. महासंघ:	सामूदायीक वन उपभोक्ता महासंघ
मे.टन:	मेट्रिक टन
इ.डि.एफ:	Enterprise Development Facilitator
मेडपा:	Micro Enterprise DeveoLpment for Poverty Alleviation
SIYB:	Start and Improve Your Business
MECD:	Micro Enterprise Creation and Development
मेरा:	Micro Entreprenuer's Association
डिमेरा:	District Micro Enterprenuer's Group Association
SWOT:	Strengthness Weakness Opportunity and Threats
DEDС:	District Enterprise Development Committee
EDC:	Enterprise Development Committee
गै.स.स:	गैर सरकारी संस्था

खण्ड - १ः परिचय

१.१ मल्लरानी गाउँउपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नेपालको संविधान २०७४ अनुसार राज्यको पुनरस्मर्चना हुँदा ७ प्रदेश र ७५३ स्थानीय निकायमा विभाजन भए अनुसार मल्लरानी ५ नं प्रदेशमा पर्दछ ।

मल्लरानी गाउँउपालिका नेपालको संविधान २०७२ अनुसार राज्यको पुनर संचना भएपछि ५ वटा वडा विभाजन सहित गठन भएको गाउँउपालिका हो । यस गाउँउपालिकाको कुल क्षेत्रफल ८०.१८ वर्ग कि.मि. छ, भने ४,१२० घरधुरीमा कूल जनसंख्या १७,६८६ छ ।

यस मल्लरानी गाउँउपालिकाका बासिन्दाको मूल आय श्रोत कृषि हो र रोजगारीको मूल श्रोत कृषि, दोश्रोमा ज्याला मजदुरी, तेश्रोमा बैदेशिक रोजगारी, चौथोमा, र पाँचोमा नोकरी तथा छैटौमा व्यापार व्यवसाय आधारित हो ।

स्थानीय स्तरमा विभिन्न प्रकारका छरिएर रहेको श्रोत साधन, पूँजी र सीप भएरपनि सोको उपयोग हुन नसक्दा मल्लरानी गाउँउपालिकामा गरीबीको प्रतिशत उच्च छ । युवाहरुको ठूलो जमात रोजगारीको लागि खाडी तथा अन्य मुलुकहरुमा गएर काम गरिरहे पनि उनीहरुबाट भित्रिएको विप्रेषणको अधिकांश रकम दैनिक उपभोगमा खर्च हुने गरेकाले स्वदेशमै दीर्घकालीन रोजगारीको श्रजना गर्न सकिने स्थानीय सीप र कच्चापदार्थमा आधारीत लघु उद्यमको विकास गरी युवा जनशक्तिलाई रोजगारी प्रदान लगायत कृषिमा देखिएको जनशक्तिको खाँचोले पारेको नकारात्मक प्रभावलाई पनि न्यूनिकरणगर्न लघु उद्यमको विकासको आवश्यकता पर्न गएको छ ।

यस मल्लरानी गाउँउपालिकामा पनि सामाजिक र साँस्कृतिक विभेदहरु प्रशस्त भएका हुँदा विकासका थुप्रै चुनौतिहरु छन् । त्यसैले यस गाउँउपालिकामा गरिने विकासका प्रयासलाई लघु उद्यमको विकासको माध्यमबाट अभ समावेशी वगाउने खाँचो टड्कारो छ ।

यस गाउँउपालिकाका ४० प्रतिशत जनता कृषिमा आधारित भएता पनि प्रति परिवार सरदर एकदम कम जमीन रहेको हुँदा निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीबाट गरीव तथा विपन्न वर्गको जिविकोपार्जनमा थप चुनौति वन्दै गएको छ । तसर्थ यस्ता कृषकहरुलाई व्यवसायिक कृषकको रूपमा रूपान्तरित गर्नु अनिवार्य भैसकेको छ । त्यसैगरी वन पैदावारमा आधारित परम्परागत सीप र प्रविधिलाई अधिकतम उपयोगको वातावरण तयार गरी यस क्षेत्रको जिविकोपार्जनलाई लघु उद्यमको माध्यमबाट थप सहज वगाउनु पर्ने खाँचो छ ।

यस गाउँउपालिकामा का वडा नं १ बाहेक सबै वडामा कच्ची मोटरबाटो पुगी सकेको छ । कच्ची बाटो भए पनि बर्खा यामको पहिरोको रोकावट बाहेकका समयमा दैनिक बस सेवा सञ्चालनमा रहेका छन् । ३ र ४ वडामा भएर खलज्ञ देखि महेन्द्र राजमार्गको भालुवाङ्ग सम्म जाने सडकमा भने १२ महिना यातायात संचालन हुन्छ । प्रतिशतको हिसावले हेर्दा गाउँउपालिका भरिमा ८० प्रतिशतको घरले सहज रूपमा प्रयोग गर्ने गरेर बाटो सुविधा पुरेको छ । साथै यी बस्तीहरुमा विजुलीको सुविधा ९० प्रतिशत पुगिसकेको छ । यातायातका साधनहरु पनि संचालन भएका र बजार केन्द्र सम्मको सुविधामा २/३ घण्टा भन्दा कम पैदल यात्रा तथा ४०-४५ मिनेट जति कच्ची मोटरबाटोको यात्राले नै उद्यमिको उत्पादनलाई आन्तरिक तथा बाह्य बजार संजालमा आबद्ध गर्न सहज हुँदै गएको छ । विगतका गाउँ तथा गाउ विकास योजनाको स्थिति निम्न अनुसार रहेको पाइन्छ ।

- आर्थिक विकासका योजना भन्दा भौतिक पूर्वाधारमा बढी जोड दिइएको छ ।
- गरीब तथा अति गरीबहरु संगठित भै आफ्ना मागहरुमा पहुँच पुऱ्याउन सकेका छैनन् ।
- गाँउपालिकामा आउने श्रोतलाई प्राथमिकीकरण गरी एकीकृत व्यवस्थापन गर्न सकिएको छैन ।
- गाँउपालिकाको श्रोतको उपयोग गरी उद्यम विकासका योजनाहरु बन्न सकेका छैनन् ।
- टोल/वस्तीस्तरका समुदायहरु सामाजिक परिचालनका माध्यमबाट सशक्तीकरण भै विकासको काममा अग्रसर भएका तर उद्यम विकासको ज्ञानमा कमिको साथै ज्ञान उपयोगको उपयुक्त वातावरण बन्न नसकेको अवस्था रहेको छ ।

माथिका सान्दर्भिक तथ्य तथा अवधारणा बमोजिम गाउँ/गाँउपालिकाको अगुवाईमा लघु उद्यम विकासको मोडलको सफलतालाई एकाकार गर्दै उद्यम विकास क्षेत्रको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्न बाझ्नीय भएको हुँदा यो ५ वर्षे उद्यम विकास योजना (२०७५/०७६ -२०७९/०८०) तयार गरिएको हो ।

१.२ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको औचित्य

नेपालको संविधान २०७२ कार्यान्वयनका शिखिलमा प्राय सबै तप्काका जनप्रतिनिधिहरुले अबको बाटो जनताको सम्बृद्धिको पाटो भनि जनसमक्ष बाचा गरेका छन र ७५३ वटै स्थानीय निकायहरुको गठन भैसकेको छ । स्थानीय तहलाई संविधानले प्रदान गरेका विभिन्न २२ अधिकारमध्ये (अनुसूचि द) अधिकार नं २,१०,१५८ १८ ले जनताको सम्बृद्धिलाई बढी जोड दिएको छ । कृषि, वन, पशु सेवा, घरेलु जस्ता निकायहरु स्थानीय तहको मातहतमा राखिएकाले जनताको सम्बृद्धिमा योगदनका सेवाहरुलाई जनताकै घरदैलो नजिक ल्याएकोले पनि संविधानले जाताको सम्बृद्धिलाई बिशेष जोड दिएको पाईन्छ ।

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५, औद्योगिक नीति २०६७ अनुसार आ-आफ्नै तरिकाले छुट्टा छुट्टै ढंगले कार्य संचालन गर्दा स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रोत साधनले दिनुपर्ने जति नतिजा दिन नसकिरहेको अवस्था भएको हुँदा जिल्ला उद्यम विकास कार्यक्रम कार्यविधि तथा लघु उद्यम विकास कोष संचालन निर्देशिका २०६४ तथा गाउँ लघु उद्यम विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन निर्देशिका २०६६ तथा नयाँ मस्योदा भएको निर्देशिका २०७४ अनुसार श्रोत सम्भाव्यता अध्ययन, सामाजिक परिचालन, उद्यमशिलताको विकास, प्राविधिक सीप, लघु कर्जामा पहुँच, बजारीकरण, उपयुक्त प्रविधि, वस्तु विविधीकरण, गुणस्तर नियन्त्रण एवं आवश्यक व्यावसायिक परामर्श जस्ता क्षेत्रहरु समेटिएको एकीकृत लघु उद्यम विकासको मोडेल (मेड मोडेल) लाई अवलम्बन गरी स्थनीय विकासको आवधिक योजना र नेपाल सरकार उद्योग मन्त्रालयको गरिवि निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको निर्देशिका २०७० र ५ वर्षे दाश्रो रणनीतिक योजना, (२०७५/०७६-२०७९/०८०) मा एकाकार गराउन यस गाउँ उद्यम विकास (रणनीतिक) योजनाको ठूलो औचित्य छ ।

लघु उद्यम विकास कार्यक्रमका निम्न बिशेषताहरुले गर्दा एउटा सफल कार्यक्रमको रूपमा मानिएकाले यसको रणनीतिक योजना तर्जुमाको औचित्य लाई थप सावित गर्दछ:

- महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, न्युन आयभएका वेरोजगार युवाहरु र अन्य पछि परेका समुदायहरुको गरिब परिवारहरुलाई लक्षित गरेको छ ।

- लक्षित वर्गको उद्यमशीलता विकासद्वारा लघु उद्यमी सृजना गर्दछ । उद्यमीको क्षमता अभिवृद्धि भए पश्चात उद्यमीले जुन सुकै क्षेत्रमा सम्भव उद्यम विकास गर्दछ ।
- लक्षित वर्गहरु गरिबीको रेखामुनि भएकाले उनीहरुलाई उद्यमी बनाउन आवश्यक सेवाहरु एकीकृत रूपमा प्रदान गर्दछ । जस्तैः
 - सामाजिक परिचालन
 - उद्यमशीलता विकास
 - वस्तु बजारीकरणको लागि संजाल निर्माण
 - प्राविधिक सीप विकास
 - उपयुक्त प्रविधि विकास तथा हस्तान्तरण
 - लघु-वित्त सेवामा पहुँच
 - व्यवसाय परामर्श
- लक्षित वर्गलाई तालिम मात्र दिईन, उद्यमी नै बनाउँछ ।
- समावेशी सिद्धान्त अपनाउँछ ।
- समुदाय/वस्तीहरुमा उद्यमशीलता संस्कारको विकास गर्दछ ।
- स्थानीय स्तरमा उपलब्ध तर खेर गैरहेका श्रोत र साधनको सदुपयोग गर्दै लघु उद्यमीको प्रबर्द्धन गर्दछ ।
- स्थानीय स्तरमा उपलब्ध तर लोप हुँदै गैरहेको शीप ज्ञान र प्रविधिलाई प्रबर्द्धन, परिमार्जन र सुधार गरी लघु उद्यम सृजना गर्दछ ।

गाउँ/नगर उद्यम विकास योजनाको औचित्य लाई निम्न अनुसार थप प्रष्ट पार्न सकिन्छ :

- ग्रामीण भेकमा उपलब्ध श्रोत र साधनलाई उद्यममा परिवर्तन गरी वस्तु उत्पादन गर्न एक विस्तृत योजनाको छुट्टै आवश्यकता पर्दछ ।
- ग्रामीण गरीबी घटाउन लघु उद्यम, घरेलुतथा साना उद्यमहरुको माध्यमबाट रोजगारी श्रजृना गर्न ठूलो भूमिका हुन्छ । तसर्थ, यसका लागि विस्तृत योजनाको आवश्यकता रहन्छ ।
- छारिएर रहेका श्रोत साधनलाई अभिलेख बनाई व्यवस्थितरूपमा स्थलगत उद्यम विकास योजना निर्माण गर्न यसको आवश्यकता रहेको छ ।
- गाउँ विकास योजनाले पूर्वाधार तथा परम्परागत पूर्वाधारलाई बढी जोड दिएको अवस्थामा गाउँ उद्यम विकास योजनाले लघु उद्यम प्रबर्द्धन, विस्तार, प्रशोधन, भण्डारण तथा बजारिकरणका लागि उपयुक्त श्रोत र साधनको पक्षमा योजना बनाउने, र परिचालन गर्नुपर्न हुन्छ ।
- गाउँपालिकाले बनाएको योजना भित्र उद्यम विकास सानो अंश देखिने र दातृ संस्था, स्थानीय निकाय र साभेदार संस्थाहरुबाट प्राप्तहुन सक्ने सहयोगका लागि विस्तृत खाका चाहिने हुँदा उद्यम विकास योजनाले यो आवश्यकतालाई पूर्ति गर्दछ ।
- गाउँ उद्यम विकास योजनाले दीर्घकालीन रणनीति बनाई श्राते साधनको प्रक्षेपण गर्दछ ।

१.३ गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको उद्देश्य :

गाउँ उद्यम विकास योजना तर्जुमा को मूल उद्देश्य भनेको गाउँपालिकामा देखिएको लघु उद्यम प्रबर्द्धनका समस्यालाई रणनीतिक हिसाबले सम्बोधन गरी लक्षित वर्गमा खास गरी गरिबीको रेखा मुनि रहेका सामाजिक रूपले बहिष्कृत र आर्थिक रूपले सीमान्तकृत समूहमा लघु उद्यम विकासको माध्यमबाट रोजगारीको अवसरको सिर्जना र आयस्तर वृद्धि गर्न यो एकीकृत रणनीति तयार गर्नु हो । तसर्थ स्थानीय तहमै उपलब्ध हुने स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गरी मागमा आधारित उत्पादन तथा सेवाहरूको

विकासद्वारा गरिबी न्यूनिकरण गर्न एक रणनीतिको आवश्यकता पर्न गएकोले स्थानीय सीप र स्रोतको उपयोग गर्न सकिने सम्भावनाले सारभूत आर्थिक परिवर्तन गर्न सकिने र युवा रोजगार सिर्जना गर्न सकिने हुँदा उत्पादक जनशक्ति गाउँपालिकामा रहेंदा गाउँपालिकाको अन्य विकासमा समेत टेवा पुग्ने भएकाले पनि यो गाउँ/गाउ उद्यम विकास योजना तयार गर्नु यसको उद्देश्य हो । यस योजनाका थप उद्देश्यहरु निम्न अनुसार रहेका छन्:

१. गाउँ/गाउ तहका सबै सेवा प्रदायकहरूको समान वुभाई र कार्यगति कायम गर्न ।
२. आवश्यक स्रोत साधनको पूर्व अनुमान गरी सो अनुकूलको व्यवस्था मिलाउने ।
३. लघु, घरेलु तथा साना उद्यमको थप सम्भावनाहरूको पहिचान गर्ने ।
४. सेवा प्रदायकहरूबीच कार्यगत एकता र समन्वय कायम राख्ने ।
५. सबै सेवा प्रदायकहरूको लघु घरेलु तथा साना उद्यम विकाससम्बन्धी प्रतिबद्धता कायम गर्न ।
६. योजना तर्जुमा, नीति निर्माण, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनजस्ता कार्यहरूमा सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी क्षेत्रको संयुक्त तत्परता बढाउन ।
७. उद्यम विकासका क्षेत्रमा लगानीमा दोहोरोपना हटाउन ।
८. उद्यम विकासमाश्रोत साधनको पारदर्शी परिचालनका लागि ।
९. स्थानीय श्रोत साधनको परिचालनबाट मागमा आधारित बढि भन्दा बढि व्यवसाय सञ्चालन गरी गाउँको बेरोजगारी न्यूनीकरण गर्न सबै सेवा प्रदायकको प्रयासलाई एकजुट गर्न ।

गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेड्पा) कार्यान्वयन र अन्य विषयगत कार्यालय, दातृ निकाय तथा साभेदार संस्थाहरुमा पनि यस मोडललाई आन्तरिकीकरण गर्न पनि यो पाँच वर्षे उद्यम विकास योजना तयार गर्न आवश्यक परेको हो जस्तै:

- ग्रामीण भेगमा उपलब्ध श्रोत र साधनलाई उद्यममा परिवर्तन गरी वस्तु उत्पादन गर्न एक विस्तृत योजनाको छुट्टै आवश्यकता पर्दछ ।
- ग्रामीण गरीबी घटाउन लघु उद्यम, घरेलुतथा साना उद्यमहरूको माध्यमबाट रोजगारी शृजना गर्न ठूलो भूमिका हुन्छ । तसर्थ, यसका लागि विस्तृत योजनाको आवश्यकता रहन्छ ।
- छरिएर रहेका श्रोत साधनलाई अभिलेख बनाई व्यवस्थित रूपमा स्थलगत उद्यम विकास योजना निर्माण गर्न यसको आवश्यकता रहेको छ ।
- गाउँ विकास योजनाले पूर्वाधार तथा परम्परागत पूर्वाधारलाई बढी जोड दिएको अवस्थामा गाउँ उद्यम विकास योजनाले लघु उद्यम प्रबर्द्धन, विस्तार, प्रशोधन, भण्डारण तथा बजारिकरणकालागि उपयुक्त श्रोत र साधनको पक्षमा योजना बगाउने, र परिचालन गर्नुपर्नेहुन्छ ।
- गाउँपालिकाले बनाएको परम्परागत योजना भित्र उद्यम विकास सानो अंश देखिने र दातृ संस्था, स्थानीय निकाय र साभेदार संस्थाहरुबाट प्राप्तहुन सक्ने सहयोगका लागि विस्तृत खाका चाहिने हुँदा उद्यम विकास योजनाले यो आवश्यकतालाई पूर्ति गर्दछ ।
- गाउँ उद्यम विकास योजनाले दीर्घकालीन रणनीति बनाई श्रोत साधनको प्रक्षेपण गर्दछ ।

१.४ उद्यम विकासको रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रकृया

लघु उद्यमको रणनीतिक योजना तर्जुमामा निम्न प्रकृयाहरु अपनाइएको थियो:

क) विज्ञ सहजकर्ताको छनौट :

ग्रामिण युवा सरोकार केन्द्रलाई यस विषयको विज्ञ सेवा प्रदान गर्न छनौट गरी मल्लरानी गाउँउपालिका, लघु उद्यम विकास कार्यक्रम र ग्रामिण युवा सरोकार केन्द्र बीच सम्झौता भएको हो ।

ख) योजना तर्जुमा गोष्ठी :

लघु उद्यम सम्बन्धी सेवा प्रदायक संस्थाहरु मल्लरानी गाउँउपालिकाका पदाधिकारी, गाउँ कार्यपालिका, लघु वित्त संस्थाहरु, सम्बन्धित कार्यालय प्रतिनीधिहरु, लघु उद्यमिहरु सहित २८ जना सहभागीको उपस्थितिमा मिति २०७४ मंसिर २८ देखि २९ गते सम्म योजना तर्जुमा गोष्ठी सम्पन्न भयो । सो गोष्ठीमा परामर्शदाता को सहजीकरणमा यस मल्लरानी गाउँउपालिका भित्रको लघुउद्यमका वर्तमान अवस्था, उपलब्ध कच्चा पदार्थको अवस्था, बजारकिरणका चुनौती, लघुउद्यमका समस्या, चुनौती, अब लिनुपर्ने रणनीतिक योजना, परिकल्पना, लक्ष्य, उद्देश्य, क्रियाकलापहरु, नयाँ उद्यमीको सिर्जना, सीप विकास तालिम लगायत विषयहरुमा व्यापक छलफल गरी योजनाको मार्गाचित्र तयार गर्न स्थानीय व्यक्तिहरु तथा सरोकारवालाहरु द्वारा सहभागितामूलकरूपमा आफ्नो योजना आफै बगाउने पद्धतिलाई अवलम्बन गरिएको थियो ।

ग) योजना तर्जुमा समन्वय उप समिति गठन :

यस उद्देश्यको लागि गाउँउपालिकाका बडा अध्यक्ष श्री गिरिराज पौडेलको संयोजकत्वमा ३ जना रहने गरि योजना तर्जुमा प्रतिवेदनको मस्यौदालाई पूर्णता प्रदान गर्ने समेत जिम्मेवारी दिने गरी उक्त उप समिति गठन गरियो ।

घ) मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुत :

मल्लरानी गाउँउपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा मल्लरानी गाउँउपालिका प्रमुख संगको समन्वय तथा उप समितिबाट प्राप्त सुझाव तथा गोष्ठीका सहजकर्ताको प्रतिवेदनको आधारमा मस्यौदाको प्रतिवेदन तयार गरी मिति २०७४ पौष १० मा पठाएको हो ।

ङ) मस्यौदाको प्रतिवेदन माथिको छलफल र अन्तिम प्रतिवेदन प्रस्तुत:

अधिकाँस योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरु भएको एक दिने कार्यशालामा मिति २०७४ माघ ५ मा मस्यौदाको प्रतिवेदन माथि छलफल भै आएको सुझावलाई समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन मिति २०७४ माघ ५ मा प्रस्तुत गरियो ।

१.५ उद्यम विकास रणनीतिक योजना प्रतिवेदनको संरचना

यस योजना तर्जुमा प्रतिवेदनले ५ वटा खण्डमा गरी प्रतिवेदनलाई मूर्तरूप दिएको छ । जस अन्तर्गत खण्ड १ पृष्ठभूमिमा छोटकरी परिचय, गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको उद्देश्य, औचित्य, प्रकृया समावेश गरिएको छ, भने खण्ड २ अन्तर्गत को वस्तुगत विश्लेषण, खण्ड ३ अन्तर्गत उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको विस्तृत विवरण र खण्ड ४ मा अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका प्रक्रिया वारे प्रस्तुत गरिएको छ, भने खण्ड ५ मा अनुसुचीहरु समावेश गरिएको छ ।

१.६ रणनीतिक योजना तर्जुमाका सीमाहरू:

- योजना तर्जुमा आफैमा जटिल कार्य हो । यसका लागि मल्लरानी गाउँउपालिका तहको अद्यावधिक प्रोफाईल आवश्यक पर्दछ, तर भरखरैमात्र स्थानीय तहको गठन भएको हुदा प्रोफाईल अद्यावधिक भै नसक्दा गोष्ठीका सहभागिहरुबाट पाईएको सूचना र अन्य द्वितीय तथ्याङ्कलाई आधार मानेर तथ्यहरु समावेश गरिएको छ ।
- उद्यमहरुको एकिकृत रेकर्ड मल्लरानी गाउँउपालिकामा नभएको र उद्योग शाखामा पनि सविकमा जिल्ला उद्योग विकास शाखा कार्यालय अन्तरगत भएको उपलब्धीहरुको मात्र रेकर्ड भएको हुँदा अन्य निकायहरुले उद्यम विकास सम्बन्धी गरेका उपलब्धिहरुको यथार्थ तथ्याङ्क पाउँन जटील भएको ।

खण्ड - २: बस्तुगत विवरण

२.१ मल्लरानी गाउँउपालिकाको भौगोलिक अवस्था

यस गाउँउपालिकाको को कूल क्षेत्रफल ८०.१८ वर्ग कि.मी रहेको छ। भौगोलिक हिसाबले गाउँउपालिका प्राकृतिक रूपमा सुन्दर मानिन्छ। यो मल्लरानी गाउँउपालिका पर्यटकिय हिसाबले गोरीपुरी चुली, माझपानी, माटो बडार चौर, कुखुरीगोडा गुफा, पत्राकोट भगवती मन्दिर, पालुका थान मन्दिर, गुफा भरमुङ्ग, चुजा भगवती मन्दिर, चौरपाटी भगवती मन्दिर, खडका देवता मन्दिर आदी रहेका रहेका छन। नृत्यमा कौडा, सालैज्यू सिंगारु, चौरी, धामी, मारुनी, सोरठी, मगर, सराय, हनुमान, नाग नगिनी, लाखे र जात्रा मेलामा बदरपाटा खेरा फूलबारी, हिम्मतेश्वर, बिजुलिकोट, गाईजात्रा पल्टन मेला, खेरा जात्रा, मसानपाटीको कात्तिके जात्रा, ठूलासिम मेला, रजवारा मेला रोपाई जात्रा, कृष्ण जात्रा र सुन्दर नगरी बहाने कुनौटा पुर्णिमा मेला आदी रहेका रहेका छन।

यो गाउँउपालिका २०७३ मा स्थापना भएको हो। भौगोलिक हिसाबले ८२ डिग्री ४८ मिनेट ३० सेकेण्ड देखि ८३ डिग्री ०१ मिनेट ३० सेकेण्ड पूर्वी देशान्तर र २८ डिग्री ०२ मिनेट २८ सेकेण्ड देखि २८ डिग्री ०६ मिनेट ३० सेकेण्ड उत्तरी अक्षांस सम्म फैलिएको छ। यसको सिमाना पूर्वमा अर्धाखाँची जिल्ला, पश्चिममा माण्डवी गा.पा र प्युठान नगरपालिका, उत्तरमा फिमरुक गा.पा र प्युठान न.पा र दक्षिणमा ऐरावती गा.पा रहेका छन।

२.२ जनसंख्या र सामाजिक परिवेश :

यस गाउँउपालिकाको बस्तुगत विवरण २०७४ अनुसार ४,९२० घरधुरी रहेको यो गाउँउपालिकाको जनसंख्या १७,६८६ पुरोको छ। जसमा महिलाको जनसंख्या १०,१४२ र पुरुषको जनसंख्या ७,५४४ पुरोको छ।

तालिका १: गाउँउपालिकाको वडागतरूपमा जनसंख्या विवरण:

वडा नं.	वडाको नाम	घरधुरी संख्या	महिलाको संख्या	पुरुषको संख्या	जम्मा जनसंख्या
१	चुजा १-४	५९२	१६३५	११९९	२८३४
२	चुजा ५-९	६४०	१७०३	१२७६	२९७९
३	धरमपानी १-९, रस्पुरकोट ६-९	९९८	२५१६	१७३९	४२५५
४	प्युठान १,२,३ र ५	१३५८	२८१६	२२८४	५०००
५	प्युठान १८	५३२	१४७२	१०४६	२५१८
जम्मा		४१२०	१०,१४२	७,५४४	१७,६८६

श्रोत: गाउँउपालिकाको बस्तुगत विवरण २०७४

यस मल्लरानी गाउँउपालिकामा जातजातीहरुको विवरण निम्न तालिका २ अनुसार छ:

तालिका २: गाउँउपालिकाको जतिगत विवरण:

जातजाती	जम्मा	प्रतिशत
क्षेत्री	३९५६	२२.२७
ब्राह्मण (पहाडी)	२२५४	१२.७४
मगर	४७३३	२६.८९
कामी	१९३१	११.०३
दमाई/ढोली	६७८	३.८३

सार्की	1293	7.31
सन्यासी / दशनामी	313	1.77
नेवार	1766	9.19
ठकुरी	157	0.89
अन्य	563	3.18
जम्मा	17,606	100.00

श्रोत: गाँउपालिकाको बस्तुगत विवरण २०७४

भाषागत विवरणः

यस गाँउपालिकामा नेपाली भाषा सबैले बोल्ने र बुझ्ने गर्दछन् भने मातृ भाषामा मगर र नेवारी भाषा बोल्ने गरेका छन् ।

धार्मिक अवस्था:

गाँउपालिकाको बस्तुगत विवरण २०७४ अनुसार धार्मिक दृष्टिकोण वाट हेर्दा यस गाविसमा अधिकांश मानिसहरु हिन्दूधर्म मान्दछन् । हिन्दूधर्म मान्ने ९८.८९, इसाई धर्म मान्नेहरु ०.३६, बौद्ध धर्म मान्ने ०.७६ र अन्य ०.२० प्रतिशत रहेका छन् ।

सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय अवस्था:

पर्यटकिय हिसाबले गोरीपुरी चुली, माझपानी, माटो बडार चौर, कुखुरीगौडा गुफा, पत्राकोट भगवती मन्दिर, पालुका थान मन्दिर, गुफा भरमुङ्ग, चुजा भगवती मन्दिर, चौरपाटी भगवती मन्दिर, खडका देवता मन्दिर आदी रहेका रहेका छन् । नृत्यमा कौडा, सालैज्यू, सिगारु, चौरी, धामी, मारुनी, सोरठी, मगर, सराय, हनुमान, नाग नगिनी, लाखे र जात्रा मेलामा बदरपाटा खैरा फूलबारी, हिक्मतेश्वर, बिजुलिकोट, गाईजात्रा पल्टन मेला, खैरा जात्रा, मसानपाटीको कात्तिके जात्रा, ठूलासिम मेला, रजवारा मेला रोपाई जात्रा, कृष्ण जात्रा र सुन्दर नगरी बहाने कुनौटा पुर्णिमा मेला आदी रहेका रहेका छन् ।

२.३ भौतिक पूर्वाधार

मल्लरानी गाँउपालिकाको बस्तुगत विवरण अनुसार गाउँ क्षेत्रभित्र रहेका सडकहरुको कुल लम्बाई १६८ कि.मि रहेको छ । जसमा १८ कि.मि कालोपत्रे, ८ कि.मि ग्रामेल र १४२ कि.मि धुले सडक रहेका छन् । शिक्षाको हकमा मल्लरानी गाँउपालिकामा मा सरदर साक्षरता दर ७३.५५ प्रतिशत छ । पुरुषका साक्षरता दर ८४.५२ छ्बने महिला साक्षरता दर ६५.७९ प्रतिशत मात्र छ । यस मल्लरानी गाँउपालिकामा ७ मा.वि., २१ आधारभुत तह गरी २८ वटा शिक्षण संस्थाहरु रहेका छन् ।

यस मल्लरानी गाँउपालिकाको बस्तुगत विवरण अनुसार व्यवस्थित खानेपानी प्रयोग गर्ने परिवार ६० प्रतिशत छन् । धाराको पानी इनार, कुवा, जरुवा पानी आदी प्रयोग गर्ने गरेका छन् ।

यस मल्लरानी गाँउपालिका प्राय सबै बस्तीहरुलाई खलङ्गमा रहेका १ वटा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र ५ वटा स्वास्थ्य चौकी र आयुर्वेद औषधालयले सेवा दिईरहे तापनि सो सेवा नपुग देखिन्छ । त्यस वाहेक यस गाँउपालिकामा ११ वटा निजी स्वास्थ्य क्लिनीकहरु पनि रहेका छन् । १०० प्रतिशतलाई २ घण्टा भित्रै स्वास्थ्य सेवा पहुँच छ ।

यस गाँउपालिकामा राष्ट्रिय प्रसारणबाट बिद्युत सेवा प्राप्त गर्ने ९० प्रतिशत छन् भने १० प्रतिशत घरधुरीमा सो सेवा पुगेको छैन । त्यसैगरी हुलाक सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति, सहकारी संस्थाहरु रहेका छन् ।

२.४ भू-उपयोग

तालिका ३.क गाँउपालिकाको वस्तुगत विवरणमा भएको तथ्यांक अनुसार भू उपयोग निम्न अनुसार भएको पाइयो ।

सि. नं	विवरण	ओगटेको भू भाग (ब. कि.मि.मा)
१	कृल क्षेत्रफल	80.18
२	खेतियोग्य जमिन	29.90
३	खेती भएको जमीन	20.90
४	सिंचित क्षेत्र	15.00
५	वन क्षेत्र, भाडि क्षेत्र, घाँसे क्षेत्र	49.32
६	बस्ति बसेको	2.0
७	खोला नदी	0.24
	जम्मा	

श्रोत: मल्लरानी गाँउपालिका वस्तुगत विवरण २०७४

२.५ मल्लरानी गाँउपालिकाको आर्थिक गतिविधि

यस गाँउपालिकामा उत्पादन हुने खाद्य वालीहरुमा धान, गहुँ, मकै, कोदो, जौ, फापर, दलहन र तोरी प्रमुख रहेका छन् । तरकारी तथा फलफूलहरुमा आलु, प्याज, लसुन, सीमी, फर्सि, बेलौती, केरा, मुला, पिढालु, आरु, नासपाति, सुन्तला, आरुखडा, चिउरी, निबुवा, मौषम, कागती, आँप, अनार, ज्यामीर, कफी आदि उत्पादन हुने गर्दछ ।

तालिका ३ ख उत्पादनको अवस्था (बार्षिक)

क्र.स.	उत्पादनको नाम
१	धन
२	गहुँ
३	मकै
४	कोदो
५	जौ
६	फापर
७	दलहन
८	तेलहन
९	आलु
१०	तरकारी
११	फलफूल
१२	मसला वाली

श्रोत: मल्लरानी गाउ उद्याम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठी २०७४

तालिका ४: निर्यातको अवस्था

क्र.स.	उत्पादनको नाम
१	खसिवोका
२	घिउ
३	मह
४	टिमुर
५	तेजपत्ता
६	चिउरी
७	जडिवुटी
८	फलफूल
९	खोटो

१०	अदुवा
११	श्रीखण्ड
१२	पाउरोटी
१३	चउमिन
१४	मासको दाल
१५	मकै
१६	सुन्तला
१७	कागती
१८	पिडालु
१९	कुखुरा
२०	गहत
२२	बाँस
२३	सिमल
२४	बदाम
२५	माहुरी गोला
२६	च्याउ
२७	सिन्की
२८	बेसार
२९	केरा
३०	दुध

श्रोत: मल्लरानी गाउँ उद्याम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठी २०७४

तालिका ५ आयातको अवस्था

क्र.सं.	आयात हुने बस्तुको नाम
१	खाद्य पदार्थ
२	औषधि
३	कपडा
४	निर्माण सामाग्री
५	विलासिताका सामाग्री

श्रोत: गाउँ उद्याम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठी २०७४

यस बाट विकिहुने उपरोक्त वस्तुहरु आन्तरिक तथा बाह्य बजारमा विक्रि हुने गर्दछन् । ठूलाचौर, सोलहाल्ला, अर्बाङ्ग, कुडर, चुजा, बान्ना, चुजाठाँटी, खलझा, सालठाँटी, धरमपानी, चौरपानी, मुलडाँडा, कुमिकोट, जोरपोखरी आदी यस मल्लरानी गाउँपालिको प्रमुख आन्तरिक बजार हुन भने बाह्य बजारको हकमा बिजुवार, बागदुला, चकचके, दाङ्गको भालुवाङ्ग, घोराही, बुटवल, नेपालगांज, काठमाण्डौका बजारहरूमा जाने गर्दछ । यि बजार पुग्न करीब १ देखि ४ घण्टा भन्दा बढी समय लाग्छ भने अन्य बजारमा बढि समय लाग्ने गर्दछ ।

वन पैदावरको हिसाबले यो धनी गाउँपालिका हो । गाविसको प्रोफायल अनुसार २८.९२ हेक्टर (अर्थात २६.०८ प्रतिशत) जमिन वन जङ्गल, मिश्रित वन र भाडि बुट्यानले ओगटेको छ । ४२ वटा वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरेको छ भने वाँकी वन हस्तान्तरण हुन वाँकी देखिन्छ । यस गाविसमा ४२ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति रहेका छन् । यस हिसाबले गर्दा वन र वन पैदावरमा आधारीत उद्यम परद्धनको संभावना बढी देखिन्छ ।

२.६ रोजगारीको अवस्था

गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागी बाट प्राप्त विवरण अनुसार यस गाउँपालिकामा रोजगारीको मुलस्रोत भनेको कृषि नै हो यसमा ४० प्रतिशत संलग्न छन भने व्यापार र उद्योगमा ३, नोकरीमा ४, ज्याला मजदुरीमा ४० र वैदेशिक रोजगारीमा १३ प्रतिशत संलग्न छन । रोजगारीकै सिलसिलामा यहाँका युवाहरु विदेसीने क्रम पनि प्रसर्तै छ । मौसमी रोजगारीका लागि भारततर्फ ६०, लामो रोजगारीका लागि जापान, युरोप,

कोरीया र अमेरीका ५, मलेसिया १० र अरब, कतार, कुवेत र दुवई लगायतका मुलुकतर्फ २५ प्रतिशत गएका छन् । रोजगारीका अन्य स्रोतहरूमा उद्योग, व्यापार, मजदुरी र यातायात क्षेत्र हुन्, यी क्षेत्रहरूबाट पनि राम्रैसंग रोजगारी सिर्जना भएको छ ।

बैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त विप्रेषणको उपयोगको अवस्थालाई हेर्दा घर घडेरी किन्तु ३०%, खानपिनमा २५%, शिक्षामा १५% स्वास्थ्यमा १०% र बिलासितामा १०% र बचतमा ८% उपयोग गर्ने गरेको पाइयो जसलाई उद्यम विकासमा उपयोग गर्न अति जरुरी छ ।

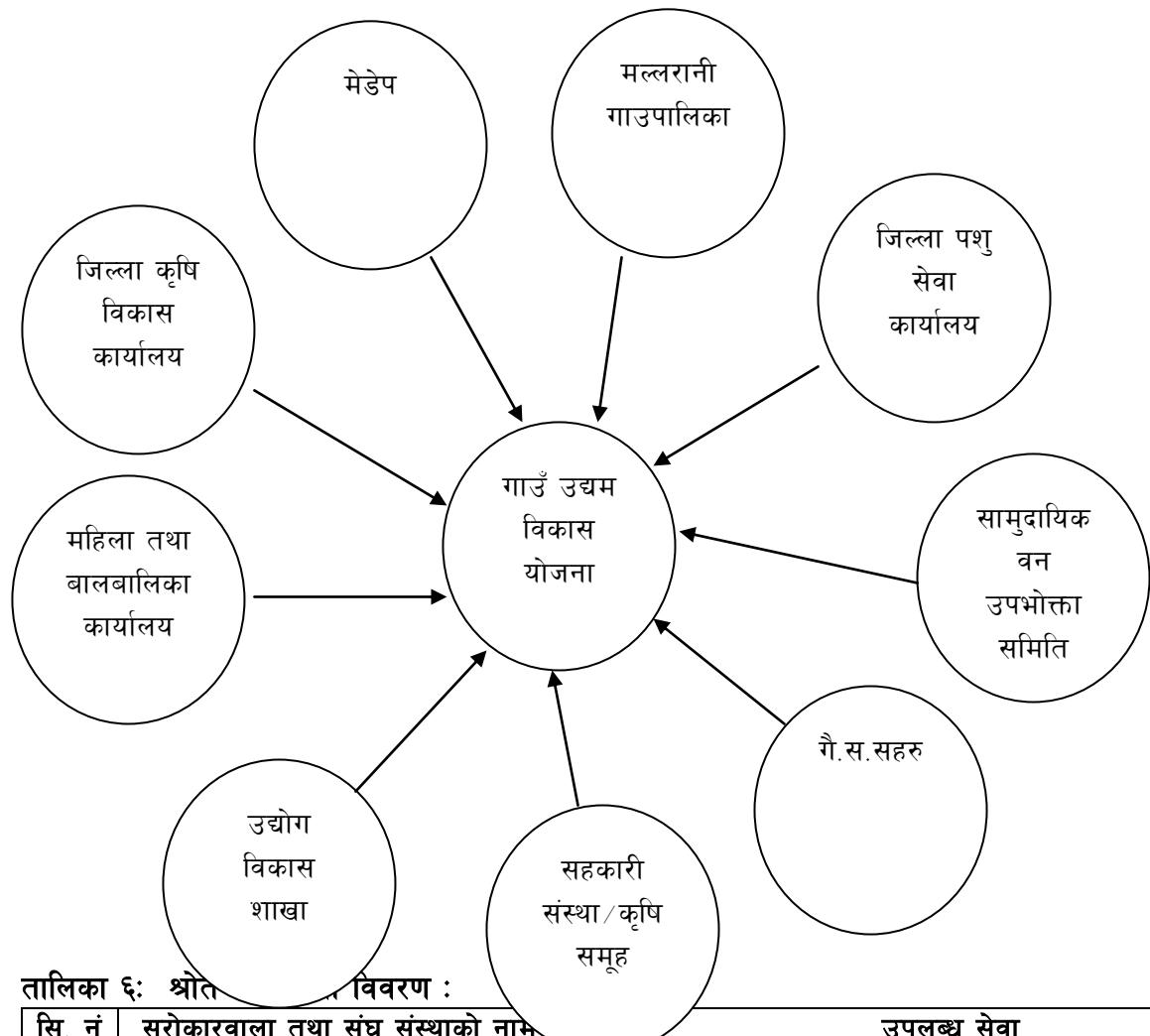
खानपुग्ने अवस्थाको विवरणः

गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागी बाट प्राप्त विवरण अनुसार आफ्नो उत्पादनले खानपुग्नेहरूको विवरण स्थिति हेर्दा ० देखि ३ महिना ५० प्रतिशत, ३ देखि ६ महिना २५ प्रतिशत, ६ देखि ९ महिना १५ प्रतिशत, ९ देखि १२ महिना ९ प्रतिशत र १२ महिना भन्दा बढि र बिक्री गर्ने १ प्रतिशत छ ।

२.७ उद्यम विकास सम्बन्धी सेवा प्रदायकहरु

यो मल्लरानी गाउँउपालिकामा कार्यरत सरोकारवालाहरु र संघसंस्थाहरु नक्साङ्कन, श्रोत तथा सेवाको विवरण :

२.७. क) सरोकारवाला तथा संघसंस्थाहरुको नक्साङ्कन



३	कृषि विकास शाखा	१	प्रविधिक सहयोग, प्रविधि, कच्चा पदार्थ उत्पादन बृद्धि, बीउ विजन वितरण
४	पशु सेवा शाखा	१	पशु सेवाको क्षेत्रमा प्रविधि र प्राविधिक सहयोग
५	महिला तथा बालबलिका कार्यालय	१	सामाजिक परिचालन, तालिम, अनुदान
६	उद्योग विकास शाखा	१	उद्यम स्थापना, तालिम, प्राविधिक सहयोग, उद्योग प्रशासन
७	जिल्ला वन कार्यालय	१	वनजन्य उद्यम, प्रशोधन
८	गै. स. सहरु		आयआर्जन, सामाजिक परिचालन
९	बैंक तथा वित्तिय संस्था	३	बचत तथा ऋण लगानी
१०	सहकारी	२०	बचत तथा ऋण लगानी
११	सामुदायिक वन समूह	४२	वन, आयआर्जन र ऋण
१२	कृषि समूह	४६	ताजा तरकारी उत्पादन, बचत तथा ऋण परिचालन

२.८ उद्यम विकासका लागिविगतका प्रयास र उपलब्धीहरु (वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण)

सम्बन्धित संस्थाहरु बाट प्राप्त जानकारी अनुसार उद्यम विकासमा निम्न कार्यालय तथा संस्थाहरुबाट निम्न प्रकारका प्रयासहरु भएका र एक अर्काका उपलब्धीहरु अन्तर सम्बन्धित छन्:

तालिका ७: उद्यमहरुको विवरण:

मेडेप, मेडपा

सि.नं/ बडा नं	उद्यमको प्रकार	संख्या	कूल पुँजि (लगानी) रु	बार्षिक उत्पादन रु	रोजगारी संख्या
१	मल्लारानी गापा				
क	खाध्य व्यवसाय	२३७	२०९९४८६९	३६०२४४९६	२३७
ख	कलात्मक	१०	१५६६३५७	८९५६३४	१०
ग	बनजन्य		२३९९३१३	१२७२५९३	१६
घ	सेवा	३६	३०४१३१	३८५६१३	४६
ड	अन्य	६	४८१५०	३३३४	६
जम्मा		२८९	९०५८५००	३८५६६७०	३३५

श्रोत लघु उद्यम विकास कार्यक्रम

खण्ड ३: श्रोत साधन तथा बजार सर्वेक्षण

३.१ बजारको अवस्था :

लघु उद्यमहरु सामान्यतया उद्यमीलाई बढि फाइदा र दीगोपनाको लागि उद्यमीहरूको माग, बजारको सम्भाव्यता र कच्चा पदार्थको उपलब्धता जस्ता ३ वटा महत्वपूर्ण पक्षको सन्तुलनलाई ध्यान दिएर कार्य गर्दछ। तसर्थ बजार भनेको उद्यमहरुको प्राण हो। श्रोत मात्र भएर पुर्गैन, सीप पनि चाहिन्छ र श्रोत र सीपले मात्र पुर्गैन बजारमा माग चाहिन्छ। तसर्थ लघु उद्यमको विकासमा बजारको ठूलो भुमिका भएको

हुँदा योजना तर्जुमा गोष्ठीबाट उपलब्ध सूचना तथा श्रोत सर्वेक्षणका आधारमा जिल्ला पशु सेवा कार्यालय भित्र वा पायक पर्ने स्थानहरुको पहिचान गर्ने जमको गरेको छ ।

तालिका द: बजारको अवस्था

बडा नं	बजारको नाम र ठाउँ	बजारमा पायक पर्ने बस्तुहरू	बजारमा आउने जनसंख्या	बजार सम्मको दुरी	आयात हुँने बस्तुहरू	निर्यात हुँने बस्तुहरू	निर्यात हुँने स्थान
१	ठूलाचौर	अल्काबाँज, पदमी, लेडेमेला	१२०	३० मिनेट	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरू, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरू, फलामका सामाग्रीहरू	सुन्तला, कागती, मह, घिउ, कोदो, फापर	बागदुला, मच्छ
	सोलहाल्ना	लुक्का, सोलहाल्ना, सिदुरेथाम, टोडके, सोलिथुम	१००	१ घण्टा	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरू, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरू, फलामका सामाग्रीहरू	तरकारी, आलु, घिउ, मह, रिठा, टिमुर	बागदुला
	अर्बाङ्ग	नाम्मीकोट, अर्बाङ्ग, चुधेरीखोला, दारिम खर्क	३०	३० मिनेट	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरू, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरू, फलामका सामाग्रीहरू	दालचिनी, मह, घिउ, लोकल कुखुरा	बागदुला, खरिबोट, खलझा
२	कुडर	चुजा, सिउते, खन्युखोला, मरभुङ्ग, खरेण्डाँडा	३०	१ घण्टा	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरू, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरू, फलामका सामाग्रीहरू	मह, घिउ, दुध, खसिबोका, राँगा भैसी	खलझा, बुटवल, काठमाण्डौ
	चुजा	मरभुङ्ग, चुजाखर्क	१००	३० मिनेट	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरू, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरू, फलामका सामाग्रीहरू	मह, घिउ, दुध, खसिबोका, राँगा भैसी	खलझा, बुटवल, काठमाण्डौ
	बान्ना	मरभुङ्ग, चसजाखर्क	१०	३० मिनेट	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरू, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरू, फलामका सामाग्रीहरू	मह, घिउ, दुध, खसिबोका, राँगा भैसी	खलझा, बुटवल, काठमाण्डौ
	चुजाठाँटी	खरिण्डाँडा, सिउते, मरभुङ्ग, खन्युखोला	३०	१.५ घण्टा	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरू, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरू, फलामका सामाग्रीहरू	मह, घिउ, दुध, खसिबोका, राँगा भैसी	खलझा, बुटवल, काठमाण्डौ
	खलझा	सार्विक चुजाको ५,६,७,८ र ९	२०	२ घण्टा	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरू, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरू, फलामका सामाग्रीहरू	मह, घिउ, दुध, खसिबोका, राँगा भैसी	खलझा, बुटवल, काठमाण्डौ
३	चुजाठाँटी	चुजा, बर्वोट, बिजुली, भुमिका स्थान,	४००	४५ मिनेट	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरू, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरू, फलामका सामाग्रीहरू	बेरोजगार श्रमशक्ति	भारत लगायत तेश्रो मुलुक

	सालठाँटी	जेबिन्डाँडा, चौरपानी, बन्चरे, सालखोला	१५०	१ घण्टा	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरु, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरु, फलामका सामाग्रीहरु	बेरोजगार श्रमशक्ती	भारत लगायत तेश्रो मुलुक
	धरमपानी	निसानटाकुरा, धरमपानी, बन्चरे, गिराचौर	२००	१ घण्टा	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरु, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरु, फलामका सामाग्रीहरु	खोटो, काठ	नेपालगन्ज सम्म
	चौरपानी	बाँसडाँडा, डाँडाखर्क, बालि विसाउना, गोठीवाङ्ग, कुटिचौर	२५०	३० मिनेट	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरु, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरु, फलामका सामाग्रीहरु	खोटो, काठ	नेपालगन्ज सम्म
	मुनडाँडा	बुकेनी, बर्वोट, मुनडाँडा, धनुवास, छाप	१६०	३० मिनेट	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरु, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरु, फलामका सामाग्रीहरु	बेरोजगार श्रमशक्ती	भारत लगायत तेश्रो मुलुक
४	खलङ्गा	सारिवाङ्ग, लाम्बेला, खैरा, पाण्डेडाँडा, कसेरी, चुजा, धरमपानी, थापडाँडा, कोट, विजुली, मुनडाँडा, बडडाँडा, टोप्रे, सरमकोट	८००	२ घण्टा	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरु, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरु, फलामका सामाग्रीहरु	रिठा, भट्ट, अदुवा, मालागेडी, वेसार, टिमुर, सुन्तला, मह, कमला, खोटो, अमृसो कुचो, मौषमी चुलेसी, दालचिनी	बुटवल, लमही, कृष्णनगर भैरहवा, दाङ्ग, नेपालगन्ज र काठमाण्डौ
५	कुमिकोट	रच्चु, पिपलनेटा, कान्द्रा खोला, घैडाडा, बेल्डाडा, टाकुरा, खैराकोट	२००	१ घण्टा	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरु, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरु, फलामका सामाग्रीहरु	खोटो, खसीबोका, खयर, कुखुरा, वेसार	दाङ्ग, बुटवल, नेपालगन्ज
	जोरपोखरी	घोरथापा, दरभाने, सरङ्गकोट, रिठेखर्क, राम्चे, पलासी, राम्पानी	१५०	१ घण्टा	खाद्य सामाग्री, निर्माण सामाग्रीहरु, लत्ता कपडा, विलासिताका सामाग्रीहरु, फलामका सामाग्रीहरु	खोटो, आलु, प्याज, वेसार	दाङ्ग, बुटवल, नेपालगन्ज

३.२ बजारिकरणका चुनौतीहरू:

गोष्ठीका सहभागिहरूको धारणा अनुसार हाल लघु उद्यमीहरूको १० प्रतिशत जति सहजरूपमा वजारीकरण हुन सकेको छ, भने वजारीकरणमा निम्न अनुसारका चुनौतीहरू रहेको पाइयो ।

- सुरक्षित भण्डारण तथा चिस्यान केन्द्र नभएका कारणले खासगरी फलफूल तथा तरकारीका उद्यमीहरूले सस्तो मूल्यमा आफ्नो उत्पादन विक्रि गर्नुपर्ने भएको हुदाँ अपेक्षित लाभ प्राप्त गर्न नसकेको ।
- संकलन केन्द्रको अभावले स्थानीय उत्पादनलाई संकलन गरी थोकमा वजारमा पुराउन नसक्ने अवस्था भएकाले उद्यमी व्यवसायीहरूले टाढाका वजारमा आफ्नो उत्पादित सामग्री खासगरी फलफूल तथा तरकारी र जडिवुटि पुराउन नसक्नु तथा वजारमा लामो समय खर्च गर्नुपर्ने अवस्था ।
- हाटवजार नहुँदा सहजरूपमा आफ्नो उत्पादित सामग्रीहरू विक्रि गर्न नसक्नु ।
- वजार संस्थाहरू खासगरी सौगात गृह, कोशेलीघर तथा विक्रिकक्षको व्यवस्था सिमित मात्र हुनु ।
- स्थानीय स्तरमा उत्पादित बस्तुको उपभोगमा आम उपभोक्ताको आकर्षण हुन नसक्नु एउटा चुनौती होभने स्थानीय उत्पादनको विषयमा प्रचार प्रसार हुन नसक्नु र स्थानीय उत्पादनको लागि उचित विक्री कक्ष नहुनु ।
- कृषि व्यवसायको सन्दर्भमा मागमा आधारित उत्पादनमा विविधीकरण गर्न नसक्नु बजारीकरणको चुनौति हो भने सहज यातायातको पूर्वाधर नहुनु अर्को चुनौती हो ।
- व्यवसायिक सोचका साथ उत्पादन नहुनु र उत्पादित बस्तुहरूको गुणस्तरले अन्य उस्तै सामान संग प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्नु ।
- उत्पादित बस्तुहरूको लेबलिङ र प्याकेजिङ्को उचित व्यवस्था गर्न नसक्नु ।

३.३ श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन

प्राय लघु उद्यमहरू स्थानीय श्रोत साधन, सीप र बजार संभावनाका आधार स्थापना हुने भएका हुदा मल्लरानी गाँउपालिका भित्र के कति कुन प्रकारका श्रोत साधन उपलब्ध हुन सक्छन ? स्थानीय तहमा के कस्ता सीप हरू उपलब्ध छन ? बजार लगायत अन्य संभवनाहरू के छन ? भनि पहिचान गर्नु यो श्रोत साधन सर्भेक्षणको मूल उद्देश्य हो । यसका निहित उद्देश्यहरू निम्न अनुसार छन:

- छारिएर रहेका कृषि, वन पैदावार, पशु तथा धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र जस्ता व्यवसायिक रूपमा उपलब्ध हुने श्रोत तथा साधनहरू को सूची तयार गर्ने जसका आधारमा नयाँ उद्यमहरू स्थापनाका लागि आधार तयार पार्ने ।
- दुर दराजमा अवसरको पर्खाईमा रहेका शिल्पीहरूको पचिान गर्ने जसबाट आगामी दिनम लघु उद्यमी स्थापनामा यिनिहरूलाई समेट्ने ।
- बजार सर्भेक्षण बाट स्थानयि तहको आर्थिक गतिविधिहरूको आँकलन गर्ने जसबाट लघु उद्यमीहरूको उत्पादनको बजारमा स्थान सुनिश्चित गर्न सहयोग पुगोस ।

नेपालका अधिकाँश ग्रामिण जनताको जीविकोपार्जको मूल श्रोत कृषि हो तर निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीबाट गरीव तथा विपन्न बर्गको जिविकोपार्जनमा थप चुनौति वन्दै गएको छ । तसर्थ यस्ता कृषकहरूलाई व्यवसायिक कृषकको रूपमा रूपान्तरित गर्नु अनिवार्य भैसकेको छ । त्यसैगरी वन पैदावारमा आधारित श्रोत साधनलाई सुरक्षित दोहनका साथ दिगो उपयोग गरी वन तथा वातावरणको सहि उपयोग बाट अधिकतम लाभ लिन सक्ने गरी यिनमा आधारित उद्यमहस्को विकास तथा परम्परागत सीप र प्रविधिलाई अधिकतम उपयोगको वातावरण तयार गरी यस क्षेत्रको जिविकोपार्जन लघु उद्यमको माध्यमबाट थप सहज बगाउनु पर्ने खाँचो छ । त्यसैगरी स्थानीय स्तरमा रहेका कतिपय पर्यटनको संभावना भएका हाम्रा प्राकृतिक तथा धार्मिक संपदाहरु ओझेलमा परी वा त्यसको उपयोगको संभावना पहिचान गर्न नसकी स्थानीयहरूले त्यसबाट लिन सक्ने फाईदा पनि लिन नसकिरहेको अवस्था छ । तसर्थ यस्ता संभावनाहरूलाई उजागर गर्नु पनि आवश्यक छ । यहि कारणले मल्लरानी गाँउपालिकाको श्रोत साधन र बजारको सर्भेक्षण गर्नु परेको हो ।

लघु उद्यम भनेका ज्यादै सानो लगानीमा संचालन गरिने उद्यमहरु हुन जसमा ज्यादै न्युन पूँजी भएका अति विपन्न तथा विपन्न बर्गका मानिसहरु वा परम्परागत सीप र प्रविधिको उपयोग गरी वा स्थानीय स्तरमा विकास गर्न सकिने सीपमा आधार भै बढि मात्रामा संलग्न हुन्छन् । यस्ता उद्यमहरु बाट्य श्रोत साधनमा आधार भएर संचालन गर्न पूँजी, बजार, सीप तथा प्रविधिका अधारमा संभव हुँदैनन ।

हाम्रो देशमा श्रोत साधनको अभाव भन्दा पनि उपलब्ध श्रोत र साधनको पहिचान गर्न नसक्नु बढि समस्याको रूपमा देखिन्छ । लक्षित बर्गमा उद्यमशीलताको ज्ञानका अभावका अतिरिक्त छारिएर रहेको श्रोत तथा साधनलाई एकत्रित गरी लघु उद्यमहरुको स्थापना बाट अति गरिब तथा गरिब बर्गमा रोजगारी शृजना तथा आय वृद्धिमा जोड दिने सोचाईमा आधारित विकासको आयामलाई हाल सम्म खासै महत्वको रूपमा नहेरिएको अवस्था छ । तसर्थ स्थानीय स्तरमा श्रोत साधन भएर, मनमा उत्साह भएर तथा हातमा सीप भएर तथा सीप हसिल गर्ने संभावना भएर पनि आफ्नो रोजगारी शृजना गर्न नसकि युवा पुस्ता गाउँने खालि गरी विदेशिनु पर्ने बाध्यताको अवस्था छ । तसर्थ स्थानीय श्रोत साधन भनेको लघु उद्यमहरुको आधार भएको हुदा मल्लरानी गाँउपालिकामा लघु उद्यमीको विकास गर्न यो श्रोत साधन सर्भेक्षण अति आवश्यक पर्न गएको हो ।

योजना तर्जुमा गोष्ठीबाट उपलब्ध सूचना तथा श्रोत सर्भेक्षणका आधारमा संक्षिप्त रूपमा हेदा यस मल्लरानी गाँउपालिकाका संपूर्ण वडाहरुमा कृषि, पशु र वन पैदावारमा आधारित कच्चा पदार्थहरू र पर्यटकीय स्थल तथा उपलब्ध सीप र प्रविधि निम्न तालिकामा देखाईए अनुसार भएको पाईयो

तालिका ९: श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्घम आँकलन

तालिका ९.१ कृषि पैदावार मा आधारित श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्घम आँकलन

वडानं	व्यवसायिक रूपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको विवरण	पाईने स्थानहरु	शृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्घमहरु	संभावित संख्या
१	तरकारी	अर्बाङ्ग, सोलिथुम, अल्कावाँझ, ठूलाचौर	व्यवसायिक ताजा तरकारी खेति	२५
	फलफूल	अल्कावाँझ, ठूलाचौर, सोलहाल्ना	व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	२०
	माहुरी	अर्बाङ्ग, नाम्रीकोट, दारिमखर्क	व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला विक्री गर्ने व्यवसाय	३०
	बेसार	सानीलेक	व्यवसायिक बेसार खेति बेसार पिस्ने, प्याकिङ, लेवलिङ व्यवसाय	४५
२	तरकारी खेति	खेरिणडाडा, बेशीस्थान, कुडर खोला, बान्ना बस्ति	व्यवसायिक ताजा तरकारी खेति	३०
	तरकारीको बीउ	कुडर खोला, बान्ना बस्ति	व्यवसायिक तरकारी बीउ उत्पादन	१५
	फलफूल	वडा नं २ का सबै बस्ति	व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	२५
	माहुरी पालन	वडा नं २ का सबै बस्ति	व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला विक्री गर्ने व्यवसाय	२३
	माछा	साविक चुजाका ५,६,७ का बस्तिहरु	व्यवसायिक माछा पालन	१५
	अदुवा बेसार	साविक चुजाका ५,७,८,९ का बस्तिहरु	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति बेसार पिस्ने, प्याकिङ, लेवलिङ व्यवसाय	२५

	खाद्यान्नको बीउ	साधिक चुजाका ७ का बस्तिहरु	व्यवसायिक अन्नबाली बीउ उत्पादन	२०
३	तरकारीको बीउ	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक तरकारी बीउ उत्पादन	२५
	फलफूल	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	२०
	माहुरी पालन	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला बिक्री गर्ने व्यवसाय	२५
	माछा	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक माछा पालन	१५
	अदुवा बेसार	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति बेसार पिस्ने, प्याकिङ्ग, लेवलिङ्ग व्यवसाय	२५
	द्याल	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक दालबाली उत्पादन	१०
४	तरकारी	कसेरी, खलझा, सारिविाङ्ग, गठकेसरी, पाण्डेडाँडा	व्यवसायिक ताजा तरकारी खेति	२५
	फलफूल	कसेरी, खलझा, टोप्रेखर्क, गठकेसरी, पाण्डेडाँडा, मल्लरानी	व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	२५
	माहुरी पालन	खलझा, सारिविाङ्ग, गुठकेसरी, पाण्डेडाँडा, लम्मेला	व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला बिक्री गर्ने व्यवसाय	३०
	अदुवा बेसार	गुठकेसरी, बुढाचौर, लामेला	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति बेसार पिस्ने, प्याकिङ्ग, लेवलिङ्ग व्यवसाय	२५
	तरकारीको बीउ	गुठकेसरी, बुढाचौर, लामेला	व्यवसायिक तरकारी बीउ उत्पादन, प्याकिङ्ग, लेवलिङ्ग व्यवसाय	१०
५	तरकारी	धुदी, धैडाँडा, बेल्डाडा, राम्चे, दरभाने,	व्यवसायिक ताजा तरकारी खेति	२५

		सरम्कोट, पिपलनेटा, राज्य		
	फलफूल	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	३०
	माहुरी पालन	बेल्डाडा, घैडाडा, दरभाने, घोरथापा, राज्य, सरम्कोट, टाकुरा	व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला बिक्री गर्ने व्यवसाय	३५
	अदुवा बेसार	बेल्डाडा, घैडाडा, दरभाने, घोरथापा, राज्य, सरम्कोट, टाकुरा, पलाँसे, राम्चे, राम्पानी	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति बेसार पिस्ने, प्याकिङ्ग, लेवलिङ्ग व्यवसाय	३५
	तरकारी तथा खाद्यान्नको बीउ	बेल्डाडा, घैडाडा, दरभाने, घोरथापा, राज्य, सरम्कोट, टाकुरा, पलाँसे, राम्चे, राम्पानी	व्यवसायिक तरकारी बीउ उत्पादन, प्याकिङ्ग, लेवलिङ्ग व्यवसाय	२५

तालिका ९.२ पशु पैदावारमा आधारित श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उच्चम आँकलन

वडा.नं	व्यवसायिक रूपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको बिबरण	पाईने स्थानहरू	शृजना गर्न सकिने संभाव्य उच्चमहरू	संभावित संख्या
१	बाखा	अर्बाङ्ग, सोलहाल्ला	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसिबोका बिक्री फ्रेस हाउस संचालन	२५ १
	बंगुर	दारिम खर्क	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी मासु उत्पादन र बिक्री फ्रेस हाउस संचालन	२० १
	कुखुरा	अर्बाङ्ग, सोलहाल्ला, चुधेरी खोला	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन फ्रेस हाउस संचालन	१५

	लोकल कुखुरा	अर्वाङ्ग, सोलहाल्ला, चुधेरी खोला	व्यवसायिक लोकल कुखुरा पालन, बिक्री	१५
२	गाई, भैसी	चुजाखर्क, सिउते, चुजावस्ति, खरिन्डाडा	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, दुध उत्पादन, संकलन, डेरी संचालन, प्रशोधन	१५
	बाखा	मरभुङ्ग, कुडरा बस्ति, बान्ना, खरिन्डाडा	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसिबोका बिक्री फ्रेस हाउस संचालन	२०
	कुखुरा	मरभुङ्ग, कुडार बस्ति, बान्ना, खरिन्डांडा	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन फ्रेस हाउस संचालन	२५
	बंगुर	मरभुङ्ग, चुजा	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी मासु उत्पादन र बिक्री फ्रेस हाउस संचालन	५
३	गाई, भैसी	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, दुध उत्पादन, संकलन, डेरी संचालन, प्रशोधन	२०
	बाखा	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसिबोका बिक्री फ्रेस हाउस संचालन	२५
	कुखुरा	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन फ्रेस हाउस संचालन	२५
	बंगुर	सबै बस्तिमा	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी मासु उत्पादन र बिक्री फ्रेस हाउस संचालन	१०
४	गाई, भैसी	बुढाचौर, कसेरी, लाम्बेला, टोप्रे	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, दुध उत्पादन, संकलन,	२५

			डेरी संचालन, प्रशोधन	
	बाखा	बुढाचौर, कसेरी, लाम्बेला, टोप्रे	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसिबोका विक्री फ्रेस हाउस संचालन	२५
	कुखुरा	बुढाचौर, कसेरी, लाम्बेला, टोप्रे	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन फ्रेस हाउस संचालन	२५
५	गाई, भैसी	बेलडाँडा, घैडाँडा, रच्चु, राम्चे, सारम्कोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, दुध उत्पादन, संकलन, डेरी संचालन, प्रशोधन	२५
	बाखा	बेलडाँडा, घैडाँडा, रच्चु, राम्चे, सारम्कोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसिबोका विक्री फ्रेस हाउस संचालन	२५
	कुखुरा	बुलडाँडा, घैडाँडा, रच्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन फ्रेस हाउस संचालन	३०
	बंगुर	बेलडाँडा, घैडाँडा, रच्चु, राम्चे, सारम्कोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी मासु उत्पादन र विक्री फ्रेस हाउस संचालन	३०

तालिका ९.३ वन पैदावार तथा खनिजा आधारित श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन

वडा नं	व्यवसायिक रूपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको विवरण	पाईने स्थानहरु	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या
१	सल्ला, चिलाउने	चुधेरी खोला, दारिमखर्क, अल्काबाध,	खोटो संकलन	५०

		ठूलाचौर	फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार बनाउने	१
	चिउरी	अर्बाङ्ग, दारिमखर्क	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग	२५
	जडिबुटी	चुधेरी खोला	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, प्रशोधन गर्ने	३५
	बनमारा	अल्काबाध, ठूलाचौर, अर्बाङ्ग, चुधेरी खोला, लुक्कागैरा, थाम	बनमारा बाट ब्रिकेट बनाउने	१०
	दालचिनी	चुधेरी खोला	दालचिनी संकलन र विक्री	५
२	साल, सल्ला	खरेनडाडा, मरभुङ्ग, चुजा	खोटो संकलन	५०
			फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार बनाउने दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	२ १५
	चिउरी	मरभुङ्ग, चुजा, बान्ना	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग	३०
	सिस्नो	मरभुङ्ग, चुजा, बान्ना	सिस्नो पाउडर बनाउने प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग गर्ने	१०
	बनमारा	मरभुङ्ग, चुजा, बान्ना	बनमारा बाट ब्रिकेट बनाउने	१०
	टिमुर, जडिबुटी	मरभुङ्ग, चुजा, बान्ना	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, संकलन र प्रशोधन	१५
३	सल्ला	चौरपानी, वरबोट, मुनडाडा, जेविनडाडा, धरमपानी	खोटो संकलन	३०
			फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार बनाउने	
	चिउरी	चौरपानी, वरबोट, मुनडाडा, जेविनडाडा, धरमपानी	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग	३०
	टिमुर	चौरपानी, वरबोट, मुनडाडा, जेविनडाडा, धरमपानी	व्यवसायिक टिमुर खेति, संकलन र प्रशोधन	२५
	जडिबुटी	चौरपानी, वरबोट, मुनडाडा,	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, संकलन र प्रशोधन	३०

		जेविनडाडा, धरमपानी		
४	रिठा	कसेरी, खलज्जा, लाम्बेला, सारिवाङ्ग	रिठा संकलन र विक्री	१०
	चिउरी	कसेरी, पाण्डेडाँडा	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग	२५
	साल, सल्ला	कोट, पाण्डेडाँडा, कसेरी, लाम्बेला, कसेरी, गुठकसेरी	खोटो संकलन फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार बनाउने दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	५० १ २५
	काउलो	कोट, पाण्डेडाँडा, कसेरी, लाम्बेला, कसेरी, गुठकसेरी	अगरबत्ती बनाउने	५
	बाँस	कोट, पाण्डेडाँडा, कसेरी, लाम्बेला, कसेरी, गुठकसेरी	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	५
	बनमारा	कोट, पाण्डेडाँडा, कसेरी, लाम्बेला, कसेरी, गुठकसेरी	बनमारा बाट ब्रिकेट बनाउने	१०
५	साल, सल्ला	बेलडाँडा, घैडाँडा, रञ्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	खोटो संकलन फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार बनाउने दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	५० १ २५
	चिउरी	बेलडाँडा, घैडाँडा, रञ्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग	३०
	सिस्नो	बेलडाँडा, घैडाँडा, रञ्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	सिस्नो पाउडर बनाउने प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग गर्ने	१
	दुङ्गा, गिटी, बालुवा	बेलडाँडा, घैडाँडा, रञ्चु, राम्चे,	सिमेन्टका रिङ्ग, पोल, ब्लक बनाउने व्यवसाय	१

		सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी		
	जडिबुटी	बेलडाँडा, घैडाँडा, रप्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, प्रशोधन गर्ने	२५

तालिका ९.४ बिशेष सीप तथा सेवामा आधारित श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उच्चम आँकलन

बडा नं	व्यवसायिक रूपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको विवरण	पाईने स्थानहरू	शृजना गर्न सकिने संभाव्य उच्चमहरू	संभावित संख्या
१	आरन	चुधेरी खोला, ठूलाचौर	आरनको स्तरोन्नति, आधुनिक औजार उत्पादन	१०
	मादल बनाउने	चधुली	मादल र अन्य बाजा बगाउने व्यवसाय	५
	बाँस	थाम	बाँसका सामाग्रीहरू बगाउने व्यवसाय	२०
	सिलाइ कटाई र बुनाई	सबै बस्ति	सिलाइ कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	५
	सिकर्मी डकर्मी	सबै बस्ति	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	१०
	प्लम्बिङ्ग	सबै बस्ति	प्लम्बिङ्गको एडभान्स तालिम	१०
२	बाँस	थाम	बाँसका सामाग्रीहरू बगाउने व्यवसाय	५
	आरन	चुजा, मरभुङ्ग, खरेन्डाँडा, सिउते, मधुकोरे, खन्युखोला	आरनको स्तरोन्नति, आधुनिक औजार उत्पादन	१०
	मदल	चुजा, मरभुङ्ग, खरेन्डाँडा, सिउते, मधुकोरे, खन्युखोला	मादल र अन्य बाजा बगाउने व्यवसाय	१०
	सिलाइ कटाई र बुनाई	चुजा, मरभुङ्ग, खरेन्डाँडा, सिउते, मधुकोरे, खन्युखोला	सिलाइ कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	१०

	सिकर्मी डकर्मी	चुजा, मरभुङ्ग, खरेन्डाँडा, सिउते, मधुकोरे, खन्युखोला	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	१०
	प्लम्बिङ्ग	चुजा, मरभुङ्ग, खरेन्डाँडा, सिउते, मधुकोरे, खन्युखोला	प्लम्बिङ्गको एडभान्स तालिम	१०
३	सिलाइ कटाई र बुनाई	चौरपानी, बरबोट, मुनडाडा, जेविनडाडा, धरमपानी	सिलाइ कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	१०
	सिकर्मी डकर्मी	चौरपानी, बरबोट, मुनडाडा, जेविनडाडा, धरमपानी	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	१०
	हाउस वायरिङ्ग	चौरपानी, बरबोट, मुनडाडा, जेविनडाडा, धरमपानी	हाउस वायरिङ्गको एडभान्स तालिम	१०
	प्लम्बिङ्ग	चौरपानी, बरबोट, मुनडाडा, जेविनडाडा, धरमपानी	प्लम्बिङ्गको एडभान्स तालिम	१०
४	सिलाइ कटाई र बुनाई	कोट, पाण्डेडाँडा, कसेरी, लाम्बेला, कसेरी, गुठकसेरी	सिलाइ कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	१०
	सिकर्मी डकर्मी	कोट, पाण्डेडाँडा, कसेरी, लाम्बेला, कसेरी, गुठकसेरी	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	१५
	प्लम्बिङ्ग	कोट, पाण्डेडाँडा, कसेरी, लाम्बेला, कसेरी, गुठकसेरी	प्लम्बिङ्गको एडभान्स तालिम	१५
	हाउस वायरिङ्ग	कोट, पाण्डेडाँडा, कसेरी, लाम्बेला, कसेरी, गुठकसेरी	हाउस वायरिङ्गको एडभान्स तालिम	१०

५	आरन	बेलडाँडा, घैडाँडा, रच्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	आरनको स्तरोन्नति	१०
	सिलाइ कटाई र बुनाई	बेलडाँडा, घैडाँडा, रच्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	सिलाइ कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	१०
	सिकर्मी डकर्मी	बेलडाँडा, घैडाँडा, रच्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	१५
	प्लम्बिङ्ग	बेलडाँडा, घैडाँडा, रच्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	प्लम्बिङ्गको एडभान्स तालिम	१५
	हाउस वायरिङ्ग	बेलडाँडा, घैडाँडा, रच्चु, राम्चे, सारंकोट, दरभाने, घोरथापा, धुदी	हाउस वायरिङ्गको एडभान्स तालिम	१०

तालिका ९.५ धर्मिक तथा पर्यटकीय स्थलमा आधारित श्रोत साधनको संभावना र संभाब्य उद्यम आँकलन

वडा नं	व्यवसायिक रूपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको बिबरण	पाईने स्थानहरु	शृजना गर्न सकिने संभाब्य उद्यमहरु	संभावित संख्या
१	गोरीपुरी चुली, माभपानी	सिन्दुरे, लुका	गोरीपुरी चुलीलाई पर्यटकीय स्थल बनाउने, मल्लरानीको चिनो, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५
	माटो बडार चौर	अर्बाङ्ग	माटो बडार चौरलाई पिकनिक स्थलको रूपमा विकास गर्ने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५

	कुखुरी गौडा गुफा	अर्वाङ्ग	कुखुरी गौडा गुफालाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, मल्लरानीको चिनो, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५
२	पत्राकोट भगवती मन्दिर	पत्राकोट	पत्राकोट भगवती मन्दिरलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२०
	पालुका थान मन्दिर	पालुका थान	पालुका थान मन्दिरलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५
	चुजा भगवती मन्दिर	चुजा	चुजा भगवती मन्दिरलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२०
	भरभुङ्ग गुफा	भरभुङ्ग	भरभुङ्ग गुफालाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५
३	चौरपाटी भगवती मन्दिर	चौरपाटी	चौरपाटी भगवती मन्दिरलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५
	खडका देवता मन्दिर	मुनडाँडा	खडका देवता मन्दिरलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५
	निसा टाकुरा	निसान टाकुरा	पिकनिक स्पट बनाउने र पर्यटपक्य स्थलको रूपमा विकास गर्ने	२५
५	भुमेथान	सारंकोट	सारंकोटको भुमेथानलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५

	भाक्रीथान	भाक्रीथान	भाक्रीथानलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५
	चिल्ड्रेन पार्क (निर्माणाधिन)	दरभाने	दरभानेमा निर्माणाधिन चिल्ड्रेन पार्कलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५

३.४ उद्यम विकासका चुनौती तथा समश्या विश्लेषणः

यस गाउपालिकामा उद्यम विकासको लागि प्रशस्त सम्भावना छ र विभिन्न सेवा प्रदायकहरुबाट उद्यम विकासका प्रयासहरु भैरहेका पनि छन् । यति हुदाहुदै पनि उद्यम विकासका लागि जिम्न अनुसारका चुनौतिहरु तथा समस्यहरु देखिएका छन्:

३.४.१ चुनौतीहरुः

- ठूलठूला मेसिनबाट उत्पादन भएका सामाग्रीसँग प्रतिस्पर्धा गर्न गाहो भएको ।
- दातृ निकाय तथा गै.स.स.हरुले कार्यक्रम अनुसारका फरक फरक कार्यान्वयन गर्ने नीति रहेको छ, जस्तै कृषि, पशु, वन, महिला बालबालिका, गरिवि निवारण कोष जस्ताका लक्षित समूह समान भएता पनि उनिहरुको उद्यम विकासमा गरिने गतिविधी फरक गरिएकाका छन् । जसरी मेडेप मोडलमा ६ वटा विभिन्न चरणमा व्यवसाय विकासमा सहयोग गरिन्छ भने कतिपयले एउटा दुईटा चरणमा मात्र सहयोग गर्ने गरिएको पाइन्छ । यसले गर्दा एउटै किसिमको नतिजा भेटन नसकिएको ।
- लगानी मैत्री वातावरण नहुनु जस्तो सब भन्दा गरिबलाई सबभन्दा चर्को व्याज, संस्थागत खरिदमा १० प्रतिशत महगो भएता पनि स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिने प्रावधन हुदाहुदै पनि कार्यान्वयन नहुनु ।
- उद्यमीलाई नीतिगत प्रावधानकावारेमा पूर्ण जानकारी नहुनु र उद्यमी त्यसप्रति सचेत नहुनु ।
- भएका स्रोत साधनलाई उद्यम मैत्री नवनाइनु ।
- रेमिट्यान्सलाई उद्यमशील क्षेत्रमा प्रवाह नगर्ने ।
- अति गरिबको स्रोत साधनमा पहुँच बढ्दि सहज हुन नसक्नु ।
- साना व्यवसाय गर्न चाहेनेले धितोको अभावमा ऋण नपाउने र पाएपनि चर्को व्याज तिर्नुपर्ने ।
- स्थानीय सीपलाई पहिचान र प्रोत्साहन गर्ने वातावरण नहुनु ।
- युवालाई व्यवसाय प्रति आकर्षित नगरिनु ।
- आवश्यक सूचनाको कमी, उपभोक्ता ज्ञानको कमी
- प्रशोधन र भण्डारणको समस्या
- उद्यमशिलताको ज्ञानको कमी
- अपर्याप्त सीप र अधुरो ज्ञान
- उद्यमशील संस्कारको कमिले गर्दा सहयोग छुटि सकेपछि व्यवसायिक दिगोपना नहुनु ।
- लघुउद्यमीका उत्पादनको लागि वजार व्यवस्था नहुनु र उद्यमिलाई बजारको बारेमा ज्ञानको कमि हुनु
- स्थानीय श्रोत र साधनमा आधारित उद्यम स्थापना नहुनु
- देखासिखीमा एकै प्रकारका उद्यम स्थापना गरिनु र फरक तरिकाले नसोच्नु
- उद्यम स्थापनाका लागि अप्ट्यारा कानूनी प्रावधान हुनु
- परम्परागत सीपमा आधारित पेशा सम्मानित नहुनु र सो पेशालाई आधुनिकिकरण गर्नेतर्फ ध्यन नदिनु
- उद्यम विकासमा काम गर्ने सेवा प्रदायकहरु स्थाई नहुनु

- उद्यमिले उद्यमलाई निरन्तरता नदिनु
- गुणस्तरिय र प्रतिस्पर्धी उत्पादन नहुनु
- बजारको माग अनुसारको उत्पादन नहुनु
- मानिसमा उद्यमशीलता संस्कारको विकास नहुनु
- दक्षजनशक्ति विदेश पलायन हुनु
- आवश्यक प्राविधिक सेवा उपलब्ध नहुनु
- नया प्रविधि सहज रूपमा उपलब्ध नहुनु ।
- ढुवानीको समस्या ।

३.४.२ वित्तीय सेवा प्रदायकहरु:

यस मल्लरानी गाउँपालिका अन्तरगत १५ वटा सहकारी संस्था हरु र १९ वटा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु छन तापनि लघु उद्यमी हरुको सहज पहुँच बढ़ि गर्न थप प्रयास गर्नुपर्ने छ ।

३.४.३ समश्या बिश्लेषणः

तालिका १०: समश्या बिश्लेषण तालीका

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरु	तत्कालिन असर	मुख्य कारणहरु	अन्तरनिहित कारणहरु	समाधानका सम्भावित उपायहरु	लिनुपर्ने मुख्य-मुख्य रणनीतिहरु
उद्यमशील संस्कार नहुँदा मानव स्रोत विदेश पलायन	उर्जाशील जनशक्तिको अभाव	मानव स्रोत विदेश पलायन हुनु	रोजगारीको अभाव	रोजगारमूलक व्यवसाय प्रबद्धनमा जोड दिनुपर्ने	बजार मुखि तथा रोजगार मुखि व्यवसाय पहिचान गर्ने ।
स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता नदिनु	स्थानीय उत्पादनको विक्री कम हुनु	गुणस्तरमा प्रतिस्पर्धी वन्न नसक्नु	व्यवसायिक सीपमा कमी	व्यवसायिहरुको सीप विकास गर्नुपर्ने	स्थानीय उत्पादनको बजार प्रबद्धनमा जोड दिने र सरकारी, गैह सरकारी संस्थाहरुले अनिवार्य रूपमा १० प्रतिशत सम्म महँगो भएपनि स्थानीय उत्पादन प्रयोग गर्न पैरवि गर्ने ।
अरु उत्पादकहरु संग प्रतिस्पर्धा	प्रतिस्पर्धाको बजारमा टिक्न नसक्नु	लगानीको तुलनामा उत्पादनको	प्रविधिको अपुग	प्रविधि विकास	उपयुक्त प्रविधिको आवश्यकता बारे अध्ययन गरी प्रविधि

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरु	तत्कालिन असर	मुख्य कारणहरु	अन्तरनिहित कारणहरु	समाधानका सम्भावित उपायहरु	लिनुपर्ने मुख्य-मुख्य रणनीतिहरु
गर्न नसक्नु		मात्रा कम भएकोले			भिन्न्याउन जोड दिने
मूल्य श्रृंखलाका हरेक तहमा एउटै व्यक्ति / समूह जिम्मेवार हुन खोज्नु	न्यून सफलता	क्षमता भन्दा बढि जिम्मेवारी	कम मुनाफा हुँदा अरुको ज्याला दिन नसक्नु	उत्पादनको मात्रा बढ्दि गरी मूल्य श्रृंखलाका ऋनय पक्ष संगको सहकार्य बढ्दि गर्ने	उत्पादन क्षमताको अध्ययन गरी उत्पादन बढ्दिको आवश्यक रणनीतिक हस्तक्षेप गर्ने
व्यवसायिक अवसरको पहिचान तथा विश्लेषण नहुनु	बजारले नमागेको व्यवसाय शुरू भए	पर्याप्त बजार विश्लेषण नहुनु	व्यवसायीको बजार विश्लेषण सहितको व्यवसायिक योजना नहुनु	व्यवसाय शुरू गर्नु पूर्ब देखि निरन्तर बजार विश्लेषण गर्नुपर्ने	बजार विश्लेषण बाट उपयुक्त देखिएका व्यवसाय संचालन गर्ने उत्प्रेरित गर्ने
उत्पादन गुणस्तरीय नहुनु	विक्री भएन	प्रतिस्पधामा टिक्न नसक्नु	मूल्य र गुणस्तरको अनुपात नमिल्नु	गुणस्तर विकास र मूल्य निर्धारण बारे व्यवसायीलाई उचित परामर्श दिनुपर्छ	मूल्य गुणस्तर र बजारको अन्तर सम्बन्ध बारे अनुशिक्षण दिने ।
गाँउ विकासमा भौतिक पूर्वाधार मात्र प्राथमिकतामा पर्नु र लघु उद्यम छाँयामा पर्नु	उद्यमिले पछाडी परेको महसुस गर्छन ।	विकासे अफिसहरुको मनोगत धारणा	नीतिगत व्यवस्था बाध्यात्मक नहुनु	बजेटको निश्चित प्रतिशत लघु घरेलु तथा साना उद्यम प्रबर्द्धनमा लगाउने नीति हुनुपर्छ	संस्थागत उपयोगका लागि स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिन पैरवि गर्ने
उद्यम विकासका लागि उपयुक्त	स्थानीय उत्पादन पछाडी परेको	लागत र गुणस्तर प्रतिस्पर्धी वन्न	पुरानो प्रविधि, प्रविधिको	बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने गरी	उपयुक्त र आवश्यक प्रविधिको पहिचान गरी भिन्न्याउने

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरु	तत्कालिन असर	मुख्य कारणहरु	अन्तरनिहित कारणहरु	समाधानका सम्भावित उपायहरु	लिनुपर्ने मुख्य-मुख्य रणनीतिहरु
प्रविधि बारे जानकारी नहुनु, भित्रयाउन नसक्नु र प्रयोगा ल्याउन नसक्नु		नसक्नु	अल्पज्ञान र प्रविधिलाई कम महत्व दिने परिपाटी	उत्पादन गर्ने प्रविधि भित्र्याउने	
परम्परागत प्रवृत्ति र चिन्तन बाट बाहिर निस्केर उद्यमी चिन्तन नहुनु	व्यवसाय धरासायी भए	घाटा भयो	उद्यमशील सीपको अभाव	उद्यमशीलताको विकास हुनुपर्ने	गा.बि.स. भित्र उद्यमशीलताको पैरवि व्यापक गर्ने
कृषिलाई व्यवसायीकरण गर्न नसक्नु	निर्वाहमुखि मात्र वन्न गयो	कृषिलाई उद्यमको रूपमा स्वीकार नगर्नु	अबको कृषि निर्वाहमुखि नभई देशको सबैभन्दा ठूलो उद्यम हो र करिब ८०% कृषक यसका मालिक हुन भन्ने रणनीतिक अभाव	कृषि उद्यम विकास कार्यक्रम लागू गर्नुपछ	उद्यमी विकास पाठ्यक्रममा कृषि उद्यम विकास पाठ्यक्रमलाई पनि समायोजन गरेर लैजाने ।
बजारीकरणको संजालमा आउन नसक्नु	बाहिरी बजारमा पहुँच भएन	संजालमा पहुँच नहुनु	त्यसको न्यूनतम ज्ञान नहुनु	बजार संजाल संग सम्पर्क सूत्रको काम गर्नुपर्ने	स्थानीय उत्पादनलाई बाहिरी बजारको संजालमा आबद्ध गर्दै लैजाने
लघु उद्यममा गुणस्तर र निरन्तरता	खुलेकाउद्योगहरु पनि वन्द भए	संख्यात्मक प्रगतिलाई ठूलो मान्ने	कार्यक्रमका उद्देश्यहरु पनि संख्या	संख्या भन्दा गुणस्तर र आयस्तर बृद्धि	उद्यमहरुको स्तर अध्ययन गरी गुणस्तर बृद्धिको लागि विशेष

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरु	तत्कालिन असर	मुख्य कारणहरु	अन्तरनिहित कारणहरु	समाधानका सम्भावित उपायहरु	लिनुपर्ने मुख्य-मुख्य रणनीतिहरु
भन्दा पनि संख्यालाई मात्र ध्यान दिनु		प्रबृति	केन्द्रित भएर	केन्द्रित उद्देश्य र कार्यक्रमहरु हुनुपर्ने	जोड दिने

खण्ड - ४ आगामी ५ बर्षको रणनीतिक योजना

४.१ पृष्ठभूमि

विकासोन्मुख मुलुक नेपालको आर्थिक विकासका लागि उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याउन सक्ने सम्भाव्यता रहेका नेपाली उद्योगहरूको विकास र प्रवर्द्धन आजको अपरिहार्य आवश्यकता हो । नेपाल सरकारको तेह्रौं योजना (आर्थिक वर्ष २०७०/७१-२०७२/७३) ले पनि वि.सं. २०७९ (सन् २०२२) भित्र नेपाललाई अल्प विकसित मुलुक बाट विकासशील राष्ट्रमा स्तरोन्तति गर्ने दीर्घकालीन सोच राखी देशमा व्याप्त आर्थिक तथा मानवीय गरिबी घटाई आम जनताको जीवनस्तरमा प्रत्यक्ष परिवर्तनको अनुभूति दिलाउने उद्देश्य लिएको छ । यसका लागि निर्यात प्रवर्द्धन र आयात प्रतिस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने खालका वस्तुहरूको देशभित्रै गुणस्तरीय उत्पादन गर्ने एवम् रोजगारी प्रदान गर्नसक्ने उद्योगहरूको अझ विकास एवम् स्तरोन्तति गर्नु अपरिहार्य छ । यस्तो अवस्थामा आयात प्रतिस्थापन गर्न सक्नेमा लघु, घरेलु तथा साना उद्यमहरू अग्रपद्धतिमा रहेका छन् ।

लघु उद्यमको माध्यमद्वारा न्यून आय भएका गरिब परिवारहरूको आय वृद्धि गरी उनीहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने लक्ष्यका साथ संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रमको प्राविधिक सहयोगमा नेपाल सरकारले सन् १९९८ देखि नेपालका १० जिल्लाहरूबाट सुरु गरी हाल ३८ जिल्लमा पुऱ्याएको लघु उद्यम विकास कार्यक्रम जनताको आर्थिक सम्बृद्धिमा उपयोगी हुने बिगतका अनुभवले पुष्टी गरको छ । हाल यस कार्यक्रमलाई अष्ट्रेलियन एडको सहयोग प्राप्त छ ।

श्रोत सम्भाव्यता अध्ययन, सामाजिक परिचालन, उद्यमशिलताको विकास, प्राविधिक सीप, लघु कर्जामा पहुँच, बजारीकरण, उपयुक्त प्रविधि, वस्तु विविधीकरण, गुणस्तर नियन्त्रण एवं आवश्यक व्यावसायिक परामर्श जस्ता क्षेत्रहरु समेटिएको यस अवधारणालाई एकीकृत लघु उद्यमविकासको मोडेल (मेड मोडेल) भनिएको छ । यस कार्यक्रमको सफलता पश्चात नेपाल सरकारले गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यमविकास कार्यक्रम (मेडपा) को रूपमा आ.व. २०६६/६७ देखि आन्तरिकीकरण गरी चालु आ.व. ०७४/७५ मा ७५ वटै जिल्लाका ५३७ स्थानीयतहमा कार्यक्रम संचालनभईरहेको छ । यसैअनुरूप तत्कालिन केही गाउँपालिका/गाविसहरूले गाउँ उद्यम विकास योजना तर्जुमा कार्यान्वयन कार्यविधि तथा सञ्चालन निर्देशिका, २०६७ अनुसार आफ्नो आवधिक गाउँ उद्यम विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइसकेका छन् ।

स्थानीय स्तरमा स्थापना भै सञ्चालनमा रहेका लघुउद्यम तथा उच्चमीहरु सफल देखिएका, यसबाट स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर शृङ्जना भएको, स्थानीय स्रोत साधनको समुचित उपयोग भएको र गरीबी न्यूनीकरणमा सहयोगी रहेको हुँदा लघु उद्यम विकास मोडललाई स्थानीय निकायहरुले आन्तरिकरण गरिरहेका छन् । उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनबाट यस पद्धतिलाई अभ्य व्यावहारिक र नतिजामुखी गराई स्थानीय स्तरमा थप रोजगारी र आम्दानी बढ्दि गर्ने विषयहरु जिल्लाको प्राथमिकतामा रहेका छन् । यसरी सिकिएको अनुभवलाई संस्थागत गरी स्थानीय विकास प्रक्रियाको मूलप्रवाहीकरणमा ल्याउन आवश्यक देखिएको छ । यसै अवधारणा बमोजिम स्थानीयतहमा लघु, घरेलु तथा साना उद्यम विकास गर्न स्थानीय तहको अगुवाइमा उद्यमविकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्य प्रारम्भ भएको छ ।

लघु उद्यम विकासको अवधारणालाई आत्मसात गर्दै सन् २०१० देखि हालसम्म मल्लरानी गाउँउपालिकाको सबै वडामा यो कार्यक्रम सञ्चालन भैरहेको छ । हालसम्म यस मल्लरानी गाउँउपालिकामा २८९ वटा उद्यम सिर्जना गरी ३३५ जनालाई रोजगारी सिर्जना गर्न सफल भएको छ भने उच्चमीहरुले रु. ९०५८५००० लगानी गरी आर्थिक कारोबार सञ्चालन गरी रु. ३८५६९६७० बराबरको बार्षिक कारोबार गर्न सफल भएका छन् ।

४.२ उद्यम विकास सम्बन्धी विगतका सिकाईहरु तथा मुख्य सिद्धान्त तथा अवधारणा :

नेपाल सरकारको चाहना बमोजिम विभिन्न विकास साभेदार संस्थाहरुको आर्थिक सहयोगमा संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (युएनडिपि) को आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मेडेप) कार्यान्वयन भएको हो । सन् १९९८ मा शुरु भएको यो कार्यक्रमको प्रथम चरण सन् १९९८ -२००३ मा १० जिल्ला, दाश्रो चरण सन् २००४-२००८ मा २५ जिल्ला, तेश्रो चरण सन् २००८-२०१३ मा ३८ जिल्लामा संचालन भएको र चौथो चरण सन् २०१४- २०१८ मा मेडेपा कार्यान्वयन हुने ७७ जिल्लामा मेडेपाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग गर्ने रहेको छ । यसरी चौथो चरणसम्म आईपुग्दा विभिन्न दातृसंस्थाहरु जस्तै राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (UNDP), बेलायत सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकास विभाग (DFID), न्युजिल्याण्ड सरकार (NZAID) र अष्ट्रेलियन सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकास संस्था (AusAID), क्यानडा सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकास संस्था (CIDA) बाट प्राप्त सहयोग UNDP मार्फत परिचालन गरिएको छ । हाल चौथो चरणमा अष्ट्रेलियन सरकारको बैदेशिक मामिला तथा व्यापार विभाग (DFAT) बाट सहयोगा प्राप्त भएको छ र विभिन्न ६ चरणको मोडल सफल देखिएको छ ।

यसरी स्थापति मोडललाई मेडेपबाट आन्तरिकिकरण गराउदै मेडेपाको ५ वर्षे रणनीतिक योजना (प्रथम) ले हासिल गरेका सफलतासंगै यसलाई निरन्तरता दिई आगामी ५ वर्ष भित्रमा देशका सबै स्थानीय तहमा कार्यान्वयन गर्नका लागि मेडेपा ५ वर्षे रणनीतिक योजना (२०७५/७६- २०७९/८०) दोस्रो प्रस्ताव गरेको छ । मेडेपा ५ वर्षे रणनीतिक योजना प्रथमको सिद्धान्त र अवधारणामा स्थापित यस दोस्रो रणनीतिक योजनाले करिब एक लाख लघु उच्चमी सिर्जना गर्ने, एक लाख पचास हजार लघु उच्चमीहरुको स्तरोन्तति गर्ने, अति गरिब परिवारका लागि १,१०० वटा साभा सुविधा केन्द्र स्थापना गर्ने, उच्चमीहरुको बजार सम्बन्ध विकास गर्ने तथा मेडेपाका सरोकारवालाहरु विशेषगरी केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहका जनप्रतिनिधीहरु, कर्मचारीहरु, उच्चमी संघहरु, व्यवसाय सेवा प्रदायक संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुका साथै मेडेपाका लागि तीनै तहमा संस्थागत क्षमता विकास गर्नु रहेको छ । यस रणनीतिक योजनाको कार्यान्वयनबाट कम्तीमा एक लाख पैतालिस हजार

जनाले प्रत्यक्ष रोजगार पाउने तथा करिब ६५ हजार घर परिवार गरिबीको रेखा माथि आउने अनुमान गरिएको छ । यो योजना कार्यान्वयनका लागि कुल अनुमानित बजेट रु ११ अरब २ करोड ८० लाख छ जसको केहि अंश प्रदेश र स्थानीय तहबाट प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ । यसले निम्न सिद्धान्त तथा अवधारणहरु अंगिकार गरेको छ:

४.२.१ गरिबीको रेखामुनि रहेकालाई लक्षित गर्नु (Targeting People Living below Poverty Line)

मेडपा एक लक्षित कार्यक्रम हो र यसले गरिबीको रेखामुनी रहेका वर्गको मागहरूलाई सम्बोधन गर्दछ । यस कार्यक्रमले अति विपन्न वर्ग, महिला, दलित, आदिवासी जनजातिलाई लक्ष गरी दूर्गम तथा सेवाको पहुँच कम पुगेका क्षेत्रहरूमा उद्यम विकासका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दछ । मेडपाले नेपाल सरकारको गरिबी निवारण रणनीति अनुसार कार्यहरु गर्दै सिमान्तकृत तथा गरिबोन्मुख वर्गका लागि लक्षित कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दछ । मेडपाले दिगो विकास लक्षको अति गरिबी र भोक्त निराकरण, महिला सशक्तिकरण, समावेशी विकास आदि क्षेत्रमा प्रत्यक्ष योगदानु पुऱ्याउँदछ । नेपाल सरकारको गरिबलाई पहिचान गर्ने विशेष अभियान अन्तर्गत गरिब परिचय-पत्र वितरण भएपछि मेडपाको लक्षित वर्ग पहिचान गर्न अझ सहज वातावरण बन्नेछ, र यस कार्यक्रमका लक्षित वर्गहरूमा त्यस्ता परिचय- पत्र बाहकलाई समेट्न सकिनेछ ।

४.२.२ रोजगारी सिर्जना: (Employment Generation)

मेडपाको एक प्रमुख उद्देश्य रोजगार सिर्जना गर्नु हो । ग्रामीण इलाकाहरूमा मूल्य अभिवृद्धिका लागि उच्च सम्भावना भएका लघु उद्यमहरुको प्रबर्द्धन गरेर मेडपाले स्वरोजगार लगायत बढ्दो मात्रामा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रोजगार सिर्जनामा जोड दिन्छ । क्षमता अनुसारको सीप तथा सो अनुसारको व्यवसाय शुरु गर्नमा सहयोग उपलब्ध गराउनमा यस कार्यक्रमले जोड दिएको छ ।

४.२.३ स्थानीय श्रोतहरूको उपयोग (Local Resource Utilization)

लघु उद्यममा आधारित वस्तु र सेवाहरूको विकास र प्रबर्द्धनका लागि बजारको माग र सम्भाव्य श्रोतहरूको पर्याप्त जानकारीका आधारमा स्थानीय तहहरूको छनौट गरी कार्यक्रमको शुरुवात गरिन्छ । उद्यमहरूको सफलता स्थानीय तुलनात्मक लाभलाई बढि भन्दा बढि उपयोग गर्न सक्ने समुदायको क्षमताका आधारमा निर्भर गर्दछ । स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रोतहरूको पहिचान र विश्लेषण गहन रूपमा गरिन्छ । लघु उद्यमहरूको विकास र प्रबर्द्धनका लागि बजार अवसरहरूलाई दृष्टिगत गरी मागमा आधारित नाफायोग्य उद्यमहरूको छनौट मार्फत दिगो व्यवसायको लागि सुनिश्चित हुने लक्ष कार्यक्रमले लिएको छ । यसले स्थानीय श्रोतमा नकारात्मक असर पार्नेतर्फ ध्यान दिनुका साथै सहभागीहरु बीच समतामूलक लाभ वितरण गर्दछ ।

स्थानीय श्रोत साधनको उपलब्धता, कच्चा पदार्थ, श्रम र मानिसको परम्परागत सीप सबै स्थानमा एक नासको हुनु पर्छ भन्ने छैन । तसर्थ उद्यमी तथा उद्यमको छनौट गर्दा यस्ता विशिष्ट सम्भाव्यता र अवसरहरूमा पर्याप्त ध्यान पुरयाउनु पर्छ । ग्रामीण बजार केन्द्र (Rural Market Center) हरु ग्रामीण उद्यमीकरणका लागि परम्परागत सम्भाव्य उद्यमका क्षेत्रका रूपमा छनौट गरिन्छ । जिल्लामा ग्रामीण उद्यमशीलता विकासका लागि यस्ता प्रयत्नहरूले हौसला प्रदान गर्नुका साथै लघु उद्यम विकासका गतिविधिमा प्रत्यक्ष सहयोग पुरयाउछन् । न्यून उपयोग गरिएका वा पूर्णरूपमा उपेक्षा गरिएका प्राकृतिक श्रोतहरूमा आधारित भएर उद्यम खोल्न प्रोत्साहन

गर्नु यस कार्यक्रमको रणनीति हुनेछ । प्रतिस्पर्धात्मक र तुलनात्मक लाभ भएका अर्ध तयारी वा तयारी उत्पादनहरु बढाएर मूल्य अभिवृद्धिको अवधारणालाई व्यवहारमा उतार्न सकिन्छ । प्रयोग नआएका वा खेर गैरहेका प्राकृतिक श्रोतहरुको उपयोग बढाउँदा रोजगारी तथा आय आर्जनका अवसरहरु प्रवर्द्धन हुन पुग्दछन् । यसले स्थानीय तहहरुलाई स्थानीय श्रोतको उपयोग बढाइ राजश्व वृद्धिमा पनि सहयोग पुग्न सक्दछ ।

४.२.४ समावेशीकरण: (Inclusion)

असन्तुलित भौगोलिक विकास, गहिरोरुपमा जरा गाडेर बसेको आर्थिक-सामाजिक असमानता, राजनीतिक रूपमा बहिष्करणमा परेका समुदायहरुको उत्थानका लागि सार्थक प्रयत्नहरु गरिरहनु पर्छ । मेडपाले नीतिगत, संस्थागत र कार्यक्रमको तहमा लैगिंक र समावेशीकरणको सिद्धान्त अवलम्बन गरेको छ । यस अन्तर्गत प्रत्यक्ष रूपमा लक्षित गरिएका समूहहरु महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, अपांगता भएका व्यक्तिहरु र अन्य पछि परेका विशेषतः विपन्न वर्ग पर्दछन् ।

४.२.५ साझेदारी/सहकार्यको अवधारणा (Collaborative Approach)

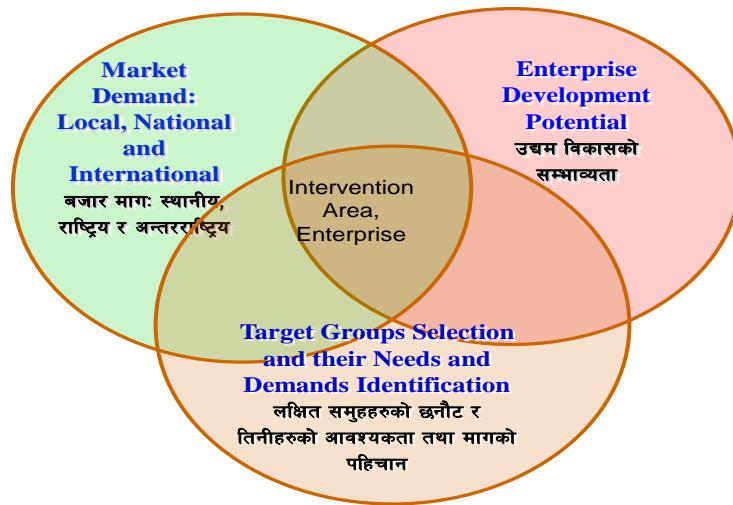
विभिन्न संघ संस्थाहरुले गरेको प्रयास तथा कार्यक्रमहरु बीच अझ बढि प्रभावकारी प्रतिफल हाँसिल गर्न मेडपाले विभिन्न सरकारी तथा स्थानीय तहहरु, निजीक्षेत्र, सहकारी तथा समुदायमा आधारित संघ संस्था, लघु उद्यमी समूहहरुको संघ तथा नागरिक समाजसंग सहकार्य तथा समन्वय गरी कार्य गर्नेछ । उद्यम विकास गतिविधिहरुमा उद्योग मन्त्रालयले विभिन्न सम्बद्ध मन्त्रालय तथा द्विपक्षीय र बहुपक्षीय निकायहरुसँग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्नेछ । श्रोत परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि पर्यटन, कृषि विकास,

पशुपन्निष्ठ, बन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालयहरु बीच सहकार्यात्मक रणनीतिहरु अवलम्बन गरिनेछन् । प्रदेश तथा स्थानीय तहमा समेत लघु उद्यम विकासमा सहयोग गर्ने संस्थाहरु बीच प्रभावकारी सञ्जाल तयार गरिनेछ ।

४.२.६ सम्भाव्य बजार र मागका आधारमा निर्देशित अवधारणा (Need - Based, Market Potential and Demand- Driven Approach)

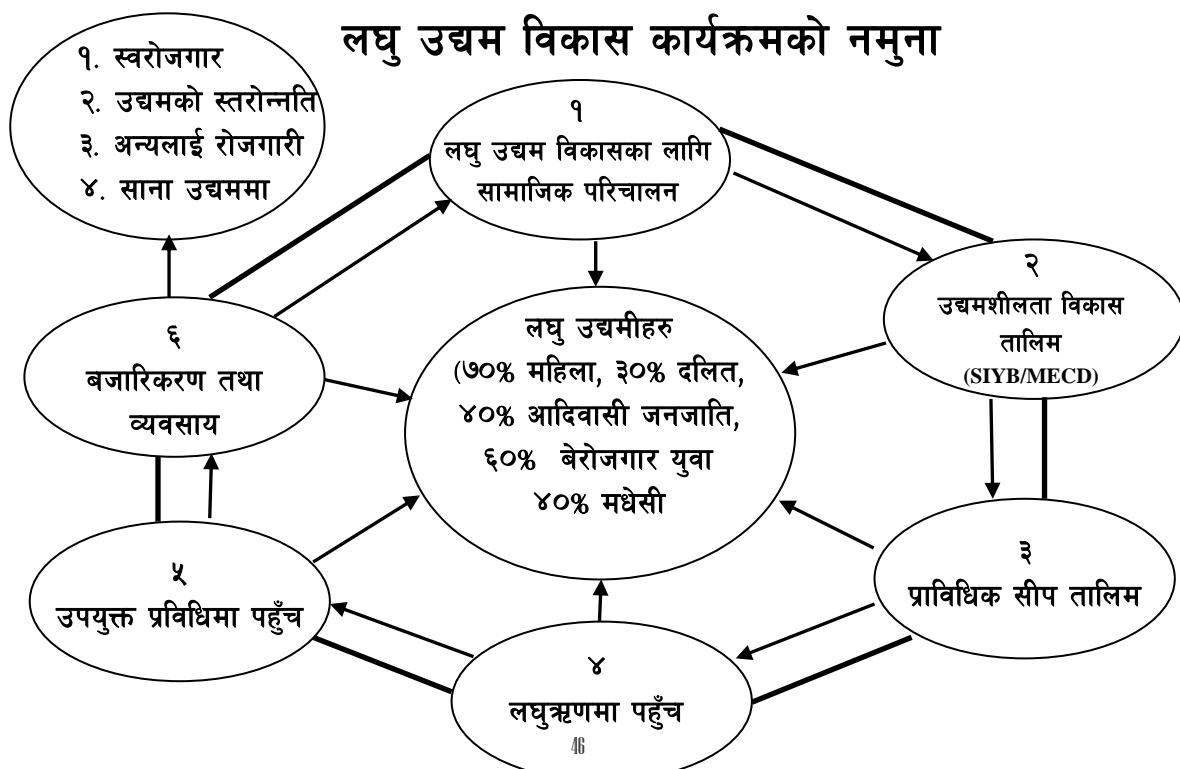
लघु उद्यमीहरुलाई बढि भन्दा बढि लाभ प्रदान गर्न मेडपाले उद्यम विकासका लागि उद्यमीहरुको माग, बजार सम्भाव्यता, कच्चा पदार्थमा आधारित रहेर निम्न तिन पक्षहरुलाई ध्यान दिएर कार्य गर्दछ :

मागमा आधारित रणनीति



४.२.७ एकीकृत अवधारणा (Integrated Approach)

कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको सुनिश्चितताका लागि एकीकृत अवधारणा अनुरूप कार्य गरिनेछ । यस अवधारणा अन्तर्गत विगतको अनुभवबाट प्रमाणित भैसकेका प्रकृयाहरू जस्तै सामाजिक परिचालन, उद्यमशीलता विकास, सीपुमुलक तालिम, लघु वित्तमा पहुँच, उपयुक्त प्रविधि, बजारीकरण, व्यवसायिक परामर्श र लघु उद्यमको स्तरोन्नतिका साथै लघु उद्यम विकासका लागि नीतिगत वातावरण निर्माणमा निरन्तर जोड दिइनेछ । तलको चित्रमा देखाइएका चरणहरूको अनुसरणले लघु उद्यमहरूले ६ चरण पार गर्दै स्तरोन्नति गर्दछन् । एकीकृत अवधारणाका चरण निम्न अनुसार छन् ।



उद्यम विकास कार्यक्रममा लक्षित वर्गलाई तालिम मात्र दिइदैन, अन्त्यमा उनिहरुलाई नै उद्यमी बनाईन्छ र समुदाय/वस्तिहरूमा उद्यमशीलता संस्कारको विकास गर्दछ ।

४.२.८ क्षमता विकास (Capacity Development)

मानव पूँजी मेडपाको मुख्य चासो हो । यस कार्यक्रममा लघु उद्यमी तथा लघु उद्यम विकाससंग सम्बन्धित कार्यान्वयन गर्ने निकायहरुको क्षमता विकासमा ध्यान दिइनेछ । यसका लागि मेडपाले निम्न क्षेत्रहरूमा सरोकारवालाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्नेछ :

- क) लघु उद्यममा संलग्न बहुसरोकारवाला सहभागीहरुसँगै रहेर गर्ने नीति विकास र अनुगमन प्रकृया
- ख) राष्ट्रिय स्तरमा लघु उद्यम विकास र सरोकारवालाहरु बीच समन्वय र सहकार्य
- ग) उद्यम विकास सहजकर्ताहरु जस्ता स्थानीय दक्ष जनशक्ति पर्याप्त मात्रामा तयार गर्नका लागि सहकार्यका प्रयासहरु
- घ) लैगिंग एवं सामाजिक समावेशीमा आधारित नितिजामुखी कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन र मूल्यांकन
- ड) एकीकृत गरिबोन्मुख र समावेशी लघु उद्यम रणनीतिको विकास
- च) गरिबमुखी सार्जनिक निजी साभेदारी विकास, उपकरार र व्यवस्थापन
- छ) उद्यमीहरुको नेतृत्वदायी क्षमताको विकास
- ज) प्रदेश र स्थानीय तहमा क्षमता विकास
- झ) नयाँ उद्यम विकास सहजकर्ता तयार गर्ने /नियुक्त गर्न सम्बन्धित संस्थाहरुसंग सहकार्य गर्ने ।
- ञ) कार्यक्रमहरुलाई नयाँ राजनैतिक परिप्रेक्षमा सशक्त रूपमा कार्यान्वयन गर्न सम्बन्धित सबै सरोकारवाला जस्तै राजनैतिक नेतृत्व, सहजकर्ता, केन्द्र, प्रदेश तथा स्थानीय तहका सरकारी कर्मचारी, लघु उद्यमी महासंघ तथा जिल्ला संघहरु (MEGA, DMEGA, PMEGA, NMEFEN), व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरु (BDSPOs) को क्षमता विकास गर्ने ।

मेडपाका गतिविधिहरु स्थानीय व्यवसायिक संस्था तथा संगठनहरुलाई प्रबढ्न गर्दै लघु उद्यम तथा रोजगारीका अवसरहरु प्रति केन्द्रित हुनेछन् ।

(क) स्थानीय उद्यम विकास समिति सक्रिय हुनुका साथै यस समितिका सदस्यहरुले पारस्पारिक उत्तरदायित्व निर्वाह गर्नेछन् ।

(ख) गरिबोन्मुख तथा समावेशी लघु उद्यम विकास रणनीतिलाई प्रदेश तथा स्थानीय तहको सन्दर्भ र सम्भाव्यताका आधारमा विकास गरिनेछ ।

(ग) संस्थागत सिकाईका लागि लघु उद्यम विकास रणनीति, योजना तथा गतिविधिलाई अनुगमन तथा मूल्यांकनमा जोड दिइनेछ ।

(घ) लघु उद्यम विकासका लागि गरिबोन्मुख सार्वजनिक निजी साझेदारी, उपकरार र लगानीका गतिविधिहरूमा मार्गदर्शन र अनुगमन गरिनेछ ।

(ङ) लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण, समता र दिगो विकासमा जोड दिइनेछ ।

४.२.९ पारदर्शिता एवं जवाफदेहिता (Transparency and Accountability)

स्थानीय स्तरमा कार्यक्रमका प्राप्त उपलब्धिहरूलाई ध्यान दिएर दुर्गम क्षेत्रमा पुगी कार्यहरु गर्ने सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरूका साथै सबै सरोकारवालाहरु बीच समन्वय, निर्णय गर्ने प्रकृया, बजेट, सञ्चालन र यसका नीतिगत पक्षहरूमा मेडपाले पारदर्शिता कायम गर्नेछ । पारदर्शिताका लागि कार्यक्रम तर्जुमा देखि कार्यान्वयन र मूल्याङ्कन सम्मका हरेक चरणमा सक्रिया र अर्थपूर्ण सहभागितामा जोड दिइनेछ । आपसी छलफल तथा अन्तरक्रियालाई घनिभुत बनाउँदै जाँदा कार्यक्रममा जवाफदेहिता पनि स्थापित हुनेछ । सरोकार पक्षहरु मुलतः स्थानीय तहको वस्तीस्तर देखिका वर्गहरूको सहभागिताले योजना तर्जुमा प्रकृयालाई लक्षित वर्गसम्मको पहुँचमा पुरयाउनेछ ।

४.२.१० गरिबोन्मुख सार्वजनिक निजी साझेदारी (Pro-Poor Public Private Partnership - 5 Ps)

उद्यम सिर्जना र उद्यमशीलता विकास भन्नाले केवल रोजगार प्रबद्धन र गरिबी निवारणका रणनीतिहरु मात्र नभएर निजी क्षेत्रको विकासलाई समेत बुझ्नु पर्दछ । विविध क्रियाकलापहरुको दिगो विकास मार्फत गरिबी निवारण र निजी क्षेत्रसितको समन्वयलाई प्रबद्धन गर्न भरपर्दो र दिगो प्रयास हुन अति आवश्यक छ । यसले पुन : खरिदको सुनिश्चितता (Buy back guarantee) गर्ने व्यवस्थाका लागि उपयुक्त संरचना प्रदान गर्नेछ । अग्र-पृष्ठ सम्बन्ध र संलग्नता बढाउँदा उच्च मूल्य श्रंखलाका गतिविधिहरु बढ्दि हुदै जानेछन् । निजी क्षेत्रसँगको सम्बन्ध बढ्दिले बजारीकरण तथा वित्तिय सुविधासँगको पहुँचमा समेत सुधार हुने अपेक्षा गर्न सकिन्दै । उपकरार नीतिले लघु उद्यम र ठूला उद्योगबीच व्यापारिक गतिविधि र सम्बन्धलाई थप मजबुत बनाउन योगदान गर्नेछ ।

मेडपालाई गरिब तथा बहिष्कृतहरुको पहुँच बढ्दि गर्दै सार्वजनिक निजी साझेदारी मार्फत गरिबी घटाउने कार्यक्रमका रूपमा परिभाषित गरिएको छ । लघु उद्यम स्थापना, सञ्चालन र स्तरोन्तति गरेर त्यस्ता वर्गको उत्थानमा जुट्नु नै मेडपाको उद्देश्य हो । यसका लागि सामुदायिक संगठन तथा नागरिक समाजका संस्थाहरूको सीप तथा दक्षतालाई कार्यक्रममा उपयोग गर्न निरन्तर र दिगो सहकार्यलाई प्रबद्धन गर्दै लगिनेछ । यस्तो सहकार्यले नै सरकारी संयन्त्र तथा निजी क्षेत्रसँगको साझेदारीलाई मूर्तरूप दिनेछ । यसरी सरकारी संयन्त्र तथा निजी क्षेत्र दुवैले गरिबी न्यूनीकरण गर्ने प्रयत्नमा आइपर्ने जोखिमहरु वहन गर्दै जानेछन् ।

४.२.११ वातारणीय दिगोपन (Environmental Sustainability)

भौतिक वातावरण, जलवायु परिवर्तन सार्वजनिक स्वास्थ्य तथा संस्कृति माथि नकारात्मक प्रभाव पार्ने लघु उद्यमहरूलाई मेडपाले प्रबर्द्धन गर्दैन्। व्यवसायका विभिन्न पक्षले वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्छन, जसलाई अगाडि नै सम्बोधन गर्न आवश्यक छ। लघु उद्यम विकासको उद्देश्य नै जीविकोपार्जनमा सुधार गर्नु रहेकोले वातावरणमा पार्ने दुष्प्रभावहरूलाई नकार्न नसक्ने उद्यमहरूलाई मेडपाले सहयोग गर्ने छैन। लघु उद्यम विकासले वस्तुतः व्यवसायिक अवसरहरूलाई समेट्न सक्नु पर्दछ, जुन हरित अर्थतन्त्र (Green Economy) ले प्रदान गर्दछ। यसका केही उदाहरणहरूमा प्रागारिक खेती, पुनः नवीकरणीय ऊर्जा र श्रोतको प्रयोग, ऊर्जा क्षमता प्रबर्द्धन गरेर प्रविधिको प्रयोग र हस्तान्तरण (जस्तै सुधारिएको चुलो) आदि छन्। मुलुकमा प्राकृतिक श्रोतहरू जस्तै: जलश्रोत, कृषि उत्पादन तथा वनजन्य उत्पादनमा वातावरण तथा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू देखिन थालेका छन्। ग्रामीण उद्यमीहरूले वातावरणीय परिवर्तनका यस्ता प्रभावहरूमा क्षति र जोखिम बढौ गैरहेको कुरालाई अनुभूत गरिसकेका छन्। प्राकृतिक श्रोतमा आधारित लघु उद्यमलाई यस्तो वातावरणीय दुष्प्रभावबाट जोगाउदै व्यवसायलाई दिगो बनाउने उपायहरूको खोजी गर्नु आवश्यक भैसकेको छ।

४.२.१२ उद्यमहरूको दिगोपन (Sustainability of Enterprises)

उद्यमीहरू आफैमा बाँच्न सक्ने बनाउनुका साथै उनीहरूको स्तरोन्नति गर्नु मेडपाको विशिष्ट लक्ष्य हो। लघु उद्यमहरूको गतिशिल परिवर्तन (Dynamic Progression) लाई ध्यान दिएर कार्यक्रमका गतिविधिहरू सञ्चालन गरिनेछन्। सामान्यतः ३-४ वर्ष सम्मको चरणमा सहयोग गरी परिपक्वता तर्फ अघि बढ्ने लघु उद्यमलाई सहयोगको मात्रा घटाइदै लगिनेछ। अध्ययनहरूले पनि यस्तो सहयोग कम्तिमा ३ वर्ष हुनु पर्ने औल्याइएको छ। सबै उद्यमीहरू प्राकृतिक रूपमा स्वतः सफल हुन्छन् भन्ने नभए जस्तै सबै असफल बन्धन् भन्ने निष्कर्ष पनि निकाल्नु हुँदैन। राम्री ध्यान पुऱ्याएर खोलिएको उद्यमीको उद्योगले सार्थक आम्दानी दिन सक्छ, तर निश्चित समयको लागि विभिन्न चरणमा चाहिने निरन्तर सहयोग भने जरुरी छ।

समूहमा आधारित उद्यम विकासका मोडेलहरूले राम्रो कार्य गरिरहेको र सदस्यहरूलाई समेत सशक्त बनाइरहेको पर्याप्त उदाहरण छन्। यद्यपि समूहको गतिशिलता सधैँभरी एकनास रहैदैन। खासगरी जब व्यवसाय परिवर्तन हुँच्छ वा बढि विक्रियोरय श्रोत उपलब्ध हुँच्छ वा औपचारिक संगठनात्मक ढाँचा तर्फ अग्रसर हुँच्छन्, यस्तो अवस्थामा उनीहरूको आवश्यकता पहिचान गर्दै संगठनात्मक विकासका सहयोगहरू प्रदान गरिरहनु पर्छ। उद्यम विकासको विभिन्न चरणमा विभिन्न प्रकारका सहयोगहरू निरन्तर गरिरहनु पर्छ। संगठनात्मक विकासको जीवन चक्रका दृष्टिकोणबाट हुने आरोह अवरोह तथा परिवर्तनको यस वास्तविकतालाई कार्यक्रमले आत्मसात गर्नेछ। व्यवसायिक योजनाहरूको वार्षिक समिक्षाले उद्यमीको सुधार र दिगोपनामा सहयोग पुरयाउनेछ। नयाँ उपयुक्त प्रविधि र औजारहरू प्रयोग गर्न वा समसामयिक बनाउन आवश्यक ध्यान पुरयाइनेछ।

४.२.१३ व्यवसाय विकास सेवाको दिगोपन (Sustainability in Business Development Service Providers)

मेडपाले लघु उद्यमीहरूको मागको आधारमा सेवा प्रदान गर्न प्रदेश तथा स्थानीय तहमा लघु उद्यमको विकासका लागि एक व्यवसाय विकास सेवा केन्द्र प्रबर्द्धन गर्ने लक्ष्य लिएको छ। यस्ता सेवाहरूमा सहुलियत दिइने, शुल्कमा आधारित वा दुवै मिश्रित समेत हुनेछन्। लघु उद्यमी समूह वा लघु उद्यमी समूह संघ मार्फत

मागमा आधारित विकेन्द्रित व्यवसायिक विकास सेवाको व्यवस्थाका लागि मेडपा दुरदृष्टि अन्तर्गत निम्न विशेषताहरु समावेश छन् :

क) लघु उद्यमी समूह वा संघले तयार पारेका क्षमता विकास सम्बन्धी योजनाहरुमा लगानी वा सहुलियत प्रदान गर्न बजेटको केही अंश छुट्याइएको हुन्छ ।

ख) स्थानीय तह उद्यम विकास समितिले व्यवसाय विकास सेवासंग सम्बन्धित आवश्यक सेवा प्राप्त गर्नका लागि गैर सरकारी/निजी संस्थाहरुबाट आवश्यकता अनुसार खरिद गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउनेछ । यसको लागि स्थानीय तह खरिद संरचना बनाउने रणनीति लिएको छ ।

ग) लघु उद्यमी, लघु उद्यमी समूह वा संघहरुले व्यवसाय विकास सेवा समयको अन्तरालमा सशुल्क प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।

४.२.१४ उद्यमीको संस्थाहरुको दिगोपन (Sustaiability of Entrerrenerus' Associations)

लघु उद्यमीहरुले संकलन गरेको सदस्यता शुल्क, नाफाबाट सामान्य योगदान, स्थानीय श्रोत योजना मार्फत छुट्याइएको निश्चित अंश जस्ता श्रोतहरुको संकलन गर्न सक्ने क्षमताका आधारमा उद्यमीहरुको संगठनको दिगोपन निर्भर गर्दछ । उद्यमीका संगठनको भूमिका लघु उद्यम विकासका लागि मूलतः नेतृत्व विकास, उद्यमीहरुको बजार संजाल विस्तार, सुशासन र नीतिगत बहस जस्ता पक्षहरुमा केन्द्रित हुन आवश्यक छ ।

४.२.१५ नतिजामुखी उपकरार (Results-based Sub-Contracting)

नतिजामुखी उपकरार माध्यमबाट मेडपा कार्यक्रम अन्तर्गत लघु उद्यमी सिर्जना तथा स्तरोन्नतिका कार्यक्रमहरु गरिनेछ । नतिजामुखी उपकरारको मुख्य विशेषता भनेको उपकरार गर्ने संस्थालाई अगाडी नै तोकिएको परिणाम अनुसार उपलब्धि भए नभएको भनी तेश्रो पक्षले लक्ष अनुसार उपलब्धिका बारेमा प्रमाणित गरेका आधारमा मात्र गरिने भुक्तानी हो । स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, कृषि विस्तार सेवा र सीप रोजगारीका क्षेत्रहरुमा नेपाल लगायत विभिन्न देशका अनुभवहरुले नतिजामुखी उपकरारका फाइदाहरुलाई उल्लेख गरेका छन् । यसका फाइदालाई यसरी उल्लेख गर्न सकिन्छ :

(क) यसले उपभोक्ता र संस्था दुवैमा लाग्ने लागत खर्चमा ठूलो बचत गर्दछ ।

(ख) दक्षता र उपलब्धिका दृष्टिबाट प्रदान गर्ने सेवामा मुल्य अभिवृद्धि गर्दछ, उदाहरणका लागि पारिश्रमिकलाई सोभै उपलब्धिसंग गाँसिएको हुन्छ, कर्मचारीहरु परिणाम निकाल बढि समर्पित हुन्छन् ।

(ग) यसले दिगो विकासका लागि पूर्व शर्त तयार गर्दछ र

(घ) यसले भ्रष्टाचार र अव्यवस्थालाई न्यूनीकरण गर्दछ ।

४.३ आगामी ५ बर्षको को परिकल्पना (Vision):

यस मल्लरानी गाउँउपालिकामा उपलब्ध स्रोत साधन, जनशक्ति, सीप र पर्यटकीय संभावनाका अवसरहरु, प्रतिस्पर्धात्मक लाभका क्षेत्रहरु र बढ्दो बजारीकरणको अवसरबाट लक्षित वर्गले प्रतिपर्धात्मक लाभ प्राप्त गरी जिवीकोपार्जन तथा आर्थिक समृद्धिमा गुणात्मक सुधार ल्याउन सबै पक्षको सहमती र प्रतिबद्धताका साथ उद्यम विकासको क्षेत्रमा निम्न अनुसार मल्लरानी गाउँउपालिकाको दीर्घकालीन सोच निर्धारण गरिएको छः

“स्थानीय श्रोतहरुको उपयोगबाट उद्यम र रोजगारीमा बढ्दि, मल्लरानी गाउँउपालिकाका जनताको समृद्धि” ।

४.३.१. दीर्घकालीन सोच (परिकल्पना) पुरा गर्ने रणनीति :

- सामाजिक सामावेशीकरणलाई केन्द्रित गरी लघु, घरेलु तथा साना उद्योग मार्फत् गरिबी न्यूनीकरण गरिने छ ।
- गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको सफल र बलियो अवधारणालाई सबै वडाहरुमा अवलम्बन गर्ने ।
- गाउँ/गाउँउपालिका तहमा उद्यम विकासका लागि विभिन्न निकायबाट लगानी गरिने श्रोत तथा प्रदान गरिने सेवालाई एकीकृत ढङ्गले परिचालन गर्न बार्षिक संयुक्त कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- लघु वित्त र अन्य आर्थिक सेवा सर्वसुलभ ब्याजदरमा साना तथा लघु उद्यमीको पहुँचमा पुऱ्याउने ।
- सरकारी तथा संगठित संस्थाहरुले १५ प्रतिशतसम्म महँगो भएतापनि स्थानीय उत्पादनको उपयोगलाई प्राथमिकता दिन पैरवि गर्ने ।
- सीप विकास तालिम दिदा सहभागीहरुलाई प्रतिस्पर्धी बन्न सक्नेगरी पुगदा सीप दिइने छ ।
- जिल्ला तथा गाउँको पहिचान बोकेका तथा हाल लोपोन्मुख अवस्थामा रहेका विशेष सीपमा आधारित उद्यमहरु (फलामे खुकुरी चुलुसी जस्ता बस्तुहरु) को पुनर्स्थापना गरि सम्मानित पेशाको रूपमा स्थापित गर्न जोड दिइने छ ।
- सेवा प्रदायकहरु छनौटप्रकृया जटिल भएकाले उनिहरुले काम गर्ने समय भन्दा छनौटमा बढि समय लाग्ने हुदा सेवा प्रभावकारी हुन नसकेको सन्दर्भमा अब उप्रान्त यो योजनाको अवधिसम्मका लागि पारदर्शी हुनेगरी यस गाउँउपालिकाको अगुवाइमा सेवा प्रदायक छनौटगर्न पहल गरिने छ ।
- मेड्पा मोडेललाई लक्षित समूह अनुकूलन गर्ने ।
- “लक्षित वर्गका सबै उद्यममा सरिक, कोही पनि नरहुन गरिब” भन्ने नाराका साथ उद्यम विकासका कृयाकलापहरुलाई केन्द्रित गर्ने ।
- वैदेशिकरोजगारबाट प्राप्त विप्रेषणको उपयोगद्वारा आयातलाई प्रतिस्थापन हुने गरि उद्यम व्यवसाय परिचालन गर्न उत्प्रेरित गर्ने ।
- लक्षित वर्गको एक घर एक उद्यम सहितको व्यवसायिक रोजगारमूलक अवस्थाको सिर्जना गर्ने ।

मध्यम गरीबकालागि पूर्ण उद्यमशीलता विकासका कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

- उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन

- उद्यमशीलता क्षमता विकास
- प्राविधिक सीप विकास विभिन्न किसिमका सीप प्रदान गर्ने
- लघु वित्त सुविधामा पहुँच बढ़ि गर्ने
- उपयुक्त प्रविधिको पहुँचमा बढ़ि गर्ने
- व्यवसाय विकास परामर्श सेवा प्रदान

अति गरीबकालागी माथिका सबै सेवाका अलावा तपशीलका विकासका कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

- समूहमा सञ्चालित हुने उद्यमका लागि साभा सुविधा केन्द्रमार्फत् लगानी हुने, ऋण पाउन नसक्नेलाई ऋण पाउन योग्य बगाउने ।
- समूह गठन भैसकेपछि सहकारी अथवा निजी साभेदारी संस्था दर्ता गर्ने ।
- साभा सुविधा केन्द्रमा लगानी भएको रकम सदस्यहरुलाई शेयरमा परिणत गर्ने
- साभा सुविधा केन्द्र सहकारी वा निजी संस्थालाई हस्तान्तरण गर्ने ।

४.४ आगामी ५ बर्षको लक्ष्य (Goal):

मल्लरानी गाउँउपालिकाको लघुउद्यम विकास योजनाको मूल लक्ष्य भनेको गाउँउपालिका क्षेत्रमा छारिएर रहेका श्रोत तथा सीपमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यमहरूको स्थापना तथा विकास गरी थप ५८६२ लक्षित समूहका परिवारको आयस्तरमा सुधार ल्याई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने तथा कतिपय लघु उद्यमहरूको साना उद्योगमा स्तरोन्नती गर्ने हो ।

लक्षका सूचकहरू:

- योजनाको अन्त्य सम्ममा नयाँ उद्यम स्थापना गर्ने उद्यमीमध्ये ७० प्रतिसत उद्यमीको आयमा कम्तिमा पनि ६० प्रतिसतले बढ़ि भएको हुनेछ ।
- लघु उद्यममा रोजगारी पाउने मध्ये कम्तिमा पनि ६५ प्रतिसतको आयमा ६० प्रतिसतले बढ़ि भएको हुने छ ।
- स्तरोन्नतीको सेवा पाएका मध्ये कम्तिमा पनि २५ प्रतिसत लघु उद्यमहरू साना उद्यममा परिणत भएका हुने छन् ।

आगामी ५ बर्षको उद्देश्य (Objective):

लक्षित वर्गको जनताको समृद्धिका लागि मल्लरानी गाउँउपालिकामा छारिएर रहेका परम्परागत सीप, शिल्पीहरू तथा स्रोत साधनको पहिचान गरि लघु घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना तथा स्तरोन्नति गरि थप रोजगारीको शृजना गरी विपन्न वर्गका समुदायका मानिसको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।

४.६ आगामी ५ बर्षमा निकालै पर्ने नतिजाहरुको विस्तृत योजना:

४.६.१ उद्यम र रोजगारी शृजना तथा लगानि र आय बृद्धि योजना :

तालिका ११: उद्यम स्थापना, रोगारी शृजना, लगानी तथा बार्षिक आय बृद्धि

वडा नं	शृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा उद्यम
१	व्यवसायिक ताजा तरकारी खेति	१००	२०	२०	२०	२०	२०	१००
	व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	७०	१२	१२	१५	१५	१६	७०
	व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला बिक्री गर्ने व्यवसाय	६०	१०	१२	१२	१२	१४	६०
	व्यवसायिक बेसार खेति बेसार पिस्ते, प्याकिङ, लेवलिङ व्यवसाय	६०	१०	१०	१२	१४	१४	६०
	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसिबोका बिक्री	५५	९	९	११	१३	१३	५५
	फ्रेस हाउस संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी मासु उत्पादन र बिक्री	३५	९	९	११	१३	१३	३५
	फ्रेस हाउस संचालन	१	०	०	१	०	०	१
	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन	५०	१०	१०	१०	१०	१०	५०
	व्यवसायिक लोकल कुखुरा पालन, बिक्री	२०	३	३	४	५	५	२०
	खोटो संकलन	५०	८	८	९	१२	१३	५०

फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार बनाउने	१	०	१	०	०	०	०	१
व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ, लेवलिङ	५०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०
व्यवसायिक जडिबुटी खेति, प्रशोधन गर्ने	४०	७	७	८	९	९	१०	४०
बनमारा बाट ब्रिकेट बनाउने	१०	२	२	२	२	२	२	१०
दालचिनी संकलन र बिक्री	५	१	१	१	१	१	१	५
आरनको स्तरोन्नति, आधुनिक औजार उत्पादन	१०	२	२	२	२	२	२	१०
मादल र अन्य बाजा बगाउने व्यवसाय	५	१	१	१	१	१	१	५
बाँसका सामाग्रीहरु बगाउने व्यवसाय	२०	३	३	४	४	६	२०	
सिलाइ कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	१०	१	१	२	३	३	३	१०
सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	२५	५	५	५	५	५	५	२५
प्लम्बिङ्को एडभान्स तालिम	२५	५	५	५	५	५	५	२५
गोरीपुरी चुलीलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, मल्लरानीको चिनो, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२०	४	४	५	६	६	६	२०
माटो बढार चौरलाई पिकनिक स्थलको रूपमा विकास गर्ने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५	४	४	५	५	७	७	२५
कुखुरी गौडा गुफालाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, मल्लरानीको चिनो,	२५	४	५	५	५	६	६	२५

	खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन							
	जम्मा	७९८	५१	१४४	१६०	१७२	१८१	७९८
२	व्यवसायिक ताजा तरकारी खेति	१००	१५	१७	१८	२५	२५	१००
	व्यवसायिक तरकारी बीउ उत्पादन	७०	१२	१३	१४	१५	१६	७०
	व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	६०	१०	१२	१२	१२	१४	६०
	व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला विक्री गर्ने व्यवसाय	४०	६	७	८	९	१०	४०
	व्यवसायिक माछा पालन	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति बेसार पिस्ने, प्याकिङ, लेवलिङ व्यवसाय	५५	९	१०	११	१२	१३	५५
	व्यवसायिक अन्नबाली बीउ उत्पादन	६०	१२	१२	१२	१२	१२	६०
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, दुध उत्पादन, संकलन, डेरी संचालन, प्रशोधन	२५	४	४	५	६	६	२५
	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसिबोका विक्री	२५	४	४	५	६	६	२५
	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन	३५	७	७	७	७	७	३५
	फ्रेस हाउस संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी मासु उत्पादन र विक्री	२०	३	४	४	४	५	२०
	खोटो संकलन	५०	८	९	९	१०	११	५०
	फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार	२	०	१	०	१	०	२

बनाउने								
दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	१५	३	३	३	३	३	३	५
व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग	३०	५	५	६	७	७	७	३०
सिस्तो पाउडर बनाउने प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग गर्ने	१०	२	२	२	२	२	२	१०
बनमारा बाट ब्रिकेट बनाउने	१०	१	१	२	३	३	३	१०
व्यवसायिक जडिबुटी खेति, संकलन र प्रशोधन	१५	२	२	३	४	४	४	५
बाँसका सामाग्रीहरु बगाउने व्यवसाय	५	१	१	१	१	१	१	५
आरनको स्तरोन्नति, आधुनिक औजार उत्पादन	१०	२	२	२	२	२	२	१०
मादल र अन्य बाजा बगाउने व्यवसाय	१०	१	१	१	३	४	४	१०
सिलाइ कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	१०	२	२	२	२	२	२	१०
सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	२५	३	५	५	५	७	७	२५
प्लम्बिङ्गको एडभान्स तालिम	२०	५	५	५	५	५	५	२०
पत्राकोट भगवती मन्दिरलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२०	४	४	५	६	६	६	२०
पालुका थान मन्दिरलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२०	५	५	५	५	५	५	२०
चुजा भगवती मन्दिरलाई पर्यटकिय	२०	४	४	४	४	४	४	२०

	स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन							
	भरभुङ्ग गुफालाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५	५	५	५	५	५	२५
	जम्मा	८४४	१३९	१५०	१५७	१७९	१९१	८४४
३	व्यवसायिक तरकारी बीउ उत्पादन	१००	१५	१५	२०	२०	३०	१००
	व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	७०	१४	१४	१४	१४	१४	७०
	व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला बिक्री गर्ने व्यवसाय	६०	१०	१०	१२	१४	१४	६०
	व्यवसायिक माछा पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति बेसार पिस्ने, प्याकिङ, लेवलिङ व्यवसाय	६०	५	१०	१२	१४	१९	६०
	व्यवसायिक दालबाली उत्पादन	५०	८	९	१०	१०	१३	५०
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, दुध उत्पादन, संकलन, डेरी संचालन, प्रशोधन	४०	८	८	८	८	८	४०
	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसिबोका बिक्री	३०	५	५	६	६	८	३०
	माछाको फ्रेस हाउस संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन	३०	५	५	६	७	७	३०
	फ्रेस हाउस संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी मासु उत्पादन र बिक्री	२५	५	५	५	५	५	२५

	फ्रेस हाउस संचालन	१	०	०	०	१	०	१
	खोटो संकलन	३०	६	६	६	६	६	३०
	फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार बनाउने	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ, लेवलिङ	३०	५	७	६	६	६	३०
	व्यवसायिक टिमुर खेति, संकलन र प्रशोधन	२५	३	५	५	६	६	२५
	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, संकलन र प्रशोधन	३०	४	६	६	७	७	३०
	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	१०	२	२	२	२	२	१०
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	३०	५	६	६	६	७	३०
	हाउस वायरिङ्गको एडभान्स तालिम	३०	५	६	६	६	७	३०
	प्लम्बिङ्गको एडभान्स तालिम	३०	६	६	६	६	६	३०
	चौरपाटी भगवती मन्दिरलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५	४	५	५	५	६	२५
	खडका देवता मन्दिरलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५	५	५	५	५	५	२५
	पिकनिक स्पट बनाउने र पर्यटपक्य स्थलको रूपमा विकास गर्ने	२५	४	५	५	५	६	२५
	जम्मा	७४	१२९	१४३	१५४	१६२	१८६	७४
४	व्यवसायिक ताजा तरकारी खेति	१००	१०	१९	२०	२१	३०	१००

व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	70	13	14	14	14	15	70
व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला बिक्री गर्ने व्यवसाय	60	12	12	12	12	12	60
व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति बेसार पिस्ने, प्याकिङ्ग, लेवलिङ्ग व्यवसाय	55	11	11	11	11	11	55
व्यवसायिक तरकारी बीउ उत्पादन, प्याकिङ्ग, लेवलिङ्ग व्यवसाय	60	12	12	12	12	12	60
व्यवसायिक गाई भैसी पालन, दुध उत्पादन, संकलन, डेरी संचालन, प्रशोधन	60	10	12	12	12	14	60
व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसिबोका बिक्री	50	8	8	9	12	13	50
फ्रेस हाउस संचालन	1	0	1	0	0	0	1
व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन	40	7	7	8	9	9	40
फ्रेस हाउस संचालन	1	1	0	0	0	0	1
रिठा संकलन र बिक्री	10	2	2	2	2	2	10
व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग	35	7	7	7	7	7	35
खोटो संकलन	50	8	8	10	12	12	50
फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार बनाउने	1	0	0	0	1	0	1
दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	25	4	4	5	6	6	25
अगरबत्ती बनाउने	5	1	1	1	1	1	5

	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	५	१	१	१	१	१	१	५
	बनमारा बाट ब्रिकेट बनाउने	१०	१	१	२	३	३	३	१०
	सिलाइ कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	१०	१	१	२	३	३	३	१०
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	२५	५	५	५	५	५	५	२५
	प्लाम्बिङ्गको एडभान्स तालिम	२५	४	५	५	५	६	६	२५
	हाउस वायरिङ्गको एडभान्स तालिम	२५	५	५	५	५	५	५	२५
	जम्मा	७२३	१२३	१३६	१४३	१५४	१६७	७२३	
५	व्यवसायिक ताजा तरकारी खेति	१००	१०	२०	२०	२०	३०	३०	१००
	व्यवसायिक ताजा फलफूल खेति	७०	८	८	८	८	२०	२०	७०
	व्यवसायिक माहुरी पालन माहुरी गोला बिक्री गर्ने व्यवसाय	६०	१०	१२	१२	१२	१४	१४	६०
	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति बेसार पिस्ने, प्याकिङ्ग, लेवलिङ्ग व्यवसाय	५५	०	१	१	२१	२२	२२	५५
	व्यवसायिक तरकारी बीउ उत्पादन, प्याकिङ्ग, लेवलिङ्ग व्यवसाय	६०	१०	१०	१०	१४	१६	१६	६०
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, दुध उत्पादन, संकलन, डेरी संचालन, प्रशोधन	५५	९	९	१०	१२	१५	१५	५५
	व्यवसायिक बाख्ता पालन, पाठापाठी, खसिबोका बिक्री	५५	८	८	९	१०	१०	१०	५५
	फ्रेस हाउस संचालन	१	०	०	१	०	०	०	१
	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु	३५	६	७	७	८	७	७	३५

उत्पादन								
फ्रेस हाउस संचालन	१		१	०	०	०	०	१
व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी मासु उत्पादन र बिक्री	३५		५	५	७	९	९	३५
फ्रेस हाउस संचालन	१		०	०	०	१	०	१
खोटो संकलन	५०		५	५	१०	१७	१३	५०
फर्निचर बगाउने, माहुरीको घार बनाउने	१		१	०	०	०	०	१
दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	२५		५	५	५	५	५	२५
व्यवसायिक माहुरी पालन, प्याकेजिङ, लेवलिङ	३०		५	६	६	६	७	३०
सिस्तो पाउडर बनाउने प्याकेजिङ, लेवलिङ गर्ने	१		१	०	०	०	०	१
सिमेन्टका रिङ्ग, पोल, ब्लक बनाउने व्यवसाय	१		०	१	०	०	०	१
व्यवसायिक जडिबुटी खेति, प्रशोधन गर्ने	२५		४	५	५	५	६	२५
आरनको स्तरोन्नति	५		३	३	३	३	३	५
सिलाइ कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम	५		२	२	३	४	४	५
सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	१०		२	२	२	२	२	१०
प्लम्बिङ्को एडभान्स तालिम	५		३	३	३	३	३	५
हाउस वायरिङ्को एडभान्स तालिम	१४		२	२	३	३	४	१४
सारंकोटको भुमेथानलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५		५	५	५	५	५	२५

	भाक्रीथानलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५	०	३	७	५	१०	२५
	दरभानेमा निर्माणाधिन चिल्ड्रेन पार्कलाई पर्यटकिय स्थल बनाउने, खाजानास्ता पसल मिठाई बनाउने, होमस्टे संचालन	२५	३	३	५	६	८	२५
	जम्मा	७९५	१०८	१३१	१५८	१८५	२१३	७९५
	कुल जम्मा	३९०८	६४०	७०४	७७४	८५२	९३८	३९०८
	रोजगारी शृजना	५८६२	९६०	१०५६	११६१	१२७८	१४०७	५८६२
	लगानी बृद्धि		१६००००००	१७६०००००	१९३५००००	२१३०००००	२३४५००००	१७७००००००
	हालको							
	उत्पादन बृद्धि		४८००००००	५२८००००००	५८०५०००००	६३९००००००	७०३५००००००	२९३१००००००
	हालको							

४.६.२ सीप विकास तालीम योजना:

तालिका १२ सीप किस तालीम को योजना

सि.नं	लक्षित समूह	आ.व. २०७४/२०७५ देखी २०७८/२०७९ सम्म					जम्मा
		२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	
१	अति गरिब परिवार (५० प्रतिसत)	३८४	४२३	४६५	५१	५६३	२३६

२	मध्यम गरिब परिवार (३० प्रतिसत)	२३०	२५३	२७८	३०७	३३८	४०६
३	सामान्य गरिब परिवार (२० प्रतिसत)	१५४	१६९	१८६	२०४	२२५	२३६
	जम्मा	७६८	८४५	९२९	१०२२	११२६	४६९०

४.६.३ लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्तर उन्नति योजना:

तालिका १३ उद्यमहरुको स्तरोन्तती योजना

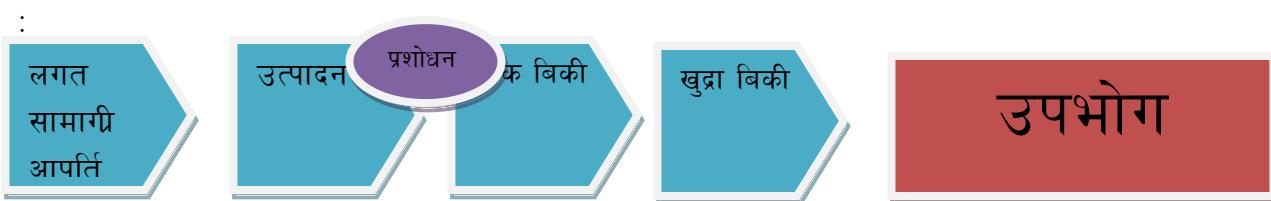
सि.नं	उद्यमको स्तर	हालको	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	साविक भन्दा उत्पादन तथा विकिक्षित वृद्धि गर्न स्तरोन्तती गरिने उद्यमहरुको संख्या		५०	५०	७०	७०	९०	३३०
२	अर्ध सक्रिय र पूर्ण निष्क्रिय उद्यमहरुको पहिचान र अद्यावधिक गर्ने	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर
३	हाल अर्ध सक्रिय रहेकालाई पूर्ण सक्रिय बनाई अर्ध सक्रिय को संख्या काम गरिने उद्यमको संख्या	३३ उद्यम	४	५	५	७	१०	३१
४	हालका पूर्ण निष्क्रियलाई सक्रिय बनाउने उद्यमको संख्या	१८ उद्यम	१	२	३	४	५	१५

४.६.४ वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुँच बृद्धि पहुँच बृद्धि योजना:
तालिका १४ वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुँच बृद्धि

सि.नं	उद्यमको स्तर	हालको	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	उद्यमी र वित्तीय संस्थाहरु बीच अन्तरकृया		३	३	३	३	३	१५
२	व्यवसायिक योजना पुनरावलोकन गर्ने उद्यमको संख्या		आवश्यकता अनुसार					
३	लेखा तालिम दिइने उद्यमीको संख्या		७२०	७७०	७७०	८२०	८७०	३९५०
४	लघु उद्यमीबाट बनाइने सहकारीको संख्या		१	१	१	१	१	५
५	भएका सहकारीबाट ने राबै को स्वरोजगार कोषमा पहुँच बृद्धि गरिने सहकारिको संख्या		०	०	०	०	०	०
६	सहजरूपमा ऋणमा पहुँच हुने उद्यमी तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरुको प्रतिसत बृद्धि	५०	६०	६५	७०	७५	८०	८०

४.६.५ मूल्य शृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन

मूल्यशृङ्खलाको अवधारणालाई अबलम्बन गरिने छ: हरेक उत्पादनहरु निश्चित उपभोत्ताहरुकालागी लक्षित गरिएका हुन्छन् र उत्पादन भन्दा अगाडी, उत्पादन र बजारिकरणका बीचमा थुप्रै गतिविधिहरुका लागि थुप्रै पात्रहरु जेडिएका हुन्छन् र तिनिहरुले गतिविधिहरु संचालन गरेका हुन्छन्। उत्पादन गर्ने संभावना हुँदा हुँदै पनि यदि उत्पादन पूर्वका कार्यहरुले गति नलिदा उत्पादनमा नकारात्मक असर पर्दछ, र उत्पादन पछिको शृङ्खला पनि प्रभावित हुन्छ। साथै उत्पादन भएर पनि उत्पादन पश्चातका कार्य शृङ्खलाहरुले गति नलिदा पनि उत्पादन देखी उत्पादन पूर्वका शृङ्खला प्रभावित हुन्छन्। मूल्यशृङ्खलाको सामान्य अवधारणा निम्न अनुसार छ:



तसर्थ उद्यमहरुको स्थापना गर्दा बस्तुहरुको प्रकार अनुसारका शृङ्खलाहरुको हेका राखी मूल्य शृङ्खलाहरुको विविध पक्ष तथा पात्रहरुको किसमा पनि जोड दिई शृङ्खलालाई अटुट गराउन जोड दिईने छ।

टेवल १५ बजार संगको सम्बन्ध विस्तार योजना

सि.नं	बजारिकरणका क्षेत्रहरु	हालको	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	उत्पदनको प्रकार अनुसारका मूल्य शृङ्खलाहरुको विश्लेषण गरिने संख्या		१	१	१	१	१	५
२	सौगात गृह स्थापना	२	१	१	१	१	१	७
३	सङ्कलन केन्द्र स्थापना	०	१	१	२	२	१	७
४	हाटबजारको स्थापना र संचलन	२	०	१	१	०	०	४
५	गाउँ तथा नगर स्तरमा आयोजना गरिने प्रदर्शनीको संख्या	०	१	१	१	१	१	५ (बार्षिक १)
६	क्षेत्रीय र राष्ट्रिय प्रदर्शनी, महोत्सव आयोजनामा सहभागी गराइने उद्यमीको संख्या	३	१० बार्षिक					
८	अन्तरकृया द्वारा बिटु बिलिंकेज गराइने उद्यमीको संख्या	०	२	२	२	२	२	१०
७	उद्यमीहरु र मूल्य शृङ्खलाका पक्षहरु बीच अन्तरकृया	०	५	५	५	५	५	२५

४.६.६ प्रबिधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन योजना:

तालिका १६ प्रबिधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन योजना

सि.नं	विवरण	हालको संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	हाल भएको प्रविधिमा परिवर्तन गर्ने उद्यमको संख्या		१०	१२	१५	२०	२०	७७
२	साभा सुविधा केन्द्रको स्थापना	२	०	१	१	१	०	५

४.७ प्रमुख कार्यक्रमहरूको परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट

तालिका १७ परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट

सि.नं	प्रमुख कार्यक्रम	गतिविधि							
			इकाई	७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	जम्मा
१.	स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान	१.१ स्रोत साधनको पहिचान बजेट	पटक	४	४	४	४	४	२०
				७०,०००	७०,०००	७०,०००	७०,०००	७५,०००	३५५०००
		१.२. बजारको स्थिति पहिचान बजेट	पटक	१	१	१	१	१	५
				५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	२५००००
		१.३. कच्चा पदार्थको पहिचान बजेट	पटक	१	१	१	१	१	५
				४००००	४००००	४००००	४००००	४००००	२०००००
		१.४. लक्षित समूह पहिचान बजेट	पटक	३	३	३	३	३	१५
				४५०००	४५०००	४५०००	४५०००	४५०००	२२५०००

		जम्मा बजेट		205,000	205,000	205,000	205,000	210,000	1,030,000
२.	उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन	२.१ पि.आर.ए. गर्ने बजेट	पटक	२	२	२	२	२	१०
				५०००	५०००	५०००	५५००	५५००	२६००००
		२.२ गा.पा. स्तरको अभिमुखीकरण गर्ने बजेट	पटक	१	०	०	१	०	२
				५०००	०	०	५०००	०	१००००
		२.३ वस्तस्तरको अभिमुखीकरण गर्ने बजेट	पटक	२	२	२	२	२	१०
				२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	१००००
		२.४ ए देखि जि सम्मको फारम भर्ने बजेट	संख्या	७००	८००	९००	१०००	१०००	४६००
				३५०००	४००००	४५०००	५५०००	५५०००	२३००००
		२.५ समूह निर्माण / Logistic support, बैठकमा सहयोग गर्ने (अगिल्लो वर्षकालाई समेत) बजेट	संख्या	५	६	७	८	९	३५
				२५००	४०००	४०००	५०००	५०००	२०५००
		जम्मा बजेट		४९५००	५०००	५६०००	७२०००	६७५००	२९६५००
३.	उद्यमशीलता विकास	३.१ SIYB/MECD तालिम दिने बजेट	जना	९२२	१०५	११५	१२२६	१३१	५६२०
				१०६४००	१२८०००	१३३०००	१४७२००	१६२१२००	६७५४००
		३.२ व्यवसायिक योजना निर्माणमा सहयोग गरिने उद्यमी को संख्या बजेट	जना	६३०	७००	८००	९००	९५०	४००
				१३००००	१४००००	१६००००	१८००००	१९००००	८०००००
		३.३ उद्यम छनौट बजेट	गोटा	७६८	८४५	९२९	१०२२	११२६	४६९०
				०	०	०	०	०	०
		जम्मा बजेट		१२३६४००	१३६८०००	१४९८०००	१६९१२००	१८११२००	७५५४०००

४.	प्राविधिक सिप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने ।	४.१ उद्यमशील विकासका लागि आनिएका विषयमा सीप विकास तालिम दिने ।	जना	७६८	८४५	९२९	१०२२	११२६	४६९०
		बजेट		४६९००००	५०७००००	५५७४०००	६१३२०००	६७५६०००	२८१४०००
		४.२ प्रशिक्षकहरूको रोप्टर तयार गर्ने ।	गोटा	१	१	१	१	१	५
		बजेट		५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	२३०००
		४.३ संचालन भैरहेका उद्यमहरू मध्ये स्तरोन्नति गर्न एडभान्स र पुनर्ताजकीय तालिम पाउने उद्यमीको संख्या	संख्या	५०	५०	७०	७०	९०	३३०
		बजेट		२०००००	२०००००	२८००००	२८००००	३६००००	१३२००००
		४.४ अर्ध तथा पूर्ण निष्पृष्ठ रहेका उद्यमहरूको स्तरोन्नति गर्न थप सिप तालिम पाउने उद्यमीको संख्या	संख्या	५	७	८	११	१५	४६
		बजेट		२००००	२८०००	३२०००	४४०००	६००००	१८४०००
		जम्मा बजेट		४८३३०००	५३०३०००	५८९१०००	६४६१०००	७८१०००	२९६६९०००
		५.	वित्तीय सेवामा उद्यमीहरू तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरूको पहुच बृद्धि	५.१ लघु उद्यमीहरू लगायत उनिहरू संग सरोकार भएका र वित्तीय सेवा आवश्यक पर्ने मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरूको पहिचन गर्ने ।	२	२	२	२	१०
		बजेट		२००००	२००००	२००००	२००००	२००००	१०००००

	५. २ वित्तीय सेवाको माग सङ्खलन गरिने उद्यमीको संख्या	गोटा	300	400	500	600	700	२५००
	बजेट		60000	80000	100000	120000	140000	500000
५. ३ वित्तीय सेवा प्रदायकको लिष्ट म्यापिङ्ग बजेट	गोटा	।	।	।	।	।	।	५
		5000	5000	5000	6000	6000	27000	
५. ४ उद्यमी र वित्तीय संस्थाहरु विच अन्तरकृत्या बजेट	पटक	३	३	३	३	३	३	१६
		30000	30000	30000	30000	30000	150000	
५. ५ व्यवसायिक योजना पुनरावलोकन गर्ने उद्यमको संख्या	गोटा	आवश्यकता अनुसार						आवश्यकता अनुसार
	बजेट	30000	35000	40000	40000	50000	195000	
५. ६ लेखा तालिम दिइने उद्यमीको संख्या	जना	७०	७५	७५	८०	८५	३८५	
	बजेट	350000	375000	375000	400000	425000	1925000	
५. ७ लघु उद्यमीबाट बनाइने सहकारीको संख्या	गोटा	।	।	।	।	।	।	५
	बजेट	300000	300000	300000	300000	300000	1500000	
५. ८ भएका सहकारीबाट ने. रा. बै. को स्वरोजगार कोषमा पहुँ बढ्द गरिने सहकारीको संख्या		०	०	०	०	०	०	०
	बजेट	०	०	०	०	०	०	०

		५.९ सहजरूपमा ऋणमा पहुँच हुने उद्यमी तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरुको प्रतिसतमा वृद्धि बजेट	५०	६०	६५	७०	७५	८०	८०
			24000	26000	28000	30000	32000	140000	
		जम्मा बजेट	819000	871000	898000	946000	1003000	4537000	
६.	उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार	६.१ नयाँ प्रविधि/ सामग्रीबारे रोप्छर तयार गर्ने।	पटक	१	१	१	१	१	५
		बजेट		5000	5000	5000	5000	5000	25000
		६.२ नयाँ प्रविधि बारे सचेतना गराइने उद्यमको संख्या	गोटा	६३०	७००	८००	९००	१०००	४०५०
		बजेट		185000	210000	240000	270000	300000	1215000
		६.३ नयाँ उद्यमीलाई नयाँ मेसिनरी उकरण नयाँ प्रविधि हस्तान्तरण गरिने उद्यमीको संख्या		200	300	350	400	450	1700
		बजेट		2400000	3600000	4200000	4800000	5400000	20400000
		जम्मा बजेट	2,600,000	3,815,000	4,445,000	5,075,000	5,705,000	21,640,000	
७.	मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,	७.१ उत्पदनको प्रकार अनुसारका मूल्य श्रृङ्खलाहरुको विश्लेषण गरिने संख्या	गोटा	१	१	१	१	१	५
		बजेट		100000	100000	100000	100000	100000	500000
		७.२ सौगात गृहको स्थापना गर्ने संख्या		300000	300000	300000	300000	300000	1500000
		बजेट							

		७.३ सङ्कलन केन्द्रको स्थापना गर्ने संख्या	गोटा	।	।	२	२	।	।	७
		बजेट		३०००००	३०००००	६०००००	६०००००	३०००००	२१०००००	
		७.४ हाटबजारको व्यवस्थापना गर्ने संख्या		०	।	।	०	०	०	२
		बजेट		०	५००००	५००००	०	०	३०००००	
		७.५ गा. पा. स्तरमा आयोजना गरिने प्रदर्शनीको संख्या		।	।	।	।	।	।	५
		बजेट		१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	५०००००	
		७.६ क्षेत्रीय र राष्ट्रिय प्रदर्शनी, महोत्सव आयोजनामा सहभागी गराइने उद्यमीको संख्या		१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०
		बजेट		५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	२५००००	
		७.७ अन्तरकृया द्वारा बि टु बि लिंकेज गराइने उद्यमीको संख्या	संख्या २	२	२	२	२	२	२	१०
		बजेट		२००००	२००००	२००००	२००००	२००००	१०००००	
		७.८ उद्यमिहरु र अन्य मूल्यशृङ्खलाका पक्षहरु बिच अन्तरकृया		५	५	५	५	५	५	२५
		बजेट		५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	२५००००	
		जम्मा बजेट		९२०,०००	१,०७०,०००	१,३७०,०००	१,२२०,०००	९२०,०००	५,५००,०००	
८.	व्यवसायिक परामर्श सेवा	८.१ समस्या पहिचान (SWOT) गरिने उद्यमीको संख्या	संख्या	२००	२००	३००	४००	४५०	५५०	

		बजेट		20000	40000	60000	80000	90000	290000
८	मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	८.२ व्यवसायिक परामर्श दिइने उद्यमको संख्या बजेट	संख्या	500	500	600	700	800	3100
				100000	100000	120000	140000	160000	620000
		जम्मा बजेट		120,000	140,000	160,000	220,000	250,000	910,000
९	मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	९.१ प्रत्येक बडाका नागरिक मंचका प्रतिनिधि, राजनैतिक दल लगायत लाई मेडेपमोडल वारे तालीम दिने तालीम संख्या बजेट	संख्या	45	0	0	0	0	45
				200000	0	0	0	0	200000
		९.२ लघु उद्यमीहरू लाई समूह, संघ हुँदै जिल्ला लघु उद्यमी समूह संघमा आवद्ध गराइने उद्यमीको संख्या बजेट	जना	6	7	8	9	10	40
				30000	35000	40000	45000	50000	200000
		९.३ मानव स्रोत परिचालन गरिने संख्या EDF Coordinator DBA AFA	जना	7	7	7	7	7	7
			जना	4	4	4	4	4	4
			जना	1	1	1	1	1	1
			जना	1	1	1	1	1	1
			जना	1	1	1	1	1	1
		बजेट		1600000	1600000	1600000	1600000	1600000	8000000

	९.४ सेवा प्रदायक /सेवा ग्राही संस्थाहरू मेगा, उच्चम विकास समिति समिति र अन्य सेवा प्रदायकलाई नेतृत्व अभिवृद्धि, मेडपा मोडेलको तालिम दिने तालीम संख्या बजेट	पटक	।	०	।	०	।	३
	९.५ मेगाहरु लाई प्रस्ताव, प्रतिवेदन लेखन तालिम दिने बजेट	ज्ञा	१५	२५	३०	३५	४०	१५
	९.६ उच्चमी तथा सरोकारवालाहरकलाई अवलोकन भ्रमण बजेट		२५	२५	२५	२५	२५	१२५
	उच्चमी अन्य मूल्यशृङ्खलाक पक्षहरु विच अन्तरक्या बजेट		५	५	५	५	५	२५
	९.६ लघु उच्चम विकास समितिको बैठक संख्या बजेट		६	६	६	६	६	३०
	जम्मा बजेट		२,३८,०००	२,०३५,०००	२,१५६,०००	२,०५७,०००	२,१६८,०००	१०,७२४,०००
१०	प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन	१०.१ प्रविधि परिवर्तन हुनसक्ने उच्चमको सम्भाव्यता अध्ययन बजेट	पटक	।	२	३	४	५
			२३००	५०००	७५००	१००००	१००००	३५०००

		संख्या	६०	८०	१००	१२०	२००	५६०
	१०.२ हाल भएको प्रविधिमा परिवर्तन गर्ने सहयोग गरिने उद्यमको संख्या बजेट		६०००००	८०००००	१०००००	१२०००००	२००००००	५६०००००
	१०.३ साभा सुविधा केन्द्रको स्थापना बजेट	२	०	१	१	१	०	३
	जम्मा बजेट		६२५,०००	८५०,०००	२,५७५,०००	२,८००,०००	२,१००,०००	४५०,०००
११	लघु उद्यमीहरुको लागी घुमित कोषको रूपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था		२,०००,०००	२,०००,०००	२,०००,०००	२,०००,०००	२,०००,०००	१०००,०००
	कूल जम्मा बजेट (१ देखि ११ सम्मको)		१६,८७१,०००	१८,५७,०००	२१,७६८,०००	२३,३६०,२००	२४,०२३,२००	१०३,४७९,०००

४.८ आय व्यय विवरण (आ.ब. २०७५/२०७६ देखि २०७९/२०८० सम्म)

उपलब्ध हुँन सक्ने अनुमानित बजेट							
सि.नं	स्रोत	बर्ष १	बर्ष २	बर्ष ३	बर्ष ४	बर्ष ५	जम्मा
१	मल्लरानी गाउँपालिकाबाट	६०,००,०००	६६,००,०००	७२,६०,०००	७९,८६,०००	८७,८४,०००	३,६६,३०,०००
२	कृषि विकास शिर्षक बाट, खर्च हुने	५०,००,०००	५५,००,०००	६०,५०,०००	६६,५५,०००	७३,२०,०००	३,०५,२५,०००
३	पशुसेवा शिर्षक बाट खर्च हुने	२५,००,०००	२७,५०,०००	३०,२५,०००	३३,२७,०००	३६,९६,०००	१,५२,९८,०००
४	वन कार्यालयबाट	१५,००,०००	१६,५०,०००	१८,१५,०००	१९,९६,०००	२१,९६,०००	९९,५७,०००
५	उद्योग विकास शाखा बाट खर्च खर्च हुने	१०,००,०००	११,००,०००	१२,१०,०००	१३,३१,०००	१४,६४,०००	६१,०५,०००
६	अपुग रकम जुटाउन भविष्यमा विभिन्न निकायहरु संग पहल गर्नुपर्ने						५७,६४,८००
	जम्मा	१,६०,००,०००	१,७६,००,०००	१,९३,६०,०००	२,१२,९५,०००	२,३४,६०,०००	१०३,४७९,०००
अनुमानित व्यय विवरण							
सि.नं	खर्चका मूल शिर्षक	बर्ष १	बर्ष २	बर्ष ३	बर्ष ४	बर्ष ५	जम्मा

१	स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान	205,000	205,000	205,000	205,000	210,000	1,030,000
२	उद्यमशीलता विकासका लागि सामाजिक परिचालन	495,000	510,000	560,000	725,000	675,000	2,965,000
३	उद्यमशीलता विकास तालीम	1,236,100	1,358,000	1,498,000	1,651,200	1,811,200	7,554,800
४	प्राविधिक सीप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने ।	483,300	530,300	589,000	646,000	718,000	2,966,900
५	वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बढिए	819,000	871,000	898,000	946,000	1,003,000	4,537,000
६	उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार	2,600,000	3,815,000	4,445,000	5,075,000	5,705,000	21,640,000
७	मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगाको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,	920,000	1,070,000	1,370,000	1,220,000	920,000	5,500,000
८	व्यवसायिक परामर्श सेवा	120,000	140,000	180,000	220,000	250,000	910,000
९	मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	2,318,000	2,035,000	2,146,000	2,057,000	2,168,000	10,724,000
१०	प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन	625,000	850,000	2,575,000	2,800,000	2,100,000	8,950,000
११	लघु उद्यमीहरुको लागि घुस्ति कोषको रूपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	10,000,000
	जम्मा	16,371,400	18,157,000	21,768,000	23,369,200	24,023,200	103,479,800

४.९ तर्कबद्ध योजना(Logical Framework)

विवरणात्मक संक्षेप	२०७५/७६ देखि ०७९/८० सम्मका सूचक						पुस्ट्याँइका आधारहरु
	७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०		
लक्ष	यस मल्लरानी गाउँउपालिकाको लघुउद्यम विकास योजनाको मूल लक्ष्य भनेको गाउँउपालिका क्षेत्रमा छारिएर रहेका श्रोत तथा सीपमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यमहरुको स्थापना तथा विकास गरी थप ५८६२ लक्षित समूहका परिवारको आयस्तरमा सुधार ल्याई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने तथा कतिपय लघु उद्यमहरुको साना उद्योगमा स्तरोन्नती गर्ने हो: लक्षका सूचकहरु:						मूल्यांकन प्रतिवेदन
	<ul style="list-style-type: none"> ● योजनाको अन्त्य सम्ममा नयाँ उद्यम स्थापना गर्ने उद्यमीमध्ये ७० प्रतिसत उद्यमीको आयमा कम्तिमा पनि ६० प्रतिसतले बढ्दि भएको हुनेछ । ● लघु उद्यममा रोजगारी पाउने मध्ये कम्तिमा पनि ६५ प्रतिसतको आयमा ६० प्रतिसतले बढ्दि भएको हुने छ ● स्तरोन्नतीको सेवा पाएका मध्ये कम्तिमा पनि २५ प्रतिसत लघु उद्यमहरु साना उद्यममा परिणत भएका हुने छन् । 						
उद्देश्य	लक्षित वर्गको जनताको समृद्धिका लागि मल्लरानी गाउँउपालिकामा छारिएर रहेका परम्परागत सीप, शिल्पीहरु तथा स्रोत साधनको पहिचान गरि लघु घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना तथा स्तरोन्नति गरि थप रोजगारीको शृजना गरी विपन्न वर्गका समुदायका मानिसको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।						मूल्यांकन प्रतिवेदन
उद्देश्यका सूचकहरु	आधार वर्ष २०७४/७५को अवस्था	५ वर्षको लक्ष					
१. रोजगारी शृजना गर्ने । हालको... मा ... थप गरी ..		९६०	१०५६	११६१	१२७८	१४०७	मूल्यांकन प्रतिवेदन

विवरणात्मक संक्षेप	२०७५/७६ देखि ०७९/८० सम्मका सूचक						पुस्टयाँइका आधारहरु
.पुर्याउने							
२. लघु उद्यमको हालको लगानी वृद्धि गरी रु... पुर्याउने		१,६०,००,०००	१,७६,००,०००	१,९३,५०,०००	२,१३,००,०००	२,३४,५०,०००	मूल्यांकन प्रतिवेदन
३. लघु उद्यमिको बारिषक आय वृद्धि गरी रुपुर्याउने		४,८०,००,०००	५,२८,००,०००	५,८०,५०,०००	६,३९,००,०००	७,०३,५०,०००	मूल्यांकन प्रतिवेदन

नतिजाहरु

नतिजा १ : आयआर्जनका विभिन्न क्षेत्रका उद्यम पहिचान गरी लक्षित समुदायलाई उद्यम स्थापना र रोजगारी तथा कारोबार वृद्धि गर्न सहजीकरण गरिने छ ।

नतिजा १ का सूचकहरु	आधार वर्ष २०७४/७५को अवस्था	५ वर्षको लक्ष					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
१.१.उद्यम स्थापना		६४०	७०४	७७४	८३२	९३८	३९०८
१.२. थप रोजगारी शृजना		९६०	१०५६	११६१	१२७८	१४०७	५८६२
१.३ लक्षित वर्गका उद्यमीको बारिषक आय वृद्धि		४,८०,००,०००	५,२८,००,०००	५,८०,५०,०००	६,३९,००,०००	७,०३,५०,०००	२९,३१,००,०००
अति गरिब परिवार		२,४०,००,०००	२,६४,००,०००	२,९०,२५,०००	३,१९,५०,०००	३,५१,७५,०००	१४,६५,५०,०००

मध्यम गरिब परिवार		1,44,00,000	1,58,40,000	1,74,15,000	1,91,70,000	2,11,05,000	8,79,30,000
सामान्य गरिब परिवार		96,00,000	1,05,60,000	1,16,10,000	1,27,80,000	1,40,70,000	5,86,20,000

नतिजा २ : उद्यम स्थापना गर्ने लक्षित समुदायका परिवारलाई माग र आवश्यकता अनुसार उपयुक्त तालीम दिई दक्ष जनशक्ति तयार गरिने छ ।

नतिजा २ को सूचकहरू	आधार वर्ष २०७४ / ७५ को अवस्था	५ वर्षको लक्ष					जम्मा
		७५ / ७६	७६ / ७७	७७ / ७८	७८ / ७९	७९ / ८०	
२.१ अति गरिब परिवार		384	429	465	511	563	2046
२.२ मध्यम गरिब परिवार		230	253	278	307	338	1406
२.३ सामान्य गरिब परिवार		154	169	186	204	223	938
जम्मा		768	845	929	1022	1126	4690

नतिजा ३ : लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्तरोन्नति गरिने छ ।

नतिजा ३ को सूचकहरू	आधार वर्ष २०७४ / ७५ को अवस्था	५ वर्षको लक्ष						जम्मा
		७५ / ७६	७६ / ७७	७७ / ७८	७८ / ७९	७९ / ८०		
३.१ साविक भन्दा उत्पादन तथा विकिं बृद्धि गर्ने स्तरोननती गरिने उद्यमहरूको संख्या		५०	५०	५०	५०	९०	३३०	

३.२ अर्ध सक्रिय र पूर्ण निष्कृय उद्यमहरुको पहिचान र अद्याबाधिक गर्ने	निरन्तर					निरन्तर	
३.३ हाल अर्ध सकृय रहेकालाई पूर्ण सकृय बनाई अर्ध सकृय को संख्या काम गरिने उद्यमको संख्या	३३ उद्यम	४	५	५	७	१०	३१
३.४ हालका पूर्ण निष्कृयलाई सकृय बनाउने उद्यमको संख्या	१८ उद्यम	१	२	३	४	५	१५
नतिजा ४ लघु उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पक्षहरुको वित्तीय सेवामा पहुँच बृद्धि भएको हुने छ ।							
नतिजा ४ का सूचकहरु	आधार वर्ष २०७४ / ७५को अवस्था	५ वर्षको लक्ष					जम्मा
		७५ / ७६	७६ / ७७	७७ / ७८	७८ / ७९	७९ / ८०	
४.१ उद्यमीहरु वित्तीय संस्थाहरु बीच अन्तरकृया		३	३	३	३	३	१५
४.२ व्यवसायिक योजना पुनरावलोकन गर्ने उद्यमको संख्या		आवश्यकता अनुसार					आवश्यकता अनुसार
४.३ लेखा तालिम दिइने उद्यमीको संख्या		७००	७५०	७५०	८००	८५०	३८५०

४.४ लघु उद्यमीबाट बनाइने सहकारीको संख्या		१		१		१	
४.५ भएका सहकारीबाट नेवा राष्ट्रीय को स्वरोजगार कोषमा पहुँच बढिए गरिने सहकारिको संख्या		०		०		०	
४.६ सहजरूपमा ऋणमा पहुँच हुने उद्यमी तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरूको संख्या बढिए	५०	६०	५०	६०	५०	६०	५०
नतिजा ५ : मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकासको माध्यम बाट लघु घरेलु तथा साना उद्योगको उत्पादनको बजारीकरण भएको हुनेछ							
नतिजा ५ का सूचकहरू:	आधार वर्ष २०७४ / ७५को अवस्था		५ वर्षको लक्ष				
५.१ बजार संस्थाहरूको स्थापना र विकास भएको (सौगात गृह, शाङ्कलन केन्द्र)		२	२	२	२	२	२०
५.२ हाटबजारको स्थापना	२	०	१	१	०	०	४
५.३ गाउँस्तरमा आयोजना गरिने प्रदर्शनीको संख्या	०	१	१	१	१	१	५ (बार्षिक १)
५.४ क्षेत्रीय र राष्ट्रिय प्रदर्शनी, महोत्सव	३	१० बार्षिक					५०

आयोजनामा सहभागी गराइने उद्यमीको संख्या							
५.५ अन्तरकृया द्वारा बि टु बि लिंकेज गराइने उद्यमीको संख्या	०	२	२	२	२	२	१०
५.६ उद्यमीहरु र मूल्य शृङ्खलाका पक्षहरु बीच अन्तरकृया	०	५	५	५	५	५	२५
नतिजा ६ : लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको उत्पादनमा प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन भएको हुनेछ।							
नतिजा ६ का सूचकहरु:	आधार वर्ष २०७४/७५को अवस्था	५ बर्षको लक्ष					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
६.१ हाल भएको प्रविधिमा परिवर्तन गर्ने उद्यमको संख्या		६०	८०	१००	१२०	२००	३६०
६.२ साभा सुविधा केन्द्रको स्थापना	२	०	१	१	१	०	५
मुख्य कार्यक्रमहरु तथा बजेट							
मुख्य कार्यक्रमहरु				५ वर्षको बजेट रु			
१. स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह परिचान				1,030,000			
२. उद्यमशीलता विकासका लागि सामाजिक परिचालन				2965000			
३. उद्यमशीलता विकास तालीम				7334800			
४. प्राविधिक सीप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने।				29669000			

५. वित्तीय सेवामा उच्चमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बृद्धि	4537000
६. उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार	21,640,000
७. मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,	5,500,000
८. व्यवसायिक परामर्श सेवा	910,000
९. मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	10,724,000
१०. प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन	8950000
११. लघु उच्चमीहरुको लागि घुम्ति कोषको रूपमा उच्चम विकास कोषको व्यवस्था	10000000

जोखिम तथा पूर्वानुमान

- सेवा प्रदायकहरुको सहकार्य चुस्त र फलदायी भएको ।
- सेवा प्रदायकहरुले प्रतिबद्धता गरेको रकम यथा समयमा उच्चम कोषमा जम्मा र सहि समयमा परिचालन भएको अवस्था ।
- राजनैतिक स्थिरता भएको र बजार संजालमा व्यवसायीको आवद्धता भएको अवस्था ।
- ४ जाना इडिएफ सुनिश्चित भएको, सहयोगी निकायहरुको समन्वय र सहकार्य चुस्त भएको अवस्था ।
- बजार अनुकूल भएको अवस्था, उत्पादनकालागि नयाँ प्रविधि अवलम्बन गरि प्रतिस्पर्धाको लाभ लिने अवस्था ।
- वित्तीय संस्थाहरुमा लगानी गर्ने पूँजि पर्याप्त भएको अवस्था ।
- प्राकृतिक प्रकोप नभएको अवस्था ।
- सरकारी नीतिमा बारम्बार परिवर्तन नभएको अवस्था ।

केहि प्राबिधिक सुभावहरु

१. उद्यमहरुको छनौटः हामिले योजना तर्जुमाका कममा गाउँ तथा गाउँपालिकाहरु जनताको संबृद्धिमा टेवा दिने तथा गरिबि निवारणको एक कडिको रूपमा पहिचान पाएको लघु उद्यम विकासमा स्थानीय तहका लागि निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु उत्साहित भएको पायौ । प्राय सबै गाउँ तथा गाउँपालिकाहरुमा वडागत रूपमा उद्यमहरु छनौट भएका छन तर बजेटका कारण गोष्ठिका समयमा प्रस्तुत गरिएको संख्यालाई बजेटको आकार अनुसार मिलान गर्दा केहि कम हुन गएका छन । योजना तर्जुमामा देखाईएका उद्यमहरुका अतिरिक्त बजेटले भ्याएमा सीमित हुन बाध्य भईने छैन ।

२ उद्यम विकास घुम्ती कोषको व्यवस्थाः लघु उद्यमीहरु ज्यादै न्युन पूँजीभएका हुँदा र कतिपयलाई हातमा सीप भएर पनि सानो बीउ पूँजीको अभावमा र ऋणको भंझटले उद्यम थाल नसक्ने अवस्थामा हुँदा त्यस्ताका लागि छोटो समयको निम्नि निर्वाजि रूपमा लघु उद्यमीहरुको हकमा काम गर्ने सहकारी मार्फत ऋण दिन घुम्ति कोषका रूपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था गर्ने गरी बजेटमा व्यवस्था गरिएको छ । स्थानीय सहकारी लाई ओभरहेडको रूपमा बढिमा २ प्रतिसत सम्म ऋणिहरुबाट लिन पाउँने गरी कार्य बिधि अपनाई कार्यान्वयन गर्न सुभाव दिईएको छ ।

३ गाउँमा प्लाष्टिक नियन्त्रणः सबै गाउँपालिकाहरुले गाउँको प्रदुषणको मूल कारणका रूपमा रहेको प्लाष्टिक नियन्त्रण गर्ने र यस अवस्थालाई लघुउद्यम श्रृङ्जनाको अवसरका रूपमा लिई बातावरण मैत्री भोला उत्पादन तथा प्लाष्टिक प्रशोधन जस्ता गतिविधिहरुको योजना बनाउन पनि सुभाव दिईन्छ ।

४.१० जनशक्ति योजना (Human Resource Plan)

उद्यम विकासको लागि आवश्यक जनशक्ति मध्ये महत्वपर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने उद्यम विकास सहजकर्ता हो । सामान्यतया ९०० उद्यम वरावर एक उद्यम विकास सहजकर्ता आवश्यक पर्ने परिकल्पना गरिएको छ । साथै एकीकृत उद्यम विकासमा अन्य जनशक्ति पनि आवश्यक पर्ने हुँदन निम्न अनुसार जनशक्ति योजना तयार गरिएको छ ।

तालिका २० जनशक्ति योजना

सि.नं.	योजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक जनशक्ति विवरण (पद/विज्ञाता)	योजनाको लागि आवश्यक संख्या	स्थानीय तहमा हाल उपलब्ध संख्या						नपुग जनशक्ति संख्या	नपुग जनशक्ति / सेवा प्राप्त गर्ने	
			सरकारी	गैरसरकारी	क्षेत्री	संकरेका	विकासका	सम्बन्धीय	अन्य	सम्भावित स्रोत	रणनीति
१	उद्यम विकास सहजकर्ता	४							४	सरोकारवालाहरुबाट प्रप्त हुने श्रोतबाट व्यवस्था हुँने	
२	Coordinator	१							१		
३	DBA	१							१		
	DFA	१							१		
जम्मा		७							७		

खण्ड - ५ कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्यांकन

५.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयनका संरचनाहरु:

स्थानीय तहमा या कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापनका लागि गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) संचालको निर्देशिका (दोश्रो संसोधन) २०७४ ले उद्यम विकास समिती जस्ता संरचना को व्यवस्थालाई गाउँ तथा गाउँपालिकामा कार्यक्रम व्यवस्थापनको जिम्मेवारीका साथ व्यवस्था गरेको छ भने सेवा संचालनमा चुस्तता त्याउँन व्यवसाय विकास सेवा प्रदायकहरुको व्यवस्था गरिएको छ: यसका नीतिगत व्यवस्थाहरु तथा अन्य प्रावधानहरु निम्न अनुसार छन्:

नीतिगत व्यवस्था

- औद्योगिक नीति, २०६७
- औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७३
- राष्ट्रिय योजनामा समावेश
- मेडपा पाँच वर्षे रणनीतिक योजना, २०७०
- मेडपा संचालन निर्देशिका, २०७०
- नतिजामा आधारित अनुगमन तथा मूल्याकांन हातेपुस्तिका, २०७३
- जिल्ला उद्यम विकास रणनीतिक योजना तथा गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजना निर्माण निर्देशिका
- लघु उद्यम मैत्री मौद्रिक नीति

संस्थागत संरचना

- मेडपा निर्देशक समिति - उद्योग सचिव, अध्यक्ष
- मेडपा कार्यान्वयन समिति - सह सचिव, औद्योगिक प्रवर्द्धन महाशाखा
- जिल्ला उद्यम विकास समिति - जि.वि.स. सभापति (अब स्थानीय तहका निर्वाचित पदाधिकारी - उद्यम विकास समिति)
- अनुगमन तथा मूल्याकांन उपसमिति
- उद्यम विकास इकाई, उद्योग मन्त्रालय, विभाग, समिति र स्थानीय तह
- लघु उद्यम विकास कोष

उद्यम विकास समिति:

संयोजक: अध्यक्ष, गाउँपालिका र प्रमुख, गाउँपालिका

सदस्य : प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सदस्य : कार्यक्रम लागु भएका वडा अध्यक्ष मध्येबाट एक जना

सदस्य : प्रतिनिधि, कार्यक्रम लागु भएका वडाको दलित तथा अल्पसंख्यक सदस्यहरु मध्येबाट एक जना

सदस्य : प्रतिनिधि, कार्यक्रम लागु भएका वडाका महिला सदस्यहरु मध्येबाट एक जना सदस्य : प्रतिनिधि, लघु उद्यमी समूह सङ्घ

सदस्य-सचिवः प्रमुख, उद्योग विकास शाखा

उद्यम विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- क) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाँउ र गाँउपालिकाको योजना तर्जुमा गराई गाँउसभा र गाउसभाबाट स्वीकृतको लागि पेश गर्ने,
- ख) स्वीकृत योजनालाई कार्यान्वयन गर्ने कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने,
- ग) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको अनँरोध बमोजिम लघु उद्यम विकास सम्बन्धी प्याकेज कार्यान्वयन गर्नका लागि सम्भावित वडा, बस्ति छनौट गर्न सहयोग गर्ने,
- घ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाबाट तयार गरिने कार्यक्रमको प्रगति विवरण बैठकमा छलफल गराउने तथा देखिएका कमिकमजोरी सुधारका लागि निर्देशन, सुधारका लागि निर्देशन दिने,
- ङ) आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र लघु उद्यम विकासमा काम गर्ने सरकारी, गैरसरकारी, निजिक्षेत्र, विकास साफेदार नागरिक समाजका संघसंस्थाहरु संग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गरी अनुकूल वातावरण तयार गर्ने,
- च) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाँउपालिका, गाविसस्तरमा भएका कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रमहरु ज्वाफदेहिता र पार्दशिता सुनिश्चित गर्ने,
- छ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्झौता बमोजिमको कार्य गरे गाउको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई जानकारी गराउने,
- ज) लघु उद्यमीका उत्पादनहरूलाई बजार सुनिश्चित गर्न सम्बद्ध निजीक्षेत्रका सङ्घ संस्थाहरूसँग अन्तर्क्रिया, छलफल, परामर्श गर्ने,
- झ) लघु उद्यमीहरूलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन आफ्नो कार्यक्षेत्र निकटमा रहेका वित्तिय संस्थाहरूको पहिचान गरी उद्यमीहरूसँग सम्बन्ध स्थापित गराउने,
- ञ) कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने उद्यम विकास सहजकर्ता र सामाजिक परिचालकहरु बीच कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गराउने,
- ट) गाउ गाँउ उद्यम विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न घरेलु कार्यालय/समिति, मेडेप र अन्य सम्बद्ध संघसंस्थाहरूसँग समन्वय स्थापित गर्ने,
- ठ) स्थानीय श्रोत साधनको अधिकतम् उपयोग गर्न उद्यमशिलता विकासका लागि चेतना फैलाउने,
- ड) स्थानीय तहमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सम्भावित वडा तथा बस्तीहरु छनौट गर्ने,
- ढ) लघु उद्यमी समुहहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग गर्ने,
- ण) उद्यम विकास तथा उद्यमशिलता सम्बन्धी संभावनाहरु खोजी गरि कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने ।

उद्यम विकास कोषको स्थापना:

उद्यम विकास कोष स्थापना तथा सञ्चालन सम्बन्धी नमूना कार्यविधि, २०७४ ले यस कार्यक्रमको लागि उद्यम विकास कोषको स्थापनाको व्यवस्था गरेको छः

उद्यम विकास कोषको उद्देश्य :

- (क) लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योगको माध्यमबाट रोजगारी सिर्जना गर्दै गरिबी न्यूनिकरण गर्नका लागि आर्थिक स्रोत साधनको व्यवस्थापन गर्ने ।

(ख) स्थानीयस्तरमा उपलब्ध श्रोत साधनमा आधारित वातावरण मैत्री उद्यमहरुको प्रवर्द्धन गर्न आर्थिक सहयोग पुऱ्याउने ।

(ग) स्थानीय तहलाई उपलब्ध हुने अनुदानलाई निश्चित मापदण्डको आधारमा एकीकृत रूपमा स्रोत प्रवाह गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने,

(घ) समावेशी विकासको अवधारणा बमोजिम लक्षित समूह जस्तै गरिब समुदायका महिला, आदिवासी, जनजाति, दलित, अपाङ्ग आदि छनौट गरी ती लक्षित समुदायलाई कोषको प्रवाह सुनिश्चित गर्ने ।

उद्यम विकास कोषको कार्यक्षेत्र :

रोजगारी सिर्जना, गरिबी निवारण, आय आर्जन, उद्यम र उद्यमशीलता विकासका लागि स्थानीय तहमा प्राप्त हुने निःशर्त वा सशर्त अनुदान वा अन्य सबै प्रकारका अनुदान वा सहायता यस कोषमा रहनेछ । स्थानीय तहको आन्तरिक आय लगायत स्थानीय तहमा प्राप्त हुने उद्यम र उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी सबै प्रकारका स्रोतको परिचालन एवं व्यवस्थापन गर्नु यस कोषको कार्यक्षेत्र हुनेछ ।

कोषको स्थापना : स्थानीय तहको उद्योग प्रवर्द्धन तथा उद्यमशीलता विकासका लागि देहाय बमोजिमका रकमहरु जम्मा गर्ने गरी एक “उद्यम विकास कोष”स्थापना गरिनेछ ।

(क) संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योग र उद्यमशीलता विकाससंग सम्बन्धित कार्यक्रमका लागि प्राप्त रकम,

(ख) विकास साभेदारबाट प्राप्त रकम,

(ग) स्थानीय तहले लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योग र उद्यमशीलता विकासका लागि विनियोजन गरेको रकम,

(घ) उद्यम विकासका लागि सामुदायिक संघ संस्था तथा निजी क्षेत्रबाट प्राप्त रकम,

(ड) उद्यम विकासका लागि विषयगत शाखा तथा अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकमहरु ।

कोषको संचालन

निम्न अनुसारको संचालक समितिबाट कोष संचालनको व्यवस्था गरेको छः :

संयोजक : अध्यक्ष, गाउँपालिका र प्रमुख, गाउँपालिका

सदस्य : प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सदस्य : प्रतिनिधि, कार्यपालिकाको महिला, दलित तथा अल्पसंख्यक सदस्यहरु मध्येबाट संयोजकले तोकेको एक जना महिला,

सदस्य : प्रमुख, आर्थिक प्रशासन शाखा

सदस्य : प्रतिनिधि, लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योगसँग सम्बन्धित निजी क्षेत्रका छाता संगठनका प्रतिनिधिहरु मध्येबाट वढिमा २ जना,

सदस्य-सचिव : प्रमुख, उद्योग विकास शाखा

५.२ अनुगमन तथा मूल्यांकन

गाउँ/गाउ उद्यम विकास योजना तर्जुमा कार्यविधि तथा कार्यान्वयन निर्देशिका, २०६६ अनुसार गाउ उद्यम विकास योजनाका मुख्य मूल्यांकनकर्ता गाउँउपालिकानै हुनेछ । प्रशासनिक तथा अन्य भौतिक क्रियाकलापको कारणले गाउँउपालिकाले एकलै यी कार्य पुरा गर्न कठिनाई हुन्छ । यसकारण स्थानीय लघु उद्यमी संघ, सामुदायिक संस्थाहरु, स्थनीय निकायका कर्मचारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुको सहयोगमा यस्ता क्रियाकलापलाई बढी प्रभावकारी बगाउन सकिन्छ । अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न प्रयोग गरिने विधिहरु निर्देशिकाको भाग २ मा र उद्यमी अनुगमन विवरणको तालिका अनुसारी ५ मा दिइएको छ । उपरोक्त फर्मेट तथा विधिलाई प्रयोग गरी गाउँ/गाउँउपालिकाले एकीकृत अनुगमन तालिका बनाई कार्यक्रमको तर्कबद्ध योजनाका अनुरूप कार्यक्रमको प्रभावकारिता नियमित रूपमा अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न सक्दछ ।

नियमित अनुगमन तथा प्रतिवेदन :

मेझ्पा निर्देशिका, २०७०, (२०७४ को संसोधन सहित) तथा गाउ उद्यम विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन निर्देशिका २०६६ गाउँ/गाउ उद्यम विकास समितिले लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाउँ/गाउ स्तरमा भएका कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रमहरु आयोजना गरि जवाफदेहीता र पारदर्शिता सुनिश्चीत गर्ने छ । त्यसैगरी व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरुले सम्भौता बमोजिमको कार्य गरे गाउँको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गरि उद्यम विकास समितिलाई जानकारी गराउने र लघु उद्यमीका उत्पादनहरुलाई बजार सुनिश्चीत गर्न सम्बद्ध निजी क्षेत्रका संघ संस्थाहरु संग अन्तरकृया छलफल परामर्श गर्ने छ ।

अनुगमन मासिक चौमासिक र वार्षिक गरिनेछ, र प्रत्येक क्रियाकलापको अन्त्यमा सार्वजनिक परीक्षण गरिनेछ, र कार्यक्रमको प्रगति विवरण गाउँ/गाउँउपालिकाको बैठकमा छलफल गराउने तथा देखिएका कमि कमजोरीहरु सुधारका लागि निर्देशन, सुझाव दिने गरिन्छ ।

कार्यक्रमको प्रभाव मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन:

प्रभाव भनेको कार्यक्रमले गरेको लगानी बाट निस्किएका नतिजाहबाट योजनाको अन्यमा लक्षित वर्गले के कति फाईदा पाए र समाजमा त्यसको असर तथा नतिजाहरुको स्थायित्व कस्तो छ, भन्नेनै हो । यसमा लगानीको सान्दर्भिकता, प्रभावकारिता तथा पञ्चाप्ता समेतको मूल्यांकन गरिन्छ । प्रभाव मूल्यांकनको मूल आधार योजनाको तर्कबद्ध योजनाको खाका हुने छ । तसर्थ यस योजनाको अन्य पछि स्वतन्त्र परामर्शदाताहरु बाट गाउँ तथा गाउँउपालिकाले यसको स्वतन्त्र मूल्यांकन गराई प्राप्त प्रतिवेदन बैठकमा छलफल गरी आएका सुझावहरुलाई आगामी योजनाहरुमा समेटिने छन् ।

५.३ जिम्मेवारी तालिका (Responsibility matrix)

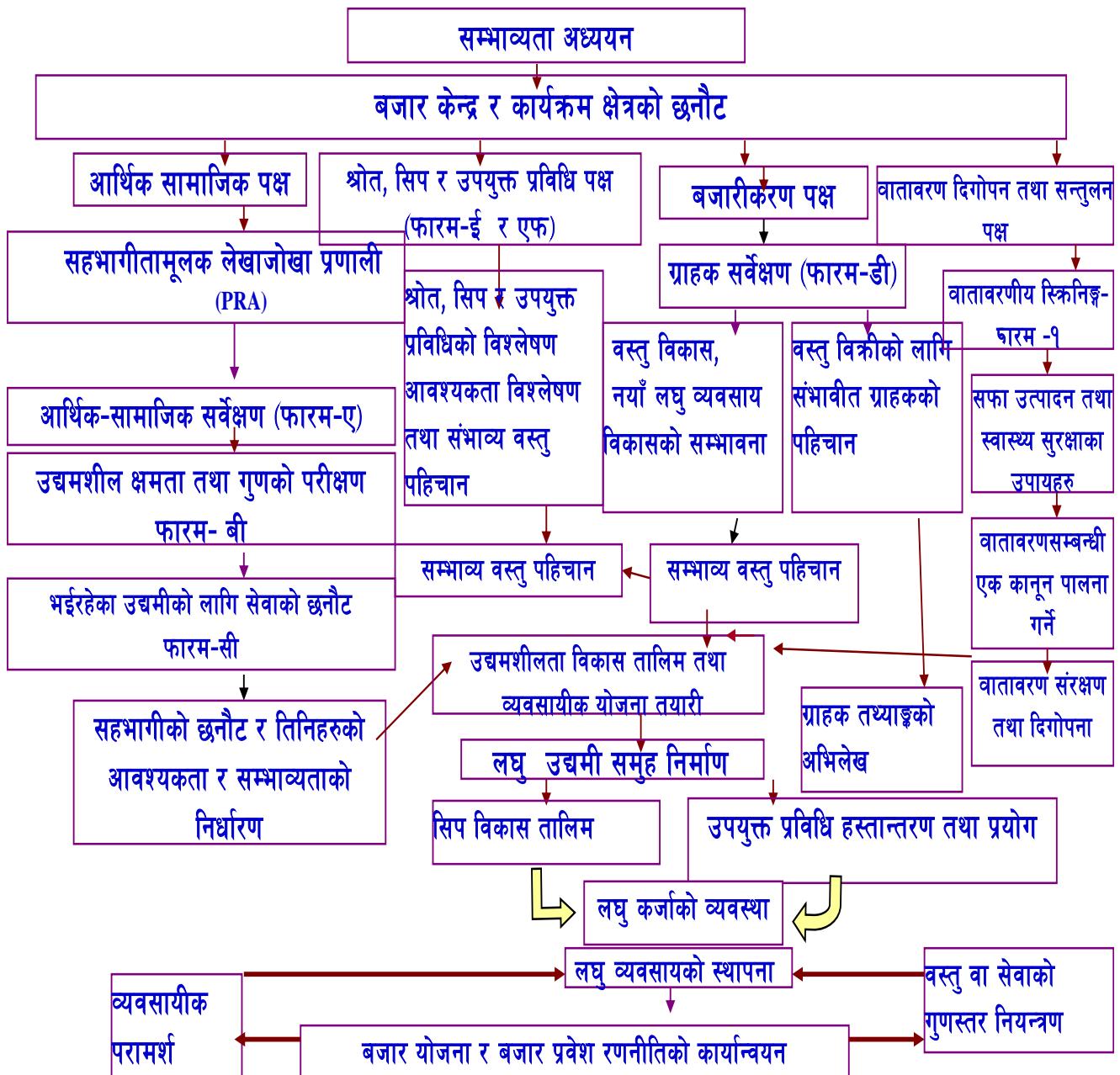
तालिका २१: जिम्मेवारी तालीका

कार्यक्रम	प्रमुख जिम्मेवारी		
	कार्यान्वयन	सहयोग	समन्वय
१. स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
२. उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
३. उद्यमशीलता विकास	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
४. प्राबिधिक सीप विकास	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
५. वित्तीय सेवामा पहुँच	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
६. उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
७. बजारसंगको सम्बन्ध विकास तथा व्यवस्थापन	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
८. व्यवसायिक परामर्श सेवा	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
९. संस्थागत विकास	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
१०. सहभागितामूलक कार्य अनुसन्धान	गाँउपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु गाँउ उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs

खण्ड ६ अनुसूचीहरू

६.१ लघुउद्यमी सृजना र विकास गर्ने क्रिमिक प्रक्रिया

लघु उद्यमी सिर्जना र विकास गर्ने क्रिमिक प्रक्रिया



६५.२ लघु उद्यम विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि सरकारका तर्फबाट भएका नीतिगत व्यवस्थाहरु :

१. त्रिवर्षीय योजना २०७०/०७१-२०७२ /०७३
२. औद्योगिक नीति २०६७
३. मौद्रिक नीति २०७०/०७१
४. वाणिज्य नीति २०६५
५. कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन नीति २०६८
६. वन नीति : वन ऐन २०४९, वन नियमावली २०५१, कबुलियती वन नीति २०५८
७. नेपाल सरकार संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको गाँउ/गाउ उद्यम विकास योजना तर्जुमा कार्यविधि तथा कार्यान्वयन निर्देशिका २०६६

६.३ सन्दर्भ सामाग्रीहरु :

- लघु उद्यम रणनीतिक योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०७० (मेडेप) :
- नेपाल सरकार उद्योग मन्त्रालयको गरीवि निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका २०७० तथा ५ वर्षे रणनीतिक योजना (२०७५/०७६-२०७९/२०८०)
- मिति २०७४ साल मंसिर २८ र २९ गतेको योजना तर्जुमा गोष्ठीबाट प्राप्त सूचनाहरु

६.३ गोष्ठीका सहभागीहरुको नाम:

२०७४ कार्तिक २८ र २९ गते भएको योजना तर्जुमा गोष्ठीमा उपस्थित भएका सहभागीहरुको नाम यस प्रकार छ।

सि नं	सहभागीको नाम	पद	ठेगाना
१	अमरध्वज राना मगर	अध्यक्ष	मल्लरानी गाँउपालिका
२	सरिना जि. सी.	उपाध्यक्ष	मल्लरानी गाँउपालिका
३	गिरिराज पौडेल	वडा अध्यक्ष ३	मल्लरानी गाँउपालिका
४	लेखबहादुर थापा	वडा अध्यक्ष २	मल्लरानी गाँउपालिका
५	विसनादेवी थापा मगर	वडा अध्यक्ष ५	मल्लरानी गाँउपालिका
६	गोविन्द सुनार	वडा अध्यक्ष ५	मल्लरानी गाँउपालिका
७	शिव बहादुर बस्नेत	वडा अध्यक्ष ४	मल्लरानी गाँउपालिका
८	सिता नेपाली	वडा अध्यक्ष २	मल्लरानी गाँउपालिका
९	सूर्य बहादुर दर्लामी थापा	वडा अध्यक्ष ५	मल्लरानी गाँउपालिका
१०	सुकमेली परियार	कार्यपालिका सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
११	सिता पुन	कार्यपालिका सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
१२	चन्द्र बहादुर सार्की	कार्यपालिका सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका

१३	तेज बहादुर श्रेष्ठ	वडा सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
१४	आत्मराम खत्री	वडा सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
१५	लुमादी बि.क.	महिला सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
१६	मेघराज आचार्य	सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
१७	दिल कुमारी खड्का	सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
१८	बृन्दा गुरुङ	सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
१९	पुतला नेपाली	सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
२०	हुमा आचार्य	सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
२१	दुर्गा प्रसाद पौडेल	लेखापाल	मल्लरानी गाँउपालिका
२२	देवेन्द्र राज श्रेष्ठ		मल्लरानी गाँउपालिका
२३	रमेस भुसाल		मल्लरानी गाँउपालिका
२४	लक्ष्मी शर्मा	प्रतिनीधि	ल.उ.वि.का. दाङ
२५	शोभाराम रिजाल	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	मल्लरानी गाँउपालिका
२६	सूर्य बहादुर सार्की	वडा सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
२७	सुरेश दहाल	परामर्श दाता	काठमाण्डौ
२८	उजेली बि.क.	वडा सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
२९	भिम बहादुर बिष्ट	क्षेत्रीय प्रबन्धक	APSO Dang
३०	राज कुमार श्रेष्ठ	वडा सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
३१	टुमलाल नेपाली	गा. पा सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
३२	टड्के बहादुर रोका		मल्लरानी गाँउपालिका
३३	कमल पौडेल	वडा सदस्य	मल्लरानी गाँउपालिका
३४	घनस्याम घर्ती	का. स.	मल्लरानी गाँउपालिका
३५	प्रकास श्रेष्ठ	स्वा. संयोजक	मल्लरानी गाँउपालिका

६.४ गोष्ठीका केहि भलकहरु

